

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2523

ՅՈՎՍԵՓԱՅ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

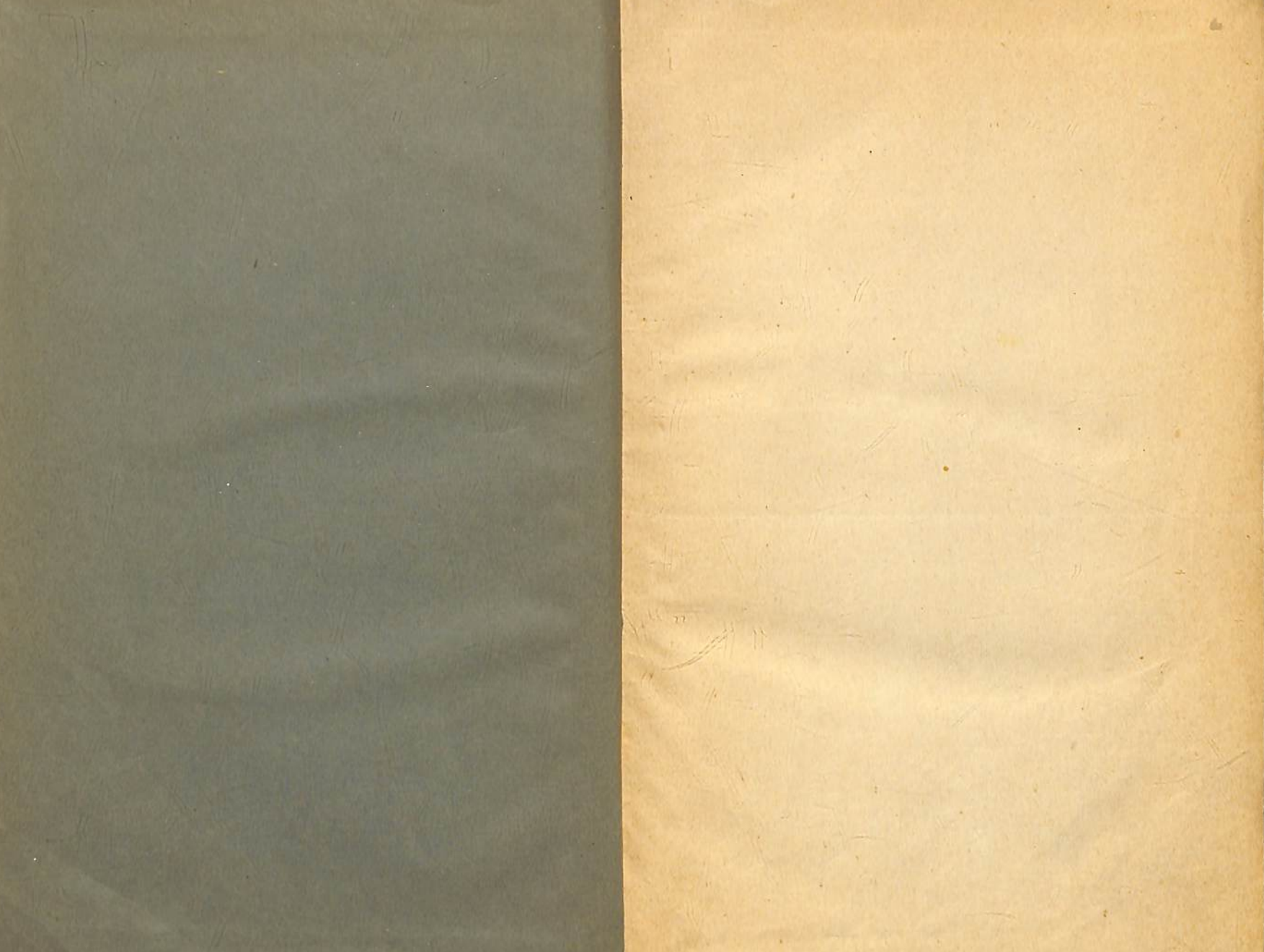
244

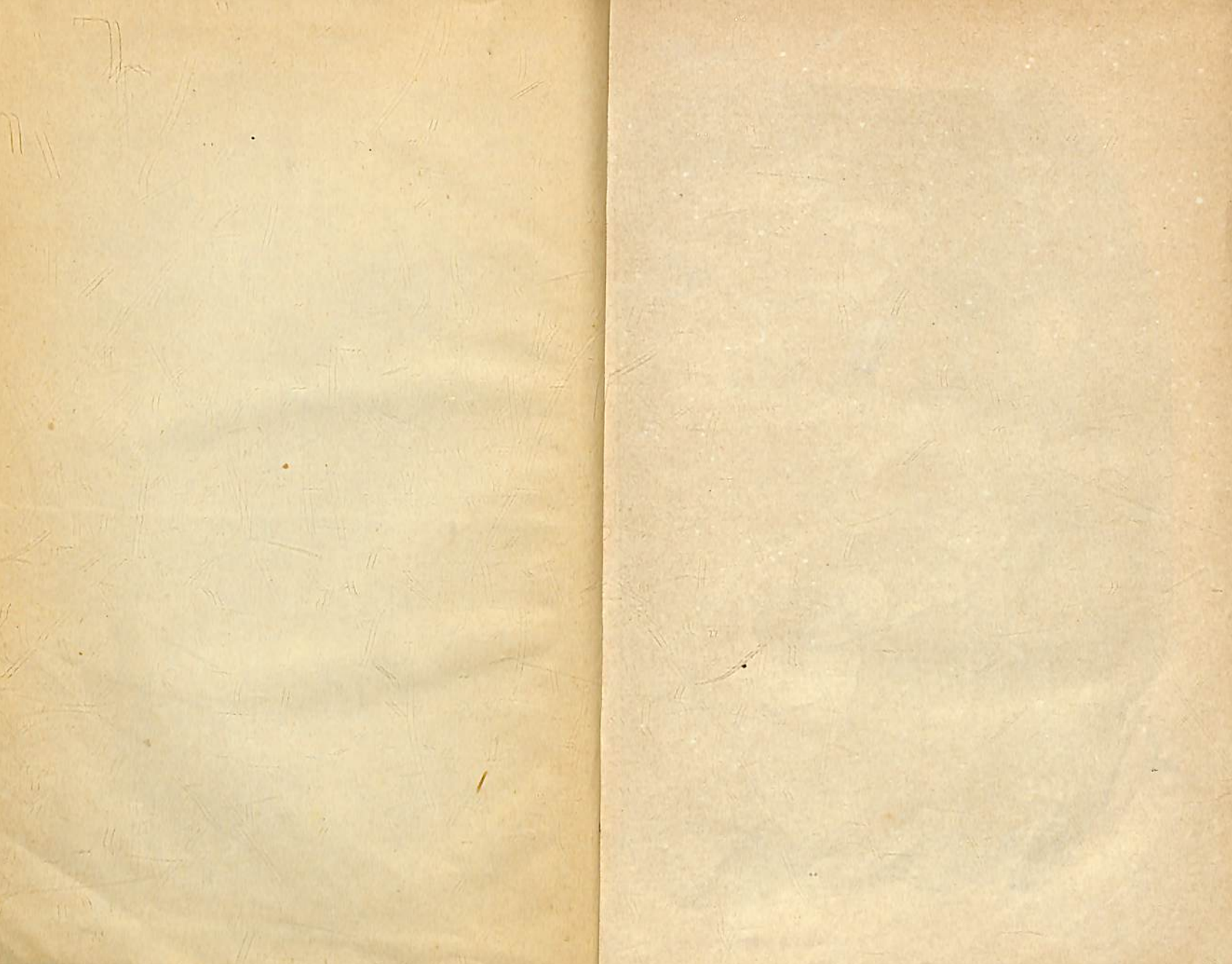
Հ-87

~~Handwritten scribbles~~ № 28

2010

№ 2001

244 ւր.
Հ-87

ՅՈՎԱԵՓԱՅ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՂԱՅՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԳՐՈՒՄԾ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏՊԱԳՐԱՐԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ե. ՅԵՎՈՐ ՊՕՅԵՂԵՆ

1875

տղաք և աղջկունք որ միշտ կը խաղան զուարճա-
նալու համար, և ուրիշ բան չեն ըներ, երբ կը
մեծնան, ամէն տեսակ գործ կ'ատեն. ծոյլ և անպի-
տան կ'ըլլան, և ոչ իրենց օգուտ կրնան ընել ոչ ալ
ուրիշին: Այսպէս ալ եթէ միայն վէպ կարդաք
զուարճութեան համար, ետքը այն տեսակ գիրքեր
միայն պիտի սիրէք կարդալ, և ուրիշ օգտակար-
ները պիտի ատէք իբրև ձանձրալի բաներ:

Գիտնական կամ խրատական գիրքերը կարդալ
չատ դժուարին պիտի ըլլայ ձեզի, ինչպէս այն
տղան որ միշտ կը խաղայ՝ գործի ատեն դժկամա-
կութիւն կը զգայ:

Պարձեալ ձեր միտքերը պիտի տկարանան, և
հազիւ կարող պիտի ըլլաք շահաւոր բանի մը վրայ
խորհիլ. և ամէնէն գէշը սա է, որ Աստուածա-
շունչն ալ, որ ամէն գիրքերուն ընտիրն է՝ թերևս
անօգուտ պիտի երևայ ձեզի: Չեմ ըսեր թէ դուք
ամենեւին մի կարդաք զուարճալի վէպեր, կամ թէ
անոնք անօգուտ են. այլ կ'ըսեմ թէ պարտիք գիտ-
նական և խրատական գիրքեր ալ կարդալ, որոնք
ձեզ խելացի կ'ընեն, և որոնցմէ օգուտ կը քաղէք:

Մանաւանդ այն տեսակ գիրքեր շատ բաղձա-
լու էք կարդալ, որոնք առաջնորդ կ'ըլլան ձեզի
խորհելու ձեր հոգւոյն վրայ, և թէ ինչ պարտիք
ընել փրկուելու համար:

Թերևս հիմայ, սիրելի տղաք, պիտի ըսէք թէ
ինչ երկայն սկզբնաւորութիւն մը եղաւ սա, և պիտի
ուզէք որ շուտով Յովսէփայ պատմութիւնը սկսիմ:

Այս անհամբերութիւնը կը ցուցնէ որ դուք
մինչև հիմայ զուարճալի գիրքեր միայն կարդացած
էք, և չէք ուզեր չորս կամ հինգ ըսպէ անգամ
պիտանի և օգտակար բաներ լսել:

Եթէ այսպէս է, շուտով ջանացէք այն տեսակ

գիրքեր կարդալ՝ որոնք խորունկ ու ծանր մտա-
ծել կու տան:

Եթէ մէկը չ'ուզեր այսպէս ընել, շատ աղէկ կ'ըլլայ
որ այս գիրքը դոյնէ և ամենեւին ձեռք չառնէ:

Յովսէփայ պատմութեանը մէջ շատ օգտակար
և պիտանի բաներ կան, որոնք զուարճալի կերպով
մը պիտի աշխատիմ ցուցնելու ձեզի:

Երբեմն ուրիշ բանի վրայ ալ պիտի խօսիմ. այս-
ինքն՝ ձեր մեղաւոր ըլլալուն, ձեր յանցանքին
ու վտանգներուն, ձեր ապաշխարութեան կարօտ
ըլլալուն, Յիսուսի Քրիստոսի վրայ հաւատք ու-
նենալ և ձեր սիրտերը Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքովը
փոխուիլ պէտք ըլլալուն, և ուրիշ ասոնց նման բա-
ներու վրայ, զորոնք գիտնալ և ընդունիլ շատ
հարկաւոր է ձեզի:

Եթէ գիտնամ, սիրելի տղաք, որ ամէնքդ ալ
աս տեսակ բաներու մտադրութեամբ ականջ պիտի
դնէք՝ երբ Յովսէփայ պատմութիւնը կարդաք, ո՞ր-
չափ ուրախ պիտի ըլլամ սա գիրքը գրելուս:

Ուստի աղօթք ըրէք որ ամէնքդ ալ այսպիսի
բաներ ուզէք կարդալ, ես ալ աղօթք պիտի ընեմ
ձեզի համար:

Աստուած ինձի կարողութիւն տայ որ այս գիր-
քը գրեմ, ձեզի ալ զօրութիւն տայ որ կարող
ըլլաք զանի կարդալ, և անիկայ Հոգւոյն Սրբոյ
զօրութեամբը ձեր հոգիներուն օգուտ ընէ:

ԳԼՈՒԽ Բ

Յոժևեհայ աղբաբանութիւնը : Յախբայ Միջագետքն ելելը : Ռուսելի մահը : Բենիամինի ծնունդը : Տըստ էնպէս պարոյն երեսնց ծնողաց հետ վարուել :

Յովսէփի Յակոբայ որդին էր, Իսահակ՝ Յովսէփայ հօրը հայրը, Աբրահամ ալ Իսահակայ հայրը :

Քիչ չնորհք չէր Յովսէփայ որ այսպիսի նախնիք ունէր, քանզի անոնք աստուածապաշտ էին, և ընտանեաց մէջ անոնց սովորութիւն եղած էր ընել ինչ որ պէտք է՝ Աստուծոյ հետ բարեկամութիւն ստանալու և անկէ օրհնուելու համար :

Յովսէփի Միջագետքի մէջ ծնաւ երեք հազար հինգ հարիւր տարի առաջ. անոր հայրն այն երկրին մէջ իրր տասնուչորս տարի բնակեցաւ Լաբան անուն հարուստ երկրագործի մը հետ, որուն օգնութիւն կ'ընէր՝ անոր արջառներուն, ոչխարներուն ու այծերուն պահպանութիւն ընելով :

Լաբան Յակոբայ մօրեղբայրն էր, այսինքն՝ Յակոբայ մօրը Ռեբեկայի եղբայրը : Անիկայ պտղաբեր երկիր մը կը բնակէր՝ երկու գեղեցիկ գետերու, այսինքն՝ Տիգրիսի և Եփրատայ մէջ տեղ. շատ երկիրներու, այծերու և ոչխարներու տէր էր, շատ ալ ծառաներ ունէր որոնք անոր համար կ'աշխատէին :

Յակոբ ամուսնացաւ Լաբանու երկու աղջկանը, Լիայի ու Ռաքելի հետ, որոնց վերջինը Յովսէփայ մայրն էր : Յակոբ ուրիշ երկու կին ալ ունէր Բալլա և Զելփա անուն : Աստուած այն ժամանակ մարդոց թոյլտուութիւն ըրած էր որ մէկէ աւելի կին ունենան, և այսպէս հրաման տալուն պատճառկար. բայց ասիկայ հիմայ արգելեալ է, և մեծ մեղք է :

Յակոբ մեծ ընտանիք մը եղած էր Լաբանի հետ բնակած ատենը : Կարծեմ թէ աղէկ է որ դուք անոր որդւոց անունները սորվիք : Ետքը անոնք ալ հայր եղան, անոնց որդիքն ալ նոյնպէս. և այսպէս անոնց սերունդը մեծ ժողովուրդ մը եղաւ որ Իսրայելացի կը կոչուի : Այս ժողովուրդը յետոյ Քանանու երկրին մէջ զօրաւոր ազգ մը եղաւ :

Ասոնց Իսրայելացի կոչուելուն պատճառն աս է որ անոնք սերեցան Յակոբէն, որ Իսրայել ալ կ'ըսուէր. և անոր տասներկու որդիքը տասներկու նահապետներ ըսուեցան : Յակոբայ որդւոց անուններն, անոնց տարիքներուն կարգովն, ասոնք են. Ռուբէն, Շմաւոն, Դևի, Յուդա, Դան, Նեփթաղիմ, Գադ, Ասեր, Իսաքար, Զաբուղոն, Դինա աղջիկ մը, Յովսէփ ու Բենիամին : Ռաքել Յովսէփայ ու Բենիամինի մայրն էր :

Ասոնք բոլորը Միջագետքի մէջ ծնան, բացի Բենիամինէ, որուն վրայ ուրոյն քիչ մը բան պիտի խօսիմ :

Երբ Յովսէփ վեց տարեկան էր, և Ռուբէն, ամենէն մեծը, տասնեկնր տարեկան, անոնց հայրը խորհեցաւ որ Միջագետքն ելլէ ու իր ընտանեօքը նորէն Քանան երթայ իր հայրենիքը, ուր իր ծերունի հայրն Իսահակ դեռ ողջ էր : Քանան պտղաբեր և զուարճալի երկիր մըն էր : Յակոբ խորհեցաւ որ իրեն ու իր ընտանեացն աղէկ պիտի ըլլար, եթէ եղած տեղէն ելլելով Քանան երթար : Ասկէ զատ՝ Աստուած Յակոբայ ըսած էր տեսիլքի մէջ որ այսպէս ընէ. ինք ալ գիտէր որ Աստուծոյ հնազանդելով ինք, իր կանայքը և տղաքն իրենց պարտքը կատարած և Ամենակարողն պաշտպանութեանը ներքեւ պիտի ըլլային :

Քանան Միջագետքն հեռու ըլլալով շատ դժ-

ուարին էր Յակոբայ այս ճամբորդութիւնն ընել . մանաւանդ որ անիկայ հարուստ մարդ մը ըլլալով՝ տեսակ տեսակ կարասիք , և ուղտերու , էջերու , արջառներու , ոչխարներու և այծերու մեծամեծ հօտեր ունէր :

Ասոնց բոլորը , նաև կանայք , տղաք , ծառաներ , աղախիններ , Միջագետէն հանել ու Քանան տանին արդարև շատ դժուար էր . բայց Աստուած այնպէս հրաման ըրած էր : Եթէ դուք ալ անոր պատուիրաններուն հնազանդիք , սիրելի տղաք , որչափ մեծ փտանդներու և նեղութիւններու մէջ ըլլաք , անոնց մէկն ալ ձեր մտաց հանդարտութիւնը չի կրնար խռովել կամ ձեզ վախցընել :

Ո՞վ կը վախնայ , երբ Աստուծոյ պատուիրած ճամբուն մէջն է , երբ ամենակարող Աստուած անոր առջևէն կ'երթայ ու անոր ճամբան կ'ուղղէ : Հիմայ Յակոբայ ճամբայ ելլելուն վրայ պիտի չխօսիմ , ոչ ալ անոր Քանան հասնելէն առաջ ճամբան պատահածներուն վրայ . քանզի ասոնք Աստուածաշունչին մէջ կրնաք կարգալ :

Բայց Յովսէփայ վրայ բան մը կայ զոր առանց պատմելու չեմ կրնար անցնիլ : Թէպէտ պատանի էր ան , անոր սիրտը խորին տրտմութեամբ լեցուած էր :

Յակոբ Միջագետէն ելլելէն հինգ տարի ետքը , քիչ մը ժամանակ տեղ մը մնալով ու քիչ մը ժամանակ ուրիշ տեղ մը , Եփրատայի սկսաւ մօտենալ . հոն , Քանանու մէջ , ան ժամանակ Ռաքէլ յանկարծ հիւանդացաւ ու մեռաւ : Բենիամին անոր մեռնելէն քիչ ժամանակ առաջ ծնած էր :

Այն ատեն Յովսէփ տասնութեկ տարեկան էր : Ռաքէլ Եփրատ երթալու ճամբան թաղուեցաւ , և այն տեղը յետոյ Բեթղէհեմ կոչուեցաւ , և անոր

այրը Յակոբ՝ անոր գերեզմանին վրայ քարէ յետաակարան մը կանդնեց :

Յովսէփ ան ատեն բաւական մեծ ըլլալով անտարակոյս իր մօրը մահուանը վրայ շատ տրտմութիւն կը զգար և կուլար . բոլոր անոր մայրական խնամքը յիշելով կը տրտմէր որ ալ անոր երեսը պիտի չտեսնէր , և անոր քաղցը ձայնը պիտի չլսէր :

Յովսէփ շատ կը սիրէր իր կրտսեր եղբայրը Բենիամին , որ այնպիսի ցաւալի պարագայի մէջ ծնած էր : Յովսէփայ իր եղբօրը վրայ ունեցած սէրը ետքը պիտի տեսնէք :

Սերելի տղաք , բարի և որդեսէր մօր մը յարգը գիտէ՞ք . տղու մը այսպիսի մայր ունենալը հազար ոսկիէ աւելի կ'արժէ :

Աստուածապաշտ մօր մը յարգը գիտէ՞ք . ան իր տղուն համար և անոր հետ աղօթք կ'ընէ , կը ջանայ որ անոր հոգին երկինք առաջնորդէ : Լաւագոյն է տղու մը այսպիսի մայր մը ունենալ , քան թէ բոլոր աշխարհ և անոր մէջլինները :

Այսպիսի մայր մը ունի՞ք . եթէ ունիք , սիրեցէք անիկայ , հնազանդ եղիք անոր , ձեզի տուած խրատներուն միտ դրէք , յիշեցէք բոլոր անոր տուած բարի հրահանգները , ջանացէք որչափ որ կրնաք երջանիկ ընել անիկայ :

Այսպիսի մայր մը ունի՞ք . եթէ ունիք , յիշեցէք անիկայ խանդակաթ սիրով . բոլոր անոր ձեզի համար ըրած բաներուն յիշատակը ձեր սրտին մէջ պահեցէք . և բոլոր աղօթքները , խրատները , զգուշութիւնները և յանդիմանութիւնները միտք բերէք : Ի՞նչպէս պէտք է ձեզի վարուիլ այսպիսի մօր մը հետ , եթէ ողջ է . կամ անոր յիշատակն ընել , եթէ մեռած է : Արնայ ըլլալ որ անհնազանդ , ապերախտ և չար տղայ մը աս երեսները կարգայ ,

րոպէ մը Յովսէփայ հետ Ռաքելի գերեզմանին քով կայնի, և չխորհի ու չողբայ իր սրտին չարութիւնը որ կրնայ տղու կամ աղջկան մը պատճառը լլալ սիրելի և աստուածապաշտ մօր աղօթքներն, աղաչանքներն և արցունքները մոռնալու :

Եթէ այն մայրը ողջ է, ինչպէս արամութեամբ կը վշտացնէ անոր հոգին տղուն այս տեսակ վարք ունենալը. եթէ մեռած է, ինչպէս կրնայ տղան անոր դէմքը, սիրոյ ձայնը, քաղցրութիւնը և գթութիւնը միտք բերել՝ առանց լալու և ապաշխարելու Աստուծոյ առջև :

ԳԼՈՒԽ Գ

Յախօսայ Մաքրէ հասնելը : Քեքրոնէ նկարագրութիւնը : Յովսէփայ վարքը : Յախօսայ ունեցած սերը Յովսէփայ վրայ : Եղբայներուն նախանշը : Մեղքը և շարժումը, երբ շարժումը և արարչութիւնը :

Յակոր Ռաքելի մահուընէն քիչ ժամանակ ետքը Մամբրէ հասաւ, ու իր ծերունի հայրն Իսահակ դեռ ողջ գտաւ հոն, թէպէտ անիկայ հարիւր վաթսուէն տարին անցուցած էր : Անոնք շատ երջանիկ եղան երբ ողջ գտան զիրար : Անտարակոյս Յովսէփի ալ շատ ուրախացաւ երբ տեսաւ իր հաւը (պապը), որուն վրայով շատ բան լսած էր : Իսահակայ բնակած գուարձալի տեղը Երուսղեմէն քսանեւեօթը միոնի չափ հեռու էր դէպի հարաւ, և յետոյ Քերթոն ըսուեցաւ : Հոն մօտ քարանձաւ մը կար՝ զոր Աբրահամ գնած էր որ ինք և իր Սարրա կինը հոն թաղուին, ինչպէս որ թաղուեցան : Իսահակ ալ երբ հարիւր ութսուէն տարեկան մեռաւ, նոյն քարանձաւին մէջ

իր հօրը և մօրը քով թաղուեցաւ : Պաղեստինու այն կողմերը պարտող ճանապարհորդք կ'ըսեն թէ՛ Քերթոն շինուած է արդասաւոր ձորի մը մէջ, ընդուն մը տակ. չորս կողմի բլուրները կաղնիներով, մաթուզենիներով, եղևիններով և ուրիշ գեղեցիկ ծառերով ծածկուած են :

Աս քաղաքն ունի զօրաւոր բերդ մը, շատ խանութներ, գեղեցկաշէն տուներ, ինը մզկիթ և իբր չորս հարիւր տուն Աբրաբայի բնակիչ բացի հարիւր Հրեայ տուներէն : Անտարակոյս Իսահակայ ու Յակորայ ժամանակ ասոր բոլորտիքը շատ ծաղկեալ ու բարեբեր երկիր մըն էր : Եթէ այնպէս չըլլար, անոնք պիտի չբնակէին հոն իրենց մեծ ընտանիքովն, անթիւ ոչ խարներովն ու այծերովը : Յակորայ գլխաւոր գործն էր արջաւ, ոչխար, այծ և ասոր պէս բաներ պահել. տղաքն ալ անոր օգնութիւն կ'ընէին : Յովսէփայ համար Աստուածաշունչին մէջ կը կարգանք որ Բալլայի ու Զելիայի տղոյը հետ ոչխար կ'արածէր :

Այն ատեն Յովսէփ տասնուեօթը տարեկան էր, և անոր հայրը միւս որդիներէն աւելի կը սիրէր զանի. քանզի Յակոր իննսուէն տարեկան էր երբ Յովսէփ ծնաւ : Թերևս Յովսէփ կըթեալ տղայ մը ըլլալուն ու իմաստութեան նշաններ ցուցնելուն համար, որ անոր հասակին նայելով մեծ բաներ էին, հայրը զանիկայ շատ կը սիրէր :

Կերևի թէ Յակորայ միւս որդիները, բացի Բենիամինէն որ ան ատեն պզտիկ տղայ մըն էր, Յովսէփայ պէս կըթեալ չէին : Բալլայի ու Զելիայի որդիքը, որոնց հետ Յովսէփ ոչխար կ'արածէր, անգամ մը գէշ բան մը ըսին, և Յովսէփ իրեն պարտք համարելով գնաց բանը հօրն իմացուց :

Յովսէփ այսպիսի տղայ մը ըլլալով, զարմանալի չէ որ անիկայ իր եղբայրներէն աւելի սիրելի էր իր հօրը . և թերևս Յակոբ զանի միւսներուն իբր օրինակ ցուցնելով կը խօսէր անոր վրայ : Յովսէփ նաև գեղեցիկ և պատուական հանգերձներ կը հազներ զանազան գոյներով, զոր հայրը տուած էր անոր՝ իբրև յատուկ նշան իր սիրոյն, կամ անիկայ միւս եղբայրներէն որոշելու համար, և կամ նաև անոր անոնցմէ աւելի պատուաւոր ըլլալը ցուցնելու համար : Աստուածաշունչին մէջ անկէ ետքը Յովսէփայ ոչխար արածելը չյիշուելուն համար կը կարծուի թէ անիկայ տունը հօրը քով կը կենար, անոր օգնութիւն կ'ընէր, և անոր ընտանեացը և ուրիշ գործերու հոգ կը տանէր : Բոլոր այս բաները Յովսէփայ եղբայրներուն շատ ատելութիւն ու նախանձ պատճառեցին, այնպէս որ երբ անոր կը պատահէին, խաղաղութեամբ չէին կրնար խօսիլ անոր հետ . շատ անգամ ալ, երբ քովէն կ'անցնէին, ամենեկին բարև չէին տար անոր . երբեմն ալ դառն ու գէշ խօսքեր կ'ընէին անոր դէմ . և թերևս, երբ մինակ կ'ըլլային, իրենց ծերունի հօրը համար ալ նախատական խօսքեր կ'ըսէին, և անոր դէմ կը տրտնջէին իրենց եղբօրն այնքան սէր տուած ըլլալուն համար, ու նաև Յովսէփայ վրայ ամբաստանութիւն կ'ընէին թէ իրենց գործին կը խառնուէր ու իրենց ըրածները կամ ըսածները Յակոբայ կը պատմէր :

Հիմա, սիրելի տղաք, արդեօք դուք ալ ձեր եղբայրներուն կամ քոյրերուն կամ զպրատան ընկերներուն կը նախանձիք՞ անոնց վարքը ձերխնէն աղէկ ըլլալուն համար, անոնց ծնողքները կամ վարժապետներն անոնց վրայ աւելի սէր ունենալուն համար քան թէ ձեր վրայ, կամ թէ անոնց այսինչ բանը շնորհելուն համար՝ որ դուք ունեցած չէք :

Եթէ կը նախանձիք, գիտէ՞ք թէ նախանձն ի՞նչ է : Գիտէ՞ք արդեօք թէ ուրիշի վրայ նախանձիլը ո՞րչափ գէշ ու մեծ մեղք է : Եթէ անոնք բարի ու երջանիկ են, կը սիրուին և կը պատուուին, և այնպիսի ձիրքեր ունին որ դուք չունիք, պէտք չէ՞ որ ուրախանաք . և փոխանակ նախանձելու, փոխանակ անոնց այն ձիրքերէն զրկուիլն ուզելու, աղէկ չ'ըլլա՞ր որ ջանաք անոնցմէ օրինակ առնելու, անոնց նմանելու և անոնց երջանկութեանը մասնակից ըլլալու . քանզի ծնողք ու վարժապետներ բաւական պատիւ, սէր և ուրիշ շատ բաներ ունին, և կըրնան բոլոր տղոց տալ, որոնք իրենց համեստ և բարի վարուցը համար պարգևի և պատուոյ արժանի են : Յովսէփայ պատմութեանը մէջ պիտի տեսնէք թէ անոր եղբայրներուն նախանձին հետևանքն ի՞նչ եղաւ, և թէ եղբօր ու քրոջ իրարու նախանձելուն վերջն ո՞ւր կ'երթայ : Ամէն տեսակ մեղք ՚ի սկզբան փոքր կ'երևայ, բայց ետքը շուտով կ'աճի, ու վերջը շատ վնասակար կ'ըլլայ :

Գիտէ՞ք արդեօք որ, եթէ բարկութեան տեղի տալով իրարու զարնէք ու ետքը չապաշխարէք, վերջն ի՞նչ կ'ըլլայ : Եթէ չապաշխարէք ու չաղօթէք Աստուծոյ որ ձեզ այս կիրքէն ազատէ, ետքը երբ բարկանալու ըլլաք, առաւել սաստիկ պիտի զարնէք : Գիտէ՞ք արդեօք ասոնց բոլորին վերջն ո՞ւր կ'երթայ . եթէ ըսեմ թէ վերջը սպանութիւն կը ծնանի, արդեօք պիտի զարմանա՞ք : Շատեր գործած են այն ոճիրը, ու կրնայ ըլլալ որ դուք ալ գործէք . նախանձը մարդս սպանութեան կը տանի : Արդարև եթէ նախանձոտ սիրտ ունեցողները չզղջան ու չապաշխարեն, կրնան Յովսէփայ եղբայրներուն պէս գէշ բաներ ընել . անոնց ըրածները պիտի տեսնէք այս պատմութեան մէջ :

Հիմայ ուղիղ սրտով ապաշխարեցէք, և աղա-
 չեցէք Աստուծոյ որ իր Սուրբ Հոգին տայ ձե-
 զի, որ դուք կարող ըլլաք բոլոր ձեր դէշ կեր-
 քերէն ազատիլ. և եթէ տակաւին չէք ապաշ-
 խարած անոնց վրայ, կ'աղաչեմ ձեզի որ այս ձեր
 երևելի պարտքն առանց դանդաղելու ջանաք
 կատարել:

ԳԼՈՒԽ Դ

Յովսէփայ երազը = Անոր եղբայրներուն Սեւեմ երևալը = Ան-
 ուղեւոյն նկարագրութեանը = Յովսէփայ իր եղբայրներն հարցնել
 ու քննութիւնը =

Յովսէփայ իր եղբայրներէն այսչափ կ'անարդուէր,
 բայց Աստուած անոր տեսնել տուաւ երազ մը
 որ կը ցուցնէր թէ անիկայ բարձր վիճակի մը
 պիտի հասնէր, և իշխան պիտի կարգուէր իր եղ-
 բայրներուն վրայ:

Անիկայ երազին մէջ տեսաւ որ ինք և բոլոր
 եղբայրները դաշտի մը մէջ արտէն հնձուած ցորենի
 որաներ կը կապէին. յանկարծ Յովսէփայ կապած
 որան կանգնեցաւ, ու եղբայրներուն կապածներն
 անոր որային չորս կողմը պատելով անոր խոնար-
 հութիւն ըրին:

Յովսէփայ իր երազը եղբայրներուն պատմեց, և
 անոնք ևս առաւել սկսան նախանձիլ անոր. նա-
 խատական կերպով մը հարցուցին անոր թէ ի՞նչ
 ըսել ուզեց այն երազը պատմելով. «Միթէ
 դուն մեր վրայ պիտի իշխես», ըսին. «մենք քեզի
 խոնարհութիւնն պիտի ընենք ու հնազանդինք
 իրր մեր իշխանին կամ թագաւորին. ի՞նչ մեծ
 յիմարութիւն և հպարտութիւն է որ քեզի պէս

պատանի մը, մանաւանդ մեր փոքր եղբայրը, այս-
 պիտի երազ մը տեսնելով, յոյս ունենայ թէ պիտի
 կատարուի»:

Քիչ ժամանակ ետքը Յովսէփայ ուրիշ երազ մ'ալ
 տեսաւ, որ միւսէն աւելի զարմանալի էր:

Երազը սա էր. արեգակը, լուսինը և տասնումէկ
 աստղ Յովսէփայ չորս կողմը շարուած երկրպագու-
 թիւն կ'ընէին անոր:

Յովսէփայ աս երազն ալ իր հօրը և եղբայրներուն
 պատմեց, և անոնք կը կարծէին թէ մարգարէու-
 թիւն կ'ընէր որ, ոչ միայն իր եղբայրները՝ որ տասն
 ումէկ աստղերով կը ցուցուէին, հապա հայրն ու
 մայրն ալ՝ որոնց նշանակ էին արևն ու լուսինը,
 անոր երկրպագութիւն պիտի ընէին և իբր իրենց իշ-
 խանին ու թագաւորին պիտի հնազանդէին անոր:

Յակոբ կարծելով թէ Յովսէփայ այսպիսի երազ-
 ներ տեսնելով պիտի հպարտանար ու դուռողանար,
 կամ չհաւատարով թէ Յովսէփայ տեսած երազները
 մարգարէութիւն էին որ ստուգիւ պիտի կատա-
 րուէին, յանդիմանեց անիկայ ըսելով, «Այդ երազը
 պատմելով ի՞նչ ըսել կ'ուզես. ես ու մայրդ և եղ-
 բայրներդ քեզի երկրպագութիւն պիտի ընենք»:

Սակայն Յովսէփայ երազը զարմանալի կ'երևար
 Յակոբայ, մանաւանդ որ անոր առջի երազին շատ
 նման էր. ու Յակոբ անիկայ չմոռցաւ: Յովսէփայ այս
 երկրորդ երազը կրկին բարկացուց անոր եղբայր-
 ները. անոնք սկսան առաջուրնէ աւելի նախանձիլ
 անոր ու ատել անիկայ. անտարակոյս անոնք պա-
 տահութիւն մը կը փնտռէին, որ անոր մեծ վնաս մը
 ընեն. քանզի նախանձն ու ատելութիւնը չէն կրնար
 անդործ կենալ. կը նմանին կրակի որ քիչ մը ժա-
 մանակ պահուած մնայով, ետքը նորէն աստիկու-
 թեամբ կը փռնկի. մենք ալ պիտի տեսնենք՝ որ

Յովսէփայ եղբայրներուն կիրքերն այսպէս անոնց ներսիդին կը վառէին :

Ասկէ քիչ ժամանակ ետքը՝ Յակոբ զանոնք Սիւքէմ խրկեց իր ոչխարներն ու այծերն արածելու : Աս տեղը Քերրոնէն դէպ'ի հիւսիս վաթսուն կամ եօթանասուն մղոն ըլլալով՝ ոչխարներն ու այծերը տանելու համար շատ երկայն ճամբայ էր . բայց հարկ էր զանոնք տեղէ տեղ տանիլ մինչև որ բաւական կերակուր գտնէին :

Սիւքեմայ ձորին մէջ շատ առատ սնունդ կը գրտնուէր, քանզի Աստուած այն դաշտն օրհնած էր :

Այժմեան ճանապարհորդները որ Պաղեստինու այն կողմերը կ'երթան՝ կ'ըսեն թէ անիկայ շատ զուարճալի և պտղաբեր երկիր է :

Հիմայ այն քաղաքը Նապուզ կ'ըսուի, և թէ անոր քովի բլուրներէն նայուելու ըլլայ՝ կը տեսնուի որ երկիրը գեղեցիկ և անուշահոտ հովանոցներով, տուններուն կէսն ալ սիրուն պարտէզներով և բարձր ծառերու անտառներով ծածկուած են :

Ալ ու ձախ կողմը Գարիզինի ու Գերազի լեռներն են, որոնց երկայն ապառաժ ու անբերրի բարձրութիւնները բոլորովին տարբեր են վարի պտղաբեր ձորէն, ու այն ընդարձակ ձիթենեաց երկրէն :

Այս տեղին մօտ, որ Քրիստոսի ատենը Սեքար կ'ըսուէր՝ Յակոբ նահապետի հորը կար, որուն քով Քրիստոս Սամարացի կնոջ հետ խօսեցաւ . Յովսէփ ալ հոն թաղուեցաւ, ինչպէս որ պիտի տեսնենք անոր զարմանալի պատմութեանը վերջին մասին մէջ :

Այս զուարճալի տեղը զրկած էր Յակոբ իր որդիքը, որ իր անթիւ ոչխարներն արածեն . բայց

տեղը բաւական հեռու ըլլալուն պատճառաւ քիչ ժամանակ ետքը սկսաւ հող ընել անոնց համար . ուստի և Յովսէփը զրկեց որ երթայ զանոնք և ոչխարները տեսնէ և անոնց վրայով լուր բերէ :

Շատ երկայն ճանապարհ մըն էր պատանուոյ մը համար՝ քալելով և միայնակ այնքան տեղ երթալ . սակէ զատ Յովսէփ անտարակոյս կը վախնար իր եղբայրներէն, քանզի անոնք անոր շատ հակառակ և թշնամի էին . բայց հայրը հրամայեց որ երթայ, ու հնազանդ տղու մը այսչափ խօսքը բաւական է :

Յովսէփ ուրախութեամբ հնազանդեցաւ, իր տունը թողուց որ այն Քերրոնի գեղեցիկ ձորին մէջն էր, ու ճամբայ ելաւ Սիւքէմ երթալու, որ իր եղբայրները գտնէ և անոնց վիճակին վրայ տեղեկանայ : Յովսէփ չէր գիտեր թէ իրեն ինչ պիտի պատահէր, և թէ ինչպէս Աստուած զանիկայ այն ճամբուն մէջ առաջնորդելով մեծութեան պիտի հասցընէր, ու անոր երազները կատարել պիտի տար :

Յովսէփայ ծերունի հայրն ալ իր հրաժարական ողջոյնը տուած ժամանակն, ամենևին չէր գիտեր թէ իր գլխուն ինչ պիտի դար, և թէ շատ տարիներ պիտի անցընէր առանց իր հնազանդ ու սիրելի որդին նորէն տեսնելու : Անոնք ուրախութեամբ իրարու մնաս բարով ըսին, ու չէին գիտեր թէ մինչև որ իրար կրկին տեսնէին, ինչ փորձանքներու պիտի հանդիպէին :

ԳԼՈՒԽ Ե

Յովսէփ իր եղբայրներուն եղած որեղը կո-գայ = Անոնց չարու-
 քները որով կ'ոգէին իրենց եղբայրը մեղացնել: Մեղքը իշտա-
 րոտելան պարճատ է, ահա չարութիւններուն զլստին է. էթե
 անկէ առաջխարոտելածք Դարձ իւրեայ, վախճանը շար գեշ է:

Յովսէփ Միւքէմ հասնելով, երբ դաշտին մէջ կը
 պտըտէր իր եղբայրները գտնելու, օտարական մը
 պատահեցաւ անոր ու հարցուց, թէ ինչ կը փըն-
 տուէր հոն: Յովսէփ պատասխան տուաւ թէ եղ-
 բայրները կը փնտուէր: Կ'աղաչեմ, ըսաւ, ըսէք
 ինձի, անոնք ո՞ր կ'արածեն իրենց ոչխարները:

Մարդն ըսաւ, Անոնք ասկէ դացին, քանզի
 լսեցի որ կ'ըսէին, Եկէք Գովթայիմ երթանք:

Գովթայիմ դէպ ՚ի հիւսիս քսան մըտնէ աւելի
 հեռու էր Միւքէմէն: Յովսէփ շուտով հոն դնաց,
 և իր եղբայրները գտաւ:

Արդարև Յովսէփ իր ճամբորդութիւնը լմնցը-
 նելուն համար շատ ուրախացաւ, և կը յուսար շու-
 տով իր սիրելի հօրը դառնալ, ու իր եղբայրնե-
 ռուն ողջ առողջ ըլլաին անոր պատուել:

Երբ Յովսէփաց գալը տեսան անոր եղբայրները,
 ստոյգ դիտցան որ իրենց եղբայրն է: Գիտէ՞ք անոր
 վրայով ինչ խորհեցան:

Միթէ ուրախացա՞ն որ անիկայ տեսնելով իրենց
 տանը, ընտանեացն ու սիրելի հօրը որպիսութիւնը
 պիտի խմանային:

Արդարև եթէ դուք անոնց տեղն ըլլայիք,
 պիտի ուրախանայիք. բայց, ո՞հ, շատ քիչ գիտէք
 մարդու սրտին չարութիւնը:

Ես ձեզի ըսի որ, եթէ նախանձն ու ատելու-

թիւնը բողբոլին սրտէ չհանուին, վերջը ուր
 կ'երթայ. հիմայ դուք պիտի տեսնէք խօսքիս ճըշ-
 մարիտ ըլլալը:

Ո՛չ անոնց տուներուն հեռու ըլլալը, ո՛չ ալ այն
 զուարճալի ու անմեղ արուեստին մէջ գտնուելը
 կարող եղան անոնց սիրտերը կակղցընել և մոռցընել
 անոնց այս կարծիքը թէ Յովսէփէն ու իրենց հօր-
 մէն շատ անիրաւութիւն կը կրեն:

Անոնք Միւքէմի զուարճալի ձորին մէջ կը պը-
 տըտէին, այն գեղեցիկ օդը կը շնչէին, այն զուար-
 ճալի տեսարանները կը տեսնէին, կանանչ խոտերուն
 վրայ իրենց ոչխարները կ'արածէին, ու երկար ժա-
 մանակ այն զովագին վտակներուն ու ծառերուն
 տակը կը հանգչէին:

Սակայն այս շտորհքներուն մէկն ալ ամենեկին
 անոնց ազդեցութիւն չըրաւ, իրենց սրտէն հանե-
 լու ոխը զոր իրենց եղբօրը Յովսէփաց դէմ ունէին:

Ինչ հանգարտ արուեստ մը ունէին, և Աս-
 տուած անոնց ո՛րչափ աղէկութիւն կ'ընէր, ու իր
 քաղցը դթութիւնը կը ցուցընէր անոնց բոլոր իր
 գործքերովը, որոնք անոնց չորս կողմը կը տես-
 նուէին: Պէտք էր որ այս բաներն անոնց սիրտերը
 ըցընէին շտորհակալութեամբ դէպ ՚ի իրենց երկնա-
 ւոր հայրը, նաև բարի սիրտ ունենալ տային անոնց
 իրենց ընկերներուն վրայ. սակայն անոնց սիրտերը
 շատ տարբեր էին:

Երբ տեսան որ Յովսէփ հեռուէն կու գար, և
 թերևս հօրը տուած հանդերձները հագած էր,
 խկոյն անոնց սիրտերուն չար կիրքերը շարժեցան:

Յիշեցին անոր երազը, որուն համար մանա-
 ւանդ անիկայ այնչափ կ'ատէին, և իրարու ըսին,
 Ահա երազատեսը կու գայ, եկէք անիկայ մեռցը-
 նենք, ու փոսի մը մէջ նետենք, և ըսենք թէ Գա-

09-11212 / 0221

զան մը անիկայ փարատեց. ու տեսնենք թէ անոր երազն ինչ պիտի ըլլայ: Անոնց ամբարտաւանութիւնը, նախանձը և ատելութիւնը կը դրդէին զանոնք իրենց հարազատ եղբայրը մեռցնելու:

Եթէ Յովսէփայ երազը կատարուէր, անիկայ իբրև իրենց իշխանն ու թագաւորը պիտի համարէին: Ինչպէս կրնային անոնք իրենց փոքր եղբորը հնազանդիլ և անոր խոնարհութիւն ընել, երբ միաք կը բերէին իրենց հօրը Յովսէփայ ցուցուցած մեծ սէրը, և անոր տուած գեղեցիկ հանդերձները, որոնք անոր սիրոյն և զանի միւս եղբայրներէն պատուաւոր ընելուն մէկ յատուկ նշանն էին. ուստի անոնց նախանձն աւելի կը շատնար:

Գիտէին որ անիկայ այս պատուոյն արժանի էր. քանզի անոր վարքն ու բնութիւնն անոնց վարքէն ու բնութենէն լաւ էր:

Կ'ուզէին որ Յովսէփ իր ունեցած և վայելած բաներէն զրկուէր. ասով իբր թէ իրենց երջանկութիւնը պիտի աւելնար:

Անոնց ատելութիւնը շատցաւ. կ'ուզէին Յովսէփայ մեծ չարիք մը ընել. պատրաստ էին անիկայ մեռցնելու:

Կ'ուզեմ հոս քիչ մը կենալ, որպէս զի ձեզի հասկցընեմ մեղքին ինչ ըլլալը: Դուք կը տեսնէք թէ Յովսէփայ եղբայրներուն չար խորհուրդներն ու զգացումներն ինչպէս ստակալի էին:

Բայց կը խորհի՞ք արդեօք ձեր չար խորհուրդներուն ու զգացումներուն վրայ, որոնք ձեր սրտերուն մէջ կը պահէք, երբեմն ալ ձեր խօսակցութեանն ու վարքին մէջ կը ցուցնէք:

Գիտէ՞ք թէ ինչպէս կ'երևան անոնք Աստուծոյ առջին, որ բոլորը կը տեսնէ և գիտէ: Եթէ ձեր մեղքերէն բոլորով սրտիւ ապաշխարած, ու

Քրիստոսի միջնորդութեամբն անոնց համար Աստուծոյ թողութիւն խնդրած չէք, Հողւոյն Սրբոյ համար ալ աղօթք ըրած չէք որ իր զօրութիւնը ձեզի տայ մեղքէն ետ կենալու, դուք ալ Յովսէփայ եղբայրներուն պէս նոյն աղետալի վիճակին մէջ էք. մեղքն ինչպէս որ անոնց կը տիրէր, այնպէս ալ ձեզի պիտի տիրէ:

Ասով ըսել կ'ուզեմ թէ, եթէ չապաշխարէք, ետքը գէշ բաղձանքներու ու կիրքերու պիտի ծառայէք: Այս գէշ սովորութիւնները ձեր վրայ պիտի տիրեն, ու միշտ գէշ խօսքեր ու գործքեր պիտի ընել տան ձեզի, և պիտի չգիտնաք թէ ձեր չարութեան վերջն ո՛ւր պիտի երթայ: Հիմայ կը կարծէք թէ ձեր մեղքերը շատ թեթեւ են, սակայն այն մեծ, բարի և ճշմարիտ Աստուծոյ պատուէրներն աւրելը թեթեւ բան չէ:

Այն ձեր բարեկամն է. բարեսիրտ մարդ մը պարտի բոլոր անոր մարդասիրութիւններն յիշել, անիկայ սիրել ու անոր հնազանդ ըլլալ: Այն ձեզ նտեղծեց, ու դուք անոր ստացուածն էք. պէտք է որ դուք անիկայ սիրէք, և անոր հնազանդիք. անոր պահանջածն ալ ձեր սէրն ու հնազանդութիւնն է, որ դուք ձեզ երջանիկ ընելէ զատ, ուրիշներն ալ երջանիկ ընէք. քանզի տղոց սէրն ու հնազանդութիւնն է որ զանոնք և անոնց ընտանիքը երջանիկ կ'ընէ, ինչպէս որ յայտնի է: Այսպէս ալ զԱստուծ սիրելն ու անոր հնազանդիլն անոր բոլոր արարածները երջանիկ կ'ընէ: Մեղքը բոլոր արարածներուն թշուառութեան պատճառ է. ինչպէս դուք գիտէք որ ծնողաց անհնազանդութիւն ընելն ու գէշ վարք ունենալն՝ ընտանեաց մէջ մեծ թշուառութեան պատճառ կ'ըլլայ:

Ուստի պէտք չէ որ մեղքի մը թեթեւ կամ փոքր

բառի. վասն զի եթէ ձեր մեղքերուն վրայ չապաշխարհէք, ու Յիսուսի Քրիստոսի չապաւինիք՝ անով ձեր մեղքերէն փրկուելու համար, ետքը ձեր չար խորհուրդներն ու զգացումները պիտի շատնան և զօրանան քանի որ մեծնաք:

Մեղք գործելուն վերջն ո՞ւր պիտի երթայ. այս կենաց մէջ ի՞նչ բաներ ընել պիտի տայ, դալու աշխարհին մէջ ալ ո՞ւր պիտի առաջնորդէ:

Մեղքին վարձքը մահ է, հողւոյ մահ, որ երկնային ուրախութենէն յաւիտեանս կը զրկէ, և այն աղետալի, չար և ամենաթշուառ տեղը կը տանի, ուր որդը բնաւ չի մեռնիր, ու կրակը չի մարիւ:

ԳԼՈՒԽ Զ

Յովսէփայ կենաց համար Ռոբէնի աղաւանդը = Յովսէփայ Իսայի ձեռքովը = Անոր եղբայրներուն կարծրասրտութիւնը = Յովսէփայ կենսին համար Յոգայի աղաւանդը = Յովսէփայ Իսայի լացոց ծախումիւր = Եփեմարոս դարձումիւր, և Ասորոսի նախնականութիւնը:

Յովսէփայ եղբայրները զանի մեռցրնելու վրայ էին. մէկէն զատ բոլորն ալ այս չար գործն ընելու դիտաւորութիւն ունէին. բոլորն ալ կը մտածէին թէ ի՞նչ կերպով ընեն որ չյայտնուի, ու իրենց հօրը հաւատացրնեն թէ վայրի գազան մը փարատեց զանի: Ուստի զՅովսէփայ մեռցրնելու համար կը խօսին, և կ'ըսեն, Եկէ՛ք մեռցրնենք զանի, և այնպիսի փոսի մը մէջ նետենք որ մարդ կարող չըլլայ տեսնել. և այսպէս հիմայ բոլորն ալ կը պատրաստուին իրենց ամբարտաւանութեան, նախանձու և ատելութեան չար կիրքերն հաճեցրնելու:

Բայց Աստուած չի թողուր որ անոնք իրենց ուղածն ընեն:

Յովսէփայ եղբայրներուն մէջ Ռուբէն ամենէն մեծն էր. Աստուած ասոր խիղճն արթնցուց որ իրենց ընելու չարութիւնը տեսնէ, ու անոր սիրտը կակղացուց որ իր եղբօրը և հօրն ողորմի:

Ռուբէն իր եղբայրներուն աղաչեց որ զՅովսէփայ մեռցրնեն, ու խրատեց զանոնք որ անիկայ իրենց մօտն եղող խորունկ փոսը նետեն:

Ռուբէն կը խորհէր թէ անոնք Յովսէփայ այնպէս բարկացած էին որ ամենևին անիկայ թող պիտի չտային. և կը յուսար թէ ետքը պատեհութիւն մը կրնար գտնել զանի ազատելով նորէն իր հօրը Յակոբայ դարձընել:

Միւս եղբայրները Ռուբէնի խրատին հնազանդեցան. թերևս խորհեցան թէ, եթէ իրենց եղբայրը մեռցրնէին, Ռուբէն այն մասին անոնց հետ մասնակից պիտի չըլլար, ու եղածն իրենց հօրը պիտի պատմէր:

Երբ անոնք այս խորհուրդներուն վրայ էին, Յովսէփայ անոնց մօտեցաւ որ հօրը կողմէն լուր տար, անոնց որպիսութիւնն ալ խմանար:

Յովսէփայ ի՞նչպէս լացաւ ու աղաչեց երբ զինքը բռնեցին, ու զանազան դոյներով հագած գեղեցիկ հանդերձներն հանելով խորունկ փոս մը նետեցին: Հոն նետուած ատենը կը զարմանար ու կը դողար, չգիտնալով թէ տակաւին ի՞նչ պիտի ընէին իրեն. կը մտածէր թէ նորէն պիտի գայի՞ն արդեօք զինքը մեռցրնելու, և կամ պիտի թողէին հոն որ անթուփենէ մեռնէր:

Բայց եղբայրներն ի՞նչ ըրին. կանանց խտրին վրայ նստեցան իրենց կերակուրն ուտելու, իբր թէ ամենևին բան մը ըրած չէին:

Ո՛չ կը խորհի թէ անոնք այս անգթութիւնն իրենց եղբօրն ընելէն ետքը՝ կրնային նստել լուիկ, և ուրախութեամբ իրենց հացն ուտել. բայց մեղքը մարդուն սիրտը կը կարծրացնէ. ատելութենէ անգթութիւն առաջ կու գայ: Մէկ հօր որդիք երբ իրարու կը նախանձին, վայրենի ու պատառող դաշտաններու պէս իրար կը փնասեն:

Այն միջոցին Յովսէփայ եղբայրները տեսան որ հեռուէն ուղտերու վրայ հեծած մարդիկ կու գային:

Ասոնք Իսմայէլացի և Մադիանացի վաճառականներ էին, որ Գովթայիսի արևելեան կողմը Գաղաադ ըսուած երկրէն շատ համեմներ, անուշահոտ իւղեր և ստաշխն կը տանէին Եգիպտոս ծախելու:

Եգիպտացիք այնպիսի բաներ գործածել շատ կը սիրէին:

Այս դէպքն Աստուծոյ էր: Աստուած այնպէս կարգադրած էր, որ այս վաճառականներն այն ժամանակը յիշեալ ճամբէն անցնելով. Յովսէփայ կեանքն ազատելու պատճառ ըլլային, և անոր երազը կատարուէր:

Հիմայ Յուդա ալ սկսաւ կսկծալ զՅովսէփ, ու ըսաւ եղբայրներուն, Ի՞նչ օգուտ կայ մեզի մեր եղբայրը մեռցրնելէն: Արդարև կրնանք այնպիսի կերպով մը ընել որ ամենեւին չիմացուի. բայց ինչո՞ւ մեռցրնենք մեր եղբայրը, մեր հօրը զաւակը: Եկէք, ծախենք անիկայ վաճառականներուն որ հիմայ հոս պիտի գան. անոնք հեռու տեղեր կը տանին անիկայ, և մենք կ'ազատինք անոր անտղի երազներէն:

Յուդա միւսներն յորդորեց, և ամէնքը մէկտեղ գացին ու Յովսէփ փոսէն դուրս հանեցին: Յովսէփ անօթի, դողալով և վախնալով կը մտածէր թէ

արդեօք իրեն ինչ աւելի գէշ բան պիտի ընէին: Վերջապէս Իսմայէլացիները մօտեցան, և Յովսէփայ եղբայրներն ոչխար մը կամ այծ մը ծախելու պէս անոր գինը կտրեցին, և անոր արտասուացն ու աղաչանացը հակառակ՝ զանի այն օտարականներուն քսան կտոր արծաթի ծախեցին, անոնք ալ Եգիպտոս տարին անիկայ: Աստուած կ'ուզէր որ Յովսէփ հոն երթար. սակայն անոր չար եղբայրներն այս բանը չէին գիտեր. անոնք ամենեւին չէին կարծեր որ իրենց եղբօրն այսպէս ընելով իրենց մտքին մէջ ունեցած չար խորհուրդներն ՚ի դերև կը հանէին, և թէ այս կերպով իրենց եղբօրն առջին խոնարհելու և ամէնալու ճամբայ կը բանային:

Աստուած անոնց չար խորհուրդներուն յաղթեց, որ իր ընելու աղէկ բաները կատարէ: Աստուծոյ այսպէս ընելուն, այսինքն՝ պատահելու բաներն առաջուց գիտնալով, զանոնք տնօրինելուն և կարգադրելուն, նաև բոլոր մարդիկ և արարածները մարդասիրաբար և արդարութեամբ խնամելուն, կ'ըսենք Նախախնամութիւն Աստուծոյ:

Աստուծոյ նախախնամութիւնն է, սիրելի տղաք, որ ձեզի պատահելու բաները կը տնօրինէ ու կը կարգադրէ, ձեզ կը հոգայ, և բոլոր ձեր մխիթարութիւններուն ու երջանկութիւններուն պատճառ է:

Աստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ Յովսէփը պաշտպանեց. և պիտի տեսնէք թէ Աստուած իր նախախնամութեամբն ինչ զարմանալի կարգադրութիւն մը ըրաւ, որ Յովսէփայ վրայ իր խնամուն խորհուրդներն ՚ի գործ դնէր:

Նաև պիտի տեսնէք որ Աստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ աւելի զարմանալի կերպով Յովսէփը խնամեց Եգիպտոսի մէջ, ուր անիկայ դա՞

ցած էր իր սիրելի հօրմէն զատուելով, և իբրև դե-
րի օտար երկիր ծախուելով:

ԳԼՈՒԽ Է

Ռուբէնի որդոս-նիւնը՝ Յովսէփը ծախուած գործելան համար:
Յովսէփայ եղբայրներուն իրենց հայրը հա-որացնելը թէ անի-
կայ մեռաւ: Անոնց մէջ յանցանքը: Մեղքը խաբէտ-նիւն և
սորոսնիւն յառաջ էր բերէ:

Ռուբէն որ իր եղբայրները խրատած էր որ Յով-
սէփը փոսը նետեն, որպէս զի այս կերպով կարող
ըլլար անոր կեանքն ազատել ու նորէն իր հօրը դար-
ձնել՝ Յովսէփայ Իսմայելացուց ծախուած ժամա-
նակն հոն չէր. ետքը եկաւ ու փոսին քով դնաց,
բայց անիկայ հոն չգտաւ: Սոս բանիս վրայ Ռու-
բէն շատ տրտեցաւ և յուսահատեցաւ, ու իր
հանդերձները պատուեց: Սոյն ատեն սովորութիւն
էր այն երկրին մէջ այսպէս ընել, և ասիկայ խորին
տրտմութեան նշան էր. թերևս Ռուբէն գիտնալով
ըրաւ ասիկայ որ անոնց հասկըցնէ, թէ ինչպէս
սաստիկ տրտմած էր եղբօրը կորստեանը համար:
Ռուբէն եղբայրներուն քով եկաւ, և սրտառուչ
կերպով մը գոչեց, Տղան չկայ, և ես ո՛ւր երթամ:
Եղբայրներն անոր պատմեցին թէ ինչ ըրած էին
Յովսէփայ. ան ալ տեսաւ թէ անոր ազատու-
թեանը համար ջանք ընել անօգուտ էր, քանզի
եթէ Իսմայելացուց երթար, անհնարին էր Յով-
սէփն անոնց ձեռքէն առնել, թէ և ստակը ետ տար.
բաւական ստակ ալ չունէր իր եղբայրն ազատելու,
և յոյս չկար որ եղբայրներն այն քսան կտոր ար-
ծաթը Ռուբէնի տային Յովսէփը փրկելու. քանզի

եթէ այսպէս ընէին, իրենց վրէժն առած պիտի
չըլլային:

Հիմայ իրենց յանցանքը ծածկելու համար սկը-
սան հնարք խորհիլ, որ իրենց հայրը չիմանար թէ
Յովսէփ ինչ եղած էր:

Մեղք մը ուրիշ մեղքի մը պատճառ կ'ըլլայ.
անոնք այս մեծ չարութիւնն ըրին իրենց անմեղ
եղբօրը, ու հիմայ իրենց ծերունի հայրը խաբելու
համար ստութիւններ կը հնարեն:

Սակայն յայտնի չէ թէ արդեօք Ռուբէն այն
խաբէութեան մէջ անոնց հետ միաբան էր, բայց
բանը ծածկելով անոնց չարութեանը հաղորդ եղաւ,
և այնպէս ցուցուց թէ կը վախնար իր պարտքը կա-
տարելու: Անոնք իրենց հայրը սա կերպով խա-
բեցին. ու մը մտրթեցին, և Յովսէփայ գեղեցիկ
հանդերձն անոր արեանը մէջ թաթխելով, իրենց
հօրը տարին բոլորովին արխնոտ և ըսին, Ստիկայ
գտանք, բայց չենք գիտեր թէ քու որդւոյդ-
հանդերձն է:

Յակոր իսկոյն ճանչցաւ հանդերձը, և ըսաւ,
Չար դազան փարատած է զՅովսէփ. անտարա-
կոյս որդիս կտոր կտոր եղած է:

Ինչ մեծ տրտմութիւն եղաւ Յակորայ այս բանը.
անիկայ ասկէ աւելի սաստիկ ցաւ մը չէր կրնար
ունենալ: Ռաբէլ զոր այնչափ կը սիրէր՝ մեռած
էր Բեթղեհեմի ճամբուն վրայ՝ Եփրաթա կոչուած
տեղը. հիմա Յովսէփն ալ կորսնցուց, իր սիրե-
լոյն Ռաբէլայ ծնած զաւակը, որուն վրայ Յա-
կոր յոյս ուներ թէ իր ծերութեանը օգնութիւն և
մխիթարութիւն պիտի ըլլար:

Յակոր իր վիշտերուն դառնութեանը մէջ իր
հանդերձները պատուեց և թանձր կտաւ մը հա-
ղաւ, ու շատ օր սուգ կ'ընէր և կու ըրէ:

Անոր որդիքն ու աղջիկները կու գային զանի մխիթարել, բայց ան չէր ուզեր մխիթարուիլ, քանզի՝ Ես իմ որդւոյս սուգովը գերեզման պիտի երթամ, կ'ըսէր, և այնպէս Յովսէփայ համար կու լար:

Յակորայ որդիքն իրենց հայրը կը մխիթարէին Յովսէփայ կորստեանը համար. Յովսէփայ՝ զոր իրենք իբրև գերի ծախած և հեռու երկիր մը զրկած էին:

Անոնք իրենց հօրը Յակորայ ցաւակից ըլլալ կը կեղծէին, բայց ներքուստ կ'ուրախանային. կը ջանային անոր վիշտը թեթեւցընել, բայց անոնց խաբէութիւնն էր որ անոր վիշտն այնպէս սաստկացընելու պատճառ էր:

Անոնք կ'երթային իրենց հօրն արտասուքը սրբելու, բայց անոնց ձեռքն էր իրենց ծերունի հայրը մխիթարել, և անոր տրտմութեան արտասուքն ուրախութեան դարձընել՝ Յովսէփ ողջ է ըսելով:

Ինչ ապերախտ, խարեբայ և կեղծաւոր զաւակներ էին. անոնք որչափ որ իրենց յանցանքը կ'աւելցընէին, այնչափ ալ Աստուծոյ բարկութիւնն անոնց վրայ կը բորբոքէր:

Բոլոր այս բաներէն կրնաք տեսնել որ ձեզի շատ վտանգ կը բերէ չար խորհուրդներ և զգացումներ ունենալ, և գէշ գործքեր ընել:

Այս վտանգին, և մանաւանդ Յովսէփայ եղբայրներն այն մեղքին մէջ ձգող սուտին և խաբէութեան վրայ խորհեցէք:

Յեշեցէք որ յանցաւոր և չար վարք ունեցող մարդիկ միշտ կ'ուզեն և կը ջանան իրենց յանցանքը ծածկել: Դուք ալ միշտ այնպէս չէք ըներ, երբ գիտնալով չար բան մը կ'ըսէք կամ կ'ընէք: Բայց անոնք որ կ'ուզեն իրենց չարութիւնը ծած-

կել, կը ջանան որ հնարքով կամ սուտով մը ընեն այս բանը:

Ինչպէս գիտէք, հասարակօրէն կ'ըսուի թէ անոնք որ գողութիւն կ'ընեն՝ սուտ ալ կը խօսին: Ասիկայ ճշմարիտ է. քանզի գող մը ըրածը չիմացընելու և չպատժուելու համար ստիպուած է ամէն տեսակ սուտ և խարէութիւն գործածել:

Ինչ անարգ, վախկոտ և յանցաւոր են ստախօսները: Սուտ խօսող շրթունքները Տէրօջ առջև պիղծ են. բայց անոնք որ ճշմարիտ կը խօսին՝ անոր ընդունելի են: Ստախօսներն իրենց բաժին պիտի ունենան այն լծին մէջ որ կրակով և ծծրմբով կը վառի:

Ուրեմն վախցէք մեղք գործելէ, բոլոր չար խորհուրդներէ, զգացումներէ և վարքէ. քանզի այս բաները մարդս խարէութեան և ստութեան կ'առաջնորդեն:

Այս վտանգներուն մէջ ամենևին ապահովութիւն չկայ. զԱստուած սիրելով և անոր հնազանդելով միայն կրնայ մարդ ապահով ըլլալ:

Դուք զԱստուած սիրելու և անոր հնազանդելու սիրտ ունի՞ք. եթէ չունիք, յիշեցէք Յովսէփայ եղբայրներուն ցցուցած չար կիրքերը՝ որոնք անոնց սրտին գէշութենէն յառաջ գալով, զանոնք այնպիսի ծանր մեղքի մէջ ձգեցին:

ԳԼՈՒԽ Ը

Յովսէփայ ծախողիւր Պետափրէս ներքինայն : Անոր պարտաւորութիւնը մեղի որոտած է՝ Ասորոսայ նախանամութիւնը ցոյցնելու համար : Պետափրէսի ունեցած սերը Յովսէփայ վրայ : Մէր առ այս ունեցած պարտաւորութիւնն Ասորոսայ երկնշէնը կարարելու են :

Քանի մը հարիւր մըն ճամբայ էր Դովթայլմէն, այսինքն՝ Յովսէփայ Իսմայելացոց ծախուած տեղէն, մինչև Եգիպտոս, ուր անիկայ տարուեցաւ :

Աղէկ է որ այն տեղերը ձեզի ցուցուին աշխարհացոյցի վրայ, նաև Միջագետք՝ ուստի Յակոբ իր ընտանեօքն եկած էր, Քերբան՝ ուր անիկա դտաւ իր հայրը Իսահակ, և Միւքէմ կամ Սուքար՝ ուր Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հօրը ոչխարներն ու այծերը կ'արածէին, ուր զրկուած էր և Յովսէփ իր եղբայրներուն վրայ տեղեկութիւն առնելու :

Եգիպտոս մեծ երկիր մըն է Ափրիկէի մէջ, Կարմիր ծովուն արևմտեան կողմը : Հին ատենը շատ բազմամարդ էր, և անոր թագաւորները Փարաոն կը կոչուէին որ տիրող կամ թագաւոր ըսել է :

Այս թագաւորները շատ հզօր էին : Ետտ ալ զօրք ունենալով, ինչ որ կ'ուզէին կը հրամայէին. և այս պատճառաւ մարդիկ վախնալով կը հնազանդէին անոնց :

Զօրքին պահապան կոչուած մասը թագաւորը կը պահպանէր : Ասոնք դահիճ ալ կը կոչուէին, քանզի երբ թագաւորը յանցանքի մը համար մէկը մահուան կը դատապարտէր, ասոնք կը մեռցընէին մահապարտը : Այս պահապանները հրամանատար մը ունէին՝ ինչպէս որ հիմայ ալ կը տեսնէք

որ ամէն խումբ զինուոր զօրապետ մը ունի որ անոնց կը հրամայէ : Յովսէփայ Եգիպտոս տարուած ատենը՝ յիշեալ պահապան զօրաց հրամանատարին անունը Պետափրէս էր : Ասիկայ պատուաւոր մարդ մըն էր. թագաւորին երկրորդը կը համարուէր, մեծամեծ տուներու և երկիրներու տէր, և իր իշխանութեանը ներքև ունէր շատ պաշտօնեաներ և ծառաներ :

Երբ Իսմայելացիք Եգիպտոս հասան, զՅովսէփ Պետափրէսին ծախեցին : Չէնք զխտեր թէ քանի ծախեցին զանի, բայց անտարակոյս իրենց տուած քսան կտոր արծաթէն շատ աւելի բան առին. անիկայ ծախու առած էին ստակ վաստկելու համար, ինչպէս որ մարդիկ ապրանք կ'առնեն ու շահով կը ծախեն :

Այսպէս խեղճ Յովսէփ իրոք դերի ծախուեցաւ, և հիմայ ալ օտար մարդու մը ձեռք ինկաւ օտար երկրի մէջ, իր տունէն, հօրմէն և բարեկամներէն հարիւրաւոր մըն հեռու : Բայց պատճառ ունինք հաւտարու թէ Յովսէփ իր յոյսն Աստուծոյ վրայ դրած էր, և անոր կ'աղաչէր ու միշտ անոր կը նայէր պաշտպանութեան և առաջնորդութեան համար. Աստուած ալ պաշտպանեց, առաջնորդեց և օրհնեց զՅովսէփ, ինչպէս որ պիտի տեսնէք :

Աստուածային նախախնամութեամբ եղաւ որ Յովսէփ թագաւորին պահապաններուն հրամանատարին ծախուեցաւ, որպէս զի Աստուծոյ որոշումը և Յովսէփայ երազը կատարուէին :

Միրելի տղաք, կ'ուզեմ որ, Յովսէփայ պատմութիւնը կարդալու ատեն միշտ նկատէք Աստուծոյ նախախնամութիւնը :

Աստուածաշունչին պատմութենէն շատ սքանչելի բաներ պիտի սորուիք, որոնք Յովսէփայ

ծախուելէն ու Եղիպտոս երթալէն յառաջ եկան : Պատի տեսնէք թէ Աստուած ամէն բան իր նախախնամութեամբը կարգադրելով յառաջ կը տանի, և թէ՛ անոր խորհուրդները բարձր են և գործքերը զօրաւոր . և դուք ալ Մովսէսի պէս պիտի ըսէք . Ո՞վ կայ քեզի պէս, ո՞վ Տէր, ո՞վ կայ քեզի պէս սրբութեան մէջ փառաւոր, գովութիւններուն մէջ ահաւոր և հրաշքներ ընող :

Յովսէփ քիչ մը ժամանակ Պետափրեսի քով կենալէն ետքը՝ անոր սիրտը շահեցաւ, քանզի աշխատասէր էր, հաւատարիմ և բարի վարուք . անոր ինչ պաշտօն որ յանձնուէր, ճարտարութեամբ և իմաստութեամբ յառաջ կը տանէր : Աստուածաշունչն սա բանին վրայ խօսելով կ'ըսէ . Անոր տէրը տեսաւ որ Տէրը անոր հետն է, քանզի ինչ որ ընէր Տէրը կը յաջողէր անոր ձեռքովը : Արդարև Սուրբ գիրքին մէջ Յովսէփայ համար ըսուածներէն յայտնի կը տեսնուի որ անիկայ Աստուծմէ կը վախնար . Պետափրէս ալ անոր բարի վարքը տեսնելով անտարակոյս կը սիրէր և կը պատուէր զանի :

Սերելի աղաք, աղօթք ըրէք Աստուծոյ որ իր Սուրբ Հոգին ձեզի տայ, որ դուք ալ կարող ըլլաք Յովսէփայ օրինակին նմանել :

Դուք ալ պարտիք ձեր ծնողաց և ձեր վրայ իշխանութիւն ունեցող ուրիշ մարդոց հրամանները խոնարհութեամբ կատարել : Ասիկայ ձեր պարտքն է, և Աստուած կը պատուիրէ ձեզի այսպէս ընել . եթէ անկէ կը վախնաք պէտք է որ անոր հնազանդիք . ան ալ միշտ ձեր պաշտպանն ու բարեկամը պիտի ըլլայ ինչպէս որ Յովսէփայ եղաւ :

ԳԼՈՒԽ Թ

Յովսէփայ վերակացո՞ւրդ ելլէ Պետափրէսի րանը վրայ : Պետափրէսի հնով արտօնութեամբն անոր փորձուելը : Անիկայ Աստուծոյ դէմ մեղս բորձելու և լսելու : Այլ զբարբարոսէ և Բանարին մեղ անոր բարի վարքը : Բոլոր բանդին վրայ ունեցած իմաստը : Աստուած մեր հետ ունենալուն մեծ երջանկութիւնը :

Յովսէփայ վարքն անոր յանձնուած պաշտօններուն մէջ այնպէս աղէկ էր, որ Պետափրէս ուրիշ շատ գործքեր ալ յանձնեց անոր . և վերջապէս անոր վրայ ունեցած վստահութիւնն այնչափ աւելցաւ, որ զանի իր տանը վրայ վերակացու դնելով ինչ որ ունէր անոր ձեռքը յանձնեց :

Ուստի Յովսէփ հիմայ Պետափրեսի բոլոր գործքերուն վերակացու ըլլալով, անոր ծառաներուն կը հրամայէր, և ամէն բան կը անօրինէր, ինչպէս որ Աստուածաշունչը կը պատմէ ըսելով թէ՛ Պետափրէս ինչ որ ունէր չէր գիտեր, կերած հացէն զատ : Ամէն բան Յովսէփ իր խելքովն ու ճարտարութեամբը կը հողար իր տէրովը և անոր ընտանիքին համար՝ առանց մէկու մը հարցըներու :

Իր այսչափ յաջողութեանը մէջ չմոռցաւ իր մարդասէր Աստուծոյն խնամքը և իր առ նա ունեցած պարտականութիւնը, այլ մանաւանդ ևս առաւել կը վախնար Աստուծմէ, և անոր կը հնազանդէր : Յովսէփայ երկիրղածութիւնը սա դիպուածէն ալ յայտնի կը տեսնուի : Անիկայ քիչ ժամանակ ետքը փորձուեցաւ դէլ գործք մը ընելու . սակայն դէմ կեցաւ այն փորձութեան, և ցուցուց թէ ամէն բանէ աւելի Աստուծոյ դէմ մեղանչելէ :

կը վախնար: Պետափրեսի կինն էր որ այն մեղքը գործելու հրաւիրեց զՅովսէփ: Ասիկայ չար կին մը ըլլալով սկսաւ զՅովսէփ սիրել որպէս թէ իր այրն էր: Անիկայ արդէն այր մը ունէր և աղէկ դիտէր որ մեծ մեղք էր Յովսէփն ալ իրեն այր ընել, և պահանջել անկէ որ զանի իրրև կին սիրէ: Քանզի եթէ ամուսնացեալ մարդ մը կամ կին մը այսպէս վարուի ուրիշ մարդու մը հետ, որ իր ամուսինը չէ, Աստուծոյ եօթներորդ պատուիրանին դէմ կը գործէ, որ կ'ըսէ, «Մի շնար»: Աս կը նշանակէ թէ ամուսնացեալ մարդ մը ուրիշ կին պիտի չունենայ, բաց անկէ որու հետ ամուսնացած է. նոյնպէս ամուսնացեալ կին մը իր ամուսինէն զատ ուրիշ այր պիտի չունենայ: Այս պատուերին հակառակ գործողը կամ գործելու գիտաւորութիւն ունեցողը շութիւն կ'ընէ, ինչպէս որ մեր Տէրը մեզի կը սորվեցընէ, և շատ մեծ մեղաւոր կ'ըլլայ Աստուծոյ առջև:

Պետափրեսի կինը ջանաց զՅովսէփ համոզել Աստուծոյ դէմ այն մեղքը գործելու, և Յովսէփ եթէ անոր մոտիկ ընէր, Աստուծոյ հրամանն աւրելով սոսկալի չարութիւն մը ըրած պիտի ըլլար:

Բայց այն չար կինը չյաջողեցաւ, քանզի Յովսէփ հաստատ կամք ունէր Աստուծոյ հնազանդելու: Այս մեծ չարութիւնն ինչպէս կրնամ ընել, ըսաւ Յովսէփ, և Աստուծոյ դէմ մեղանչել:

Ան ատեն Պետափրեսի կնոջ սէրն ատելութեան դարձաւ: Անիկայ սկսաւ ամէն կերպ անիրաւութիւն ընել Յովսէփայ: Անոր դէմ զրպարտութիւն ըրաւ որպէս թէ Յովսէփ ուզած էր անիկայ իրեն կին ընել: Պետափրէս կնոջը խօսքին հաւատաց և շատ բարկանալով զՅովսէփ բանտ մը դնել տուաւ, ուր թաղաւորին կամացը կամ երկրին օրէնքնե-

րուն դէմ յանցանք գործողները կը դրուէին: Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք թէ հոն բանտարկեալներ կապուած էին. թերևս Յովսէփ ալ ձեռուըններէն և ոտուըններէն կապուած մութ սենեակի մը մէջ դրուած էր:

Ինչ մեծ դժբախտութիւն էր անօգնական և անպաշտպան երկտասարդին համար, այսպէս չար կնոջ մը զրպարտութեամբ իր տիրոջ երեսէն իյնալով յանիրաւի պաշտօնէն զրկուիլ ու բանտ ալ դրուել:

Սակայն եթէ Յովսէփ մարդոցմէ բարեկամ չունէր, վերն ամենակարող պահապան ու բարերար մը ունէր:

Արդարև Աստուած իր իմաստուն նախախնամութեամբն այնպէս տնօրինեց որ Պետափրեսի կնոջ զրպարտութեամբը Յովսէփայ բանտ դրուելը միջոց ըլլար անոր ապագայ յաջողութեանն ու մեծութեանը, և այնպէս երազն ալ կատարուէր:

Շատ մարդիկ եթէ Յովսէփայ պէս իրենց եղբայրներէն ծախուելով հեռու երկիր տարուէին, և հոն յանիրաւի ամբաստանուելով բանտ դրուէին, շատ դանդաւաններ պիտի ընէին Աստուծոյ դէմ թէ անողորմ և անիրաւ է, քանզի թողուց որ այն նեղութիւններն անոնց վրայ գան:

Սակայն Յովսէփ այսպէս չըրաւ: Անիկայ ինչպէս որ յաջողութեան մէջ չհպարտացաւ, այնպէս ալ նեղութեան մէջ համբերութիւնը չկորսնցուց:

Բանտապետը տեսաւ Յովսէփայ բարի զգացումներն ու բարի վարքը, Աստուած ալ որ բոլոր մարդոց սիրտերուն կը տիրէ՝ անոր սիրտը շարժեց որ Յովսէփայ մարդասիրութիւն ցուցընէ, ինչպէս որ իրօք ալ եղաւ: Բանտապետը բանտին կառավարութիւնն ու տնօրէնութիւնը բոլորովին Յովսէփայ յանձնեց:

Աս պաշտօնը նոր և դժուարին պաշտօն մին էր Յովսեփայ պէս երիտասարդի մը համար: Կը կարծուի թէ անիկայ այն ատեն քսան և եօթը տարեկան էր բայց իր տարիքին նայելով մեծ խնաստութիւն, բարեպաշտութիւն և մտքի հաստատութիւն ունէր:

Քանտին վերաբերեալ գործքերը Յովսեփ այնչափ խնաստութեամբ յառաջ տարաւ որ Աստուածաշունչին մէջ կը կարդանք թէ «Քանտին պահապանը չէր նայեր Յովսեփայ ըրած բանին, ինչու որ Տէրն անոր հետ էր ու ինչ որ կ'ընէր Տէրը կը յաշողէր»:

Տէրն անոր հետ էր, և ասիկայ ի՞նչ երջանկութիւն էր անոր: Դուք մեծ մխիթարութիւն կ'իմանաք, երբ ձեր հայրը և մայրը ձեր հետ է. մանաւանդ երբ տրտմութեան կամ հիւանդութեան մէջ էք և կարօտ էք մէկուն որ ձեզի խրատ տայ և հոգ տանի: Որչափ անգամ ձեր ծնողքը ձեր քովն ըլլալով ձեր վախն ու տրտմութիւնը հանդարտեցուցած են:

Քանի քանի անգամ ձեր տկար և շուարեալ ժամանակը, ձեր գլուխն անոնց վրայ դնելով օգնութիւն փնտռած էք: Տղաք այսպիսի օգնականներու միշտ կարօտ են: Արդ հայր մը ունիք դուք երկինքը որ ամենխնաստ ու ամենազօր է, և կ'ողջ որ միշտ զինքը սիրէք և իրեն հնազանդիք: Անիկայ Աստուածաշունչին մէջ կը սորվեցնէ թէ ինչ պէտք է ընել զանի հաճեցրնելու համար:

Ամէն բանէ առաջ Աստուած ձեռնէ կը պահանջէ որ սրտով տրտմիք ձեր մեղքերուն վրայ, անոնցմէ ետ կենաք ու փրկութեան համար Յիսուսի Քրիստոսի ապաւինիք. և կը հրամայէ ձեզի աղօթքով խնդրել զՀոգին Սուրբ, որպէս զի անոր շնորհքովը

կարող ըլլաք Աստուծոյ ուզածը կատարել: Եթէ այսպէս աղօթք ընէք, Աստուած կը խոստանայ իր Սուրբ Հոգին տալ: Ուրեմն պարտիք երթալ այս երկնաւոր Հօրը ձեր մեղքերուն համար տրտմած, ու անոնց բոլորը խոստովանելով խնդրել որ Քրիստոսի միջնորդութեամբը ներէ ձեզի ձեր մեղքերը, և իր Սուրբ Հոգին ձեզի տայ որ, կարող ըլլաք զինքը սիրել ու իրեն հնազանդիլ:

Եթէ այսպէս ընէք, Տէրը ձեզի հետ պիտի ըլլայ, ինչպէս որ Յովսեփայ հետ էր, և ձեզի ձեր երկրաւոր բարեկամներէն աւելի հոգ պիտի տանի, իր նախախնամութեամբը պիտի պաշտպանէ զձեզ յաջողութեան մէջ փորձանքներէ, ու ձախորդութեան մէջ ձեզի պիտի օգնէ: Բոլոր ձեր գործքերուն մէջ ձեր հետ պիտի ըլլայ ձեր ազէկութեանը համար. և վերջապէս ձեզ երկինքն իր և իր որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի քով պիտի առնէ ուր են բոլոր հաւատացեալք. և հոն ձեզ յաւիտեանս մեղքէ ու նեղութենէ ազատ պահելով գիտութեան, բարութեան և երջանկութեան մէջ պիտի յառաջացնէ:

ԳԼՈՒԽ Ժ

Աստուծոյ վստի ինչ է և ինչ է անոր օգնութիւնը: Ստուստիպետին երազը: Յովսեփ այն երազը եւ թիւնէ:

Թերևս զարմանաք թէ Յովսեփայ պէս պանդուխտ երիտասարդ մը, ինչպէս քիչ ժամանակի մէջ Պետափրեսինն ու բանտապետին վստահութիւնը կատարելապէս ստացաւ, թէպէտ անիկայ Պետա

փրեսի քով ծառայ էր, միւսին քովն ալ բանտարկեալ մը :

Բայց Յովսէփայ այսպէս յառաջանալուն պատճառն անոր Աստուծոյ վախնալն էր : Անիկայ ուր որ ըլլար և ինչ բան որ ընէր՝ կը յիշէր Աստուծոյ ներկայութիւնը, և կը խորհէր թէ հաշիւ պիտի տար անոր բոլոր իր գործքերուն համար :

Ասոր մէկ օրինակը տեսաք վերը : Երբ Յովսէփ Պետափրեսի կնոջմէն փորձուեցաւ մեղք գործելու, ըսաւ անոր, Ի՞նչպէս կրնամ այս մեծ չարութիւնը ընել և Աստուծոյ դէմ մեղանշել :

Աստուծոյ վախէն աւելի զօրաւոր բան մը պիտի չկրնաք գտնել որ ձեզ մեղք գործելէ պահէ ու ձեր պարտքը կատարելու քաջալերէ : Աստուծոյ վախը սիրով միացեալ վախ մըն է, և անիկայ ունեցող տղայ մը միշտ կը ջանայ մեղքէ ետ կենալ և իր ամէն պարտաւորութիւնը կատարել :

Կարդացէք Աստուածաշունչը և ջանացէք Աստուծոյ և անոր մեծութեանն ու բարութեանը վրայ տեղեկութիւն ստանալ որ տեսնէք թէ որչափ պատճառ ունիք այսպիսի փառաւոր և ողորմած էակ մը սիրելու և անոր հնազանդելու :

Աղթք ըրէք որ Աստուծոյ վախնաք և անիկայ սիրէք ամէն ժամանակ : Միտք բերէք որ ան միշտ ձեր քովն է, և բոլոր ձեր խորհածին, ըսածին ու ըրածին համար անոր հաշիւ պիտի տաք :

Ան ատեն Յովսէփայ պէս միշտ Աստուծոյ պաշտպանութեանը ներքև եղած պիտի ըլլաք. գէշ մարդիկ ձեր բարեգործութեան պատճառը տեսնելով ձեզ պիտի յարգեն, աղէկ մարդիկ ալ ձեզ պիտի սիրեն, և դուք այն հաստատուն ճամբուն մէջ քալելով ինչպէս որ Յովսէփ ըրաւ թէ յաջո-

ղութեան և թէ ճախորդութեան մէջ, ամենուն համարումն ու վստահութիւնը պիտի շահէք :

Աւելի պիտի յայտնուին աս ճշմարտութիւնները Յովսէփայ պատմութեանը մէջ, ինչպէս որ պիտի տեսնենք :

Յովսէփ բանտին կառավարութիւնն իր վրայ առնելէն քիչ ժամանակ ետքը երկու մարդ բերուեցաւ հոն, որոնց վրայ կ'ուզեմ քիչ մը ծանօթութիւն տալ :

Մէկը Եգիպտոսի թագաւորին մատուակապ պետն էր. այս մարդը թագաւորին խմած գինւոյն հող կը տանէր, և թերևս թագաւորին գինւոյն բաժակն ինք անոր կու տար : Երբեմն գեղեցիկ հասուն խաղողները կ'առնէր, և անոնց ջուրը կը քամէր բաժակին մէջ, ու թագաւորին կու տար խմելու : Հին ժամանակները Եգիպտոսի և Ասիոյ մէջ թագաւորները մատուակներ ունէին, և մատուակապետութիւնը մեծ պաշտօն մը համարուած էր :

Միւս մարդը թագաւորին հացադործապետն էր, որ անոր կերած հացին և ուրիշ կերակուրներուն վերակացու էր. ասոր պաշտօնն ալ միւսին պաշտօնին պէս շատ պատուաւոր էր :

Պատճառ ունինք ըսելու թէ այս մարդոց երկուքն ալ բարձր աստիճանի մարդիկ էին. քանզի Դիոդոր Սիկիլիացի հին պատմագիրը Եգիպտոսի վրայ գրած գիրքին մէջ կ'ըսէ թէ թագաւորին պաշտօնատարները (ինչպէս մատուակապետն ու հացադործապետը) ազնուականաց կարգէն էին :

Կ'երևի թէ յիշեալ երկու անձինք սաստիկ բարկացուցած էին թագաւորը որ զանոնք դնել ստաւ Յովսէփայ եղած բանտը, որ թագաւորին դիկնապահներուն հրամանատարին Պետափրեսի տանը մէկ կողմը, և անոր իշխանութեանը տակ էր :

Պետաիրէս պատուիրեց Յովսէփայ անոնց հոգ տանել:

Քիչ ժամանակ բանտին մէջ կենալէն ետքը՝ երկուքն ալ միևնոյն դիշերուան մէջ մէյակէ երազ տեսնելով, շատ զարմացան ու տրտմեցան: Երբ Յովսէփի առաւօտուն գնաց զանոնք տեսնելու, զանոնք տրտմած գտնելով պատճառը հարցուց, անոնք ալ ըսին թէ՛ Երազներ տեսանք, և անոր համար շատ տրտմած ենք, քանզի չկայ մէկը որ զանոնք մեզի մեկնէ:

Յովսէփ անոնց ըսաւ, Աստուծոյ կը վերաբերի ձեր երազներուն մեկնութիւնը. բայց կ'աղաչեմ որ զանոնք ինձի պատմէք: Ասկէ կը տեսնուի թէ Յովսէփ, որ քանի մը երեւելի երազներ տեսած էր՝ այն մարդոց մէկն էր որոնց Աստուած հին ատենը կարողութիւն տուած էր երազներու մեկնութիւն տալու, և առ յասպա ըլլալու բաներն առաջուց գուշակելու:

Աստուռակապետն իր երազն այսպէս պատմեց Յովսէփայ: Երազ իս մէջ տեսայ խաղողի որթ մը, որ երեք ոստ ունէր. քանի մը բոպէի մէջ ոստերը մեծցան և շուտով ծաղկեցան ու խաղողները հասան. և թագաւորին բաժակն իմ ձեռքս ունենալով այն խաղողները քաղելով քամեցի բաժակին մէջ ու թագաւորին տուի:

Յովսէփ անոր երազին սա մեկնութիւնը տուաւ. Երեք ոստերն, ըսաւ, երեք օր կը նշանակեն. այն երեք օրուան մէջ թագաւորը քեզ պիտի յիշէ և նորէն առջի պաշտօնիդ մէջ պիտի դնէ, ու դուն գարձեալ անոր մատուռակապետը պիտի ըլլաս:

Անիկայ շատ ուրախացաւ այս մեկնութեան վրայ, յուսալով թէ քիչ ժամանակէն բանտէն ելլելով նորէն թագաւորին շնորհքը պիտի վայելէր:

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

Հացագործին երազն ու անոր մեկնութիւնը: Երազներուն կապարտելը Յովսէփայ որոած մեկնութեանը հատմար: Արեւբախտութեան մեղք:

Յովսէփի մատուռակապետին երազը մեկնելէն ետքը, անկէ շնորհք մը խնդրեց: Երբ, ըսաւ, պաշտօնիդ մէջ հաստատուելով թագաւորին հետ բարեկամանաս, կ'աղաչեմ որ մարդասիրութիւն ընելով ինձի համար խօսիս Փարաւոնին, որ զիս այս բանտէն հանէ. քանզի ես Երբայեցեոց երկրէն եմ, և այս բանտը դրուած եմ յանիրաւի:

Յովսէփայ մատուռակապետին երազին տուած մեկնութենէն քաջալերուելով հացագործապետը, ինքն ալ իր երազը պատմեց:

Երազ իս մէջ, ըսաւ, երեք ձերմակ սակառի տեսայ գլխուս վրայ. վրայի սակառւոյն մէջ թագաւորին համար եփուած ամէն տեսակ կերակուրներէն կար. տեսայ նաև որ թռչունները գալով այն կերակուրներէն կ'ուտէին:

Աս բտէին ետքը՝ անհամբերութեամբ կը սպասէր թէ Յովսէփ ինչ մեկնութիւն պիտի տար երազին: Յովսէփ ըսաւ անոր, Այն երեք սակառին երեք օր կը նշանակեն. ուստի երեք օր ետքը թագաւորը քեզ պիտի կախել տայ և թռչունները գալով մարմինդ պիտի ուտեն:

Յովսէփայ այս երազներուն մեկնութիւնները տալէն երեք օր ետքը Փարաւոնին ծննդեան օրն էր: Այն օրը մեծ ուրախութիւն կ'ընէր թագաւորն իր տանը մէջ, և բոլոր ազնուականներուն,

հրամանատարներուն ու գործակալներուն խնջոյք կու տար : Այս հանդէսին աստե՛նը հրաման ըրաւ Փարաւոն որ մատուակապեար բանտէն արձա կուելով, նորէն առջի պաշտօնին մէջ հաստատուի . և խիոյն հրամանը կատարուեցաւ :

Նոյն օրը հացագործապետն ալ կախուեցաւ , և անոր մարմինը կախաղանին վրայ թողուեցաւ երկ նից թռչուններուն կերակուր ըլլարու :

Այսպէս Յովսէփի այն երազներուն մեկնութիւն ները տարով իր ճշմարիտ մարդարէ մը ըլլալը հաս տատեց : Ասիկայ կը ցուցնէ որ Աստուած անոր սորվեցուցած էր երազի մեկնութիւն տալ . քանզի միայն Աստուած և այն մարդիկը՝ որոնց Աստուած կը սորվեցընէ , ապառնի դիպուածներու վրայ դի տութիւն ունին :

Աստուածաշունչին մէջ շատ մարդարէութիւն ներ կան . այսինքն՝ ապագայի մէջ պատահելու բաններուն գուշակութիւնը : Այսպիսի գուշակու թեանց կատարուիլը կը ցուցնէ թէ անոնք Աս տուծմէ յայտնուած են , և թէ Աստուածաշունչն ալ որ այն մարդարէութիւնները կը պարունակէ՝ Աստուծոյ յայտնութիւնն է :

Աստուածաշունչէն կը սորվինք որ մատուա կապետն իր աստիճանին հասնելէն ետքը՝ մոռցաւ զՅովսէփի , անոր բանտին մէջ ըրած մարդասիրու թիւնը և երազին մեկնութեամբը տուած ազատու թեան ուրախութիւնը , նաև Յովսէփայ իր ազա տութեանը նկատմամբ ըրած աղաչանքը :

Աստուակապետին զանցառութիւնն անոր մեծ ապերախտութիւնն ու անհոգութիւնը կը ցուցընէ :

Աւա՛ղ , այսպիսի մարդիկ որչափ կան աշխար հիս մէջ : Ասոնք իրենց օգուտը միայն կը փնտռեն , ուրիշներուն օգուտը բոլորովին կը մոռնան : Տղաք

ալ երբեմն իրենց ծնողաց տարած խնամքը կը մոռ նան , զանոնք կը թողուն անոնց հիւանդութեան և ծերութեան աստե՛նը , և ասով իրենց ապերախտ ու չար սիրտ ունենալը կը ցուցընեն : Սիրելի տղաք , դուք այնպիսի չա՛ր սիրտ ունիք , թէ ընդհա կառական ձեր ծնողաց երախտիքը յիշելով զանոնք կը սիրէք , կը հոգաք , և կը ջանաք ըստ կարի որ անոնք հանգիստ և մխիթարութիւն ունենան :

Մտիկ ըրէք թէ Աստուած ինչ կ'ըսէ Աստուա ծաշունչին մէջ . և այն խօսքը թող ձեր սրտին մէջ տպաւորուի : «Անիծեալ ըլլայ ան՝ որ իր հօրը կամ մօրը դէմ հայհոյութիւն կ'ընէ , և բոլոր ժո ղովուրդը Ամէն պիտի ըսէ» : Բ ԹԵՒ • ԻԷ • 16 :

ԳԼՈՒԽ ԺԲ

Փարսանի երազերը : Յովսէփի Փարսանի տղ կանչուելը : Անոր խնամարհութիւնը :

Աստուակապետն իր պաշտօնին հասնելէն իբր երկու տարի ետքը՝ Յովսէփի տակաւին բանտն էր , քանզի , ինչպէս ըսինք , յիշեալ պաշտօնատարը դա նի բոլորովին մոռցած էր : Այն միջոցին Փարաւոն երկու երազ տեսաւ մէկ գիշերուան մէջ :

Կը տեսնէր որ իբր թէ Նեղոս գետին քովերը կը պտրտէր , և յանկարծ եօթը գէր ու գեղեցիկ կովեր գետէն ելլելով սկսան արածուիլ հոն մօտը գտնուած դաշտերուն մէջ . ետքը ուրիշ եօթը տկար և տգեղ կովեր ելլելով , գէրերուն քով գա ցին և անոնց վրայ յարձակելով զանոնք կերան , բայց տգեղ ու նիհար մնացին ինչպէս որ առաջ էին :

Թագաւորն արթնցաւ, և յետոյ նորէն քնանալով ուրիշ երազ մ'ալ տեսաւ: Յորենի եօթը գեղեցիկ և լեցուն հասկեր բուսան ծղօտէ մը. անոնց ետեւէն եօթը թուռմած ու վտիտ հասկեր բուսներով միւս լեցունները կերան: Փարաւոն շփոթեցաւ այս երազներուն համար, քանզի խորհեցաւ թէ թերևս անոնք նշանակութիւն մը ունէին, զոր շատ հարկաւոր էր իրեն գիտնալ: Ետքը Եգիպտոսի բոլոր մտերն ու խնաստունները ժողվելով անոնցմէ իր երազներուն մեկնութիւնը կը խնդրէր:

Եգիպտացւոց մտերն ու խնաստունները կը պարծենային թէ երազներ մեկնելով ապագայ դիպուածներ կրնան գուշակել: Գիտէին թէ իրենց ըսածները սուտ էին, բայց շատ անգամ ուրիշները կը խաբէին անոնց երազներուն սուտ մեկնութիւններ տալով: Սակայն այս անգամ անոնցմէ մէկը չհամարձակեցաւ թագաւորին երազներուն մեկնութիւն տալ. այլ ըսին թէ բոլորովին տարակուսանաց մէջ են, և չեն գիտեր թէ ինչ կը նշանակեն այն երազները. և ասոր վրայ թագաւորն առաւել ևս նեղացաւ:

Այս առթիւ թագաւորին մատուակապետը յիշեց զՅովսէփ, անոր աղաչանքը, և իր խոստումը թագաւորին միջնորդ ըլլալու անոր աղատութեանը համար: Կ'երևի թէ մատուակապետին խիղճը զանի տանջեց Յովսէփայ դէմ ապերախտ գանուէլուն համար. քանզի թագաւորին սա խօսքը ըսելէն ետքը թէ՛ Ես իմ յանցանքս կը յիշեմ այսօր, սկսաւ Յովսէփայ պատմութիւնն ընել: Երբ, ըսաւ, երկուքս, ես ու հացագործապետը, բանտն էինք, երազ տեսանք. Յովսէփ անունով մէկը որ հոն կը գտնուէր՝ անոնց ստոյգ մեկնութիւնները մեզի տուաւ:

Թագաւորն Յովսէփայ այս ճարտարութիւնը լսելով՝ հրաման ըրաւ որ անիկայ շուտով իր առջևը բերուի: Յովսէփ հանդերձները փոխելով և ուրիշ պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելով, Փարաւոնին ներկայացաւ:

Փարաւոն պատմեց անոր իր երազները, և ըսաւ. **Ա**ռ ք կրցաւ ասոնց մեկնութիւնը տալ. լսեցի որ դուն կարող ես այդ բանն ընել:

Թագաւորը կը կարծէր թէ Յովսէփ իր ճարտարութեամբ կամ հանճարովը երազ կը մեկնէր, ինչպէս որ մոգերն ու իմաստունները կը պնդէին իրենց համար:

Ձեր գիտեր թէ ճշմարիտ Աստուած միայն կըրնայ երազներ մեկնելու կարողութիւնը տալ մարդոց:

Յովսէփ կրնար այնպիսի ճամբայ մը բռնել որ թագաւորը կարծէր թէ անիկայ իր իմաստութեամբը կու տար երազներու մեկնութիւնը, և պատիւ գըտնել թագաւորին և բոլոր Եգիպտացոց քով:

Բայց անիկայ Աստուծմէ կը վախնար, և չէր ուզեր որ ուրիշներն իրեն համար կարծեն թէ իր իմաստութեամբը կ'ընէր այն բանը. քանզի գիտնալով որ Աստուծմէ ունէր այն կարողութիւնը՝ բոլոր փառքն անոր կ'ընծայէր:

Ուտի պատասխան տուաւ Փարաւոնին թէ, **Կ**արող չեմ այդ բանն ընելու. բայց Աստուած Փարաւոնին խաղաղութեան պատասխան մը պիտի տայ:

Աղէկ միտք պահեցէք Յովսէփայ այս խօսքը, այսինքն թէ՛ երազին տալու մեկնութիւնն իրմէ չէր:

Երբեմն կը պատահի որ մէկը ուրիշին ըրած աղէկ մէկ գործը ձեզի կ'ընծայէ. կամ մեծ գովութիւն կ'ընդունիք գործի մը համար զոր ուրիշներու օգնութեամբ ըրած էք, և կամ ուրիշ

ները կը կարծեն թէ դուք գիտէք այս ինչ բանը որուն ամենևին տեղեակ չէք: Դուք այս բաները լսելով ճշմարտութիւնը չէք խոստովանիր, և այսպէս յանիրաւի փառաւորուելով, կը հաճեցընէք ձեր հպարտութիւնը և ուրիշները կը զրկէք իրենց իրաւացի պատուէն:

Այս բանը շատ դէշ է և ես ասիկայ շատ անգամ դպրատան տղոց վրայ տեսած եմ: Տասներորդ պատուիրանքը կ'արդիլէ մեզ ուրիշներուն ունեցածին աչք տնկելու: Ութերորդ պատուիրանքն ալ կ'արդիլէ գողութիւնը. ուրիշին պատիւը յափշտակելն ալ տեսակ մը գողութիւն է: Ապա երբ այսպիսի բանի մը մէջ փորձուիք, Յովսէփայ վերոյիշեալ խօսքը միտք բերէք. և միշտ ազատաբար ճշմարտար խոստովանեցէք:

Ձեր գիտցածը կամ չգիտցածը, ըրածը կամ չըրածը, և ուրիշներուն ձեզի ըրած օգնութիւնը, վերջապէս ամէն բան շիտակ բտէք: Յիշեցէք որ թէպէտ այնպիսի ժամանակ ձեր ընկերը կրնաք խաբել, ինչպէս որ Յովսէփ, եթէ ուզէր, կրնար զՓարաւոն խաբել, բայց զԱստուած չէք կրնար խաբել. քանզի անիկայ ոչ միայն ձեր խօսքերը և գործքերը, ձեր զազանի խորհուրդներն ու զգաւունքներն ալ գիտէ:

Ձեր վրայ բարձր համարում մի ունենաք. թող մարդ խոնարհութեամբ իրմէ աւելի ուրիշը պատուէ: Տէրն ամբարտաւաններուն հակառակ է, խոնարհներուն շնորհք կու տայ:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ

Յովսէփ Փարաւոնէ երանները եւ Վեֆէ: Եֆեյորոսի վայ կառավար եւ դրոսէ: Անոր նոր անունը և ամսանախնարը: Ճշմարտութիւն խօսելը և Աստուծոյ ու մարդոց վայելած պարտան անոնց ընծայելը սորոյք Վեֆցներ են ուրիշներուն վերաբերութիւնը սրանալը:

Փարաւոն իր երազները Յովսէփայ պատմելէն ետքը Յովսէփէն սա պատասխանն առաւ: Փարաւոնի երազները մէկ են. Աստուած անոր յայտնեց թէ ինչ պիտի ընէ: Յովսէփ ասոնք ըսելէն ետքը երազներուն մեկնութիւնը տուաւ սա կերպով:

Այն եօթը գեղեցիկ կովերն ու ցորենի եօթը լեցուն հասկերն, ըսաւ, կը ցուցընեն թէ բոլոր Եգիպտոսի մէջ եօթը տարի առատութիւն պիտի ըլլայ. այս եօթը տարուան մէջ այս երկիրն ամէն տեսակ բերք առատօրէն պիտի բուսցընէ, մարդոց և անոնց պահած անասուններուն համար պէտք եղածէն շատ աւելի:

Իսկ եօթը տկար և վտիտ կովերը որ եօթը գեղեցիկ ու գէր կովերը կերան, ու եօթը չորցած հասկերը որ լեցունները կերան՝ կը ցուցընեն թէ եօթը տարի ալ մեծ սով պիտի ըլլայ և երկիրը շատ քիչ պտուղ պիտի բերէ. պարէնի կողմանէ շատ նեղութիւն պիտի ըլլայ, և առատութեան տարիները պահուածը՝ սովին տարիներուն մէջ պիտի ուտուի:

Աստուած այս երկու երազներով ցուցուցածը քիչ ժամանակի մէջ պիտի կատարէ:

Ատոր վրայ Յովսէփ Փարաւոնի խրատ տուաւ որ բոլոր երկրին մէջ պաշտօնեաներ դնէ, որ առաւ տութեան այն եօթը տարիներուն հունձքին հինգ բաժինէն մէկն առնեն ու այլևայլ քաղաքներու մէջ դիզեն, որպէս զի սովին եօթը տարիներուն մէջ մարդիկ բաւական կերակուր ունենան, և աւտօթութենէ չմեռնին:

Յովսէփայ այս խրատը թագաւորին և անոր նախարարներուն շատ հաճելի երեցաւ: Փարաւոն ըսաւ իր մեծամեծներուն, Այս մարդուն վրայ արդարև Աստուծոյ հոգին կայ: Յետոյ Յովսէփայ դառնալով ըսաւ, Արովհետև Աստուած այս բաները քեզի ցուցուց, քենէ աւելի խնաստուն և յարմար մէկը չեմ կրնար գտնիլ այս գործը կատարելու:

Դուն իմ տանս վրայ վերակացու պիտի ըլլաս, և քու խօսքովդ բոլոր իմ ժողովուրդս պիտի կառավարուի. ես աթոռովս միայն քենէ վեր պիտի ըլլամ: Ահա քեզ բոլոր Եգիպտոսի երկրին վրայ վերակացու դրի: Աս ըսելէն ետքը Փարաւոն իր ծանրագին մատանին հանելով Յովսէփայ մատը դրաւ, անոր գեղեցիկ հանդերձներ հաղցուց, պարանոցն ալ ոսկիէ մանեակ մը անցուց:

Ասոնք ընելով Փարաւոն կ'ուզէր խնացընել թէ Յովսէփայ դերագոյն իշխանութիւն տուած է, և թէ անիկայ մեծ պատիւ և յարգ ունի իր առջևը:

Ապա հրաման ըրաւ որ Յովսէփ թագաւորական կառքը նստի, և առջևէն քարոզ կարգացուի որ բոլոր ժողովուրդն անոր առջև խոնարհութիւն ընէ:

Այսպէս Յովսէփ Եգիպտոսի վրայ իբր առաջին վերակացու կամ փոխարքայ կարգուեցաւ:

Հին ատենը սովորութիւն էր արևելեան ազգաց

մէջ, որ երբ թագաւոր մը մէկը կ'ընդունէր, մանաւանդ օտարական մը, անոր անունը կը փոխէր: Այս սովորութեան համեմատ Փարաւոն Յովսէփայ նոր անուն մը տուաւ, այսինքն Փսոմթոմֆիանէ, որուն նշանակութեանը նկատմամբ այլևայլ կարծիքներ կան: Ոմանք կը կարծեն թէ Փսոմթոմֆիանէ՝ Գաղտնիք յայտնող ըսել է, և թէ այս անունը Յովսէփայ տրուեցաւ անոր մեծ խնաստութեանը և մարդարէական հոգի ունենալուն համար, որով երազներու մեկնութիւն կու տար: Ուրիշները կը կարծեն թէ Փսոմթոմֆիանէ Եգիպտացերէն բառ է և կը նշանակէ Փրկիչ աշխարհի: Ինչ և լիցէ, սա ստոյգ է որ այն անունը փառաւոր պատուանուն մըն էր: Արևելեան ազգերը պատուանուն շատ կը գործածեն, և Փարաւոն ասով Յովսէփայ բարեբարութիւնը բոլոր ազգին ցուցընել ուզեց:

Փարաւոն Յովսէփայ կին մ'ալ տուաւ ազնուական ընտանիքէ, Ասանէթ անուն աղջիկ մը, որուն հայրը Պետափրէս՝ Արեգ քաղքին քուրմը, այսինքն քահանան էր: Այս քաղաքը Եգիպտոսի մէջ անուանի էր, և հաւանական է թէ Պետափրէս այն քաղքին և անոր քով եղող երկրին իշխանն էր:

Տարակոյս չկայ թէ Յովսէփ Աստուծոյ սիրելի և անոր հոգւովը լեցուած ըլլալուն համար կրցաւ ոչ միայն Փարաւոնի երազը մեկնել, այլ և անոր այն խնաստուն խրատները տալ, որոնց համար այնպէս սիրելի ըլլալով Փարաւոնի, այսչափ մեծ պատիւներու հասաւ: Արդարև Փարաւոն քիչ բան գիտէր կամ ամենևին բան չէր գիտեր ճշմարիտ Աստուծոյ վրայ որուն Յովսէփ կը հաւատար. բայց Յովսէփայ վարքին ու կենցաղավարու-

Թեանը մէջ շատ սքանչելի թուեցաւ անոր, երբ անկէ լսեց թէ, Աս իմ իմաստութիւնս չէ, հապա Աստուած Փարաւոնին խաղաղութեան պատասխան մը պիտի տայ: Աս բանին համար Փարաւոն զՅովսեփի յարգեց և անոր վստահացաւ: Ապա գիտցէք, սիրելի տղաք, որ միշտ ճշմարտութիւնը խոստովանելով, թէ Աստուծոյ և թէ մարդոց վայելած պատիւն անոնց մատուցանելն ամէն բանէ աւելի ուրիշներուն, նաև դէշ մարդոց, յարգանքն ու վստահութիւնը շահելու ամենէն ստոյգ միջոցն է: Անոնք որոնց հետ դործ ունիք՝ թող դիտնան որ դուք Աստուծոյ կը վստահաք, և առանց մէկուն անիրաւութիւն ընելու, բոլոր ձեր պարտականութիւնները ճշդիւ կը ջանաք կատարել: Չեր այս զգացումը որչափ աւելի դիտցուի, այնչափ աւելի պատիւ և վստահութիւն կը ստանաք, և ձեզի այլ և այլ պաշտօններ ու դործեր կը յանձնուին: Դուք էշխանութեամբ և պատուով Յովսեփայ չափ չէք կրնար մեծնալ, սակայն ձեզի շատ օգտակար է որ ձեր հասարակ վիճակին մէջ ալ ուրիշներուն պատիւն ու վստահութիւնը վաստակիք: Ասիկայ ներքին զուարճութիւն մ'ալ կու տայ ձեզի, և ստուգիւ գիտցէք որ այս վիճակին կրնաք հասնիլ Աստուծոյ շնորհաց օգնութեամբը, եթէ անկէ վախնալով՝ անոր պատուիրանքը հաւատարմութեամբ պահէք:

ԳԼՈՒԽ ԺԴ

Աստուծոյ նախախնամութիւնը: Անոր հաղանդել ու ապահովել ձեր պարտականութիւնն է: Յովսեփայ ցորեն ժողովել: Անոր երկու որդիք: Անոնց անուններուն պարծառը: Սովին պիտի ըլլա:

Ինչ զարմանալի եղաւ Յովսեփայ յառաջանալը: Ասիկայ Քանանու մէջ երկրագործի մը որդի էր, և քանի մը տարի բանտը մնալէն ետքը՝ Եգիպտոսի կառավարութեան առաջին պաշտօնին կը բարձրանայ, և այն ընդարձակ երկրին մէջ էշխանութեամբ երկրորդ կ'ըլլայ թագաւորին: Եթէ Յովսեփայ յառաջագիմութիւնը լաւ նկատելու ըլլանք, որչափ պիտի զարմանանք Աստուծոյ նախախնամութեանը վրայ, որ չարէն բարիք յառաջ բերելով, ու մարդոց չար կիրքերուն յաղթելով, իր իմաստուն ու բարի խորհուրդները կը կատարէ:

Աստուծոյ նախախնամութիւնն այսչափ կրկնելուս պատճառը սա է, սիրելի տղաք, որ երբ Յովսեփայ պատահած դիպուածներն անոր պատմութեանը մէջ կը կարդաք, այն նախախնամութիւնը յիշէք: Քանզի չկայ ճշմարտութիւն մը որ Աստուծոյ նախախնամութենէն աւելի զգացուելու արժանի ըլլայ: Ասիկայ Աստուածաշունչին ուրիշ մասերուն, և այլևայլ ազգերու պատմութիւններուն մէջ ալ կրնաք տեսնել: Չեր կենացն ու ձեր բարեկամներուն կենացը մէջ ալ կրնաք տեսնել:

Եթէ ճշմարտապէս զԱստուած սիրելու ու անոր ապաւինելու ըլլաք, Աստուծոյ նախախնամու-

թեան գիտութիւնը ձեզի մեծ մխիթարութեան և օրհնութեան պատճառ պիտի ըլլայ :

Եթէ գիտնարու ըլլաք որ առանց Աստուծոյ գիտութեանը և հրամանին բան մը չ'ըլլար, և թէ անոր խնամքն ինչպէս մեծամեծ բաներու այնպէս ալ շատ փոքր բաներու կը հասնի, անատեն, ինչպէս որ տղայ մը իր հօրը կամ մօրը ձեռքին տակ ապահով է, դուք ալ միշտ ապահովութիւն մը պիտի զգաք անոր պաշտպանութեանը տակ :

Սուրբ Գիրք մեզի կը սորվեցընեն որ Աստուած զինքը սիրողներուն հետ է . յաջողութեան և ձախորդութեան, առողջութեան և հիւանդութեան, կենաց և մահուան, վերջապէս ամէն բանի մէջ անոնց կ'օգնէ :

Աստուած այս կերպով Յովսէփայ հետ էր . ձեր հետն ալ պիտի ըլլայ, եթէ դուք ալ բոլորով սրտիւ զանի սիրէք ու ձեր յոյսն անոր վրայ դնէք : Այս աշխարհիս վրայ պիտի գտնուիք այնպիսի պարագաներու մէջ որ 'ի սկզբան շատ երկիւղալի պիտի երևան ու մեծ վիշտ և նեղութիւն պիտի տան ձեզի : Սակայն ետքը, Աստուծոյ նախախնամութեամբն այն նեղութիւնները ձեզի մխիթարութեան և երջանկութեան պիտի դառնան . բայց եթէ չդառնան, և նեղութիւններն ու փորձութիւնները շարունակեն, հնազանդութեամբ ու համբերութեամբ անոնց տարէք : Քանզի Աստուած կը տեսնէ որ իր զաւկներն երբեմն այսպիսի խրատներու կարօտ են, ուստի և զանոնք կը դործածէ իբրև դարման, ինչպէս որ մարդասէր հայր մը, երբ իր տղան հիւանդ կը տեսնէ, դեղ կը պատրաստէ անիկայ բժշկելու :

Աս նեղութիւններն ու փորձութիւնները ձեր հոգիներուն շատ օգուտ պիտի ընեն, եթէ Աս-

տուծոյ աղաչելու ըլլաք որ իր Սուրբ Հոգին ձեզի տայ, որպէսզի այն տառապանաց տանիք համբերութեամբ :

Անոնք ձեր առ Աստուած և առ Քրիստոս ունեցած սէրը պիտի աւելցընեն, ու ձեզ պիտի յորդորեն անոր ամենօրհնեալ օրինակին նմանելու . անոնք ձեզ խողաղական մահուան ու երկնից մէջ յաւիտենական երջանկութեան պիտի պատրաստեն :

Ուրեմն սորվեցէք Աստուծոյ նախախնամութիւնը, և դիտցէք որ ձեր իմաստութիւնն ու մխիթարութիւնն անկէ կու գայ :

Յովսէփ ևս առաւել պատճառ ունէր Աստուծոյ այս նախախնամութեանը վրայ զարմանալու և անոր ապաւինելու : Երբ անիկայ Եգիպտոսի վրայ վերակացու դրուեցաւ, իբր երեսուն տարեկան էր, և յանկարծ դժուարին դործերու մէջ մտաւ : Բոլոր Եգիպտոսի մէջ ճամբորդութիւն ընելով, և երկրին ու մարդոց վիճակը քննելով, հասկցաւ թէ ինչ բան հարկաւոր էր պատրաստել այն դալու սովին եօթը տարիներուն համար :

Առաստութեան եօթը տարուան միջոցին երկիրն ամէն տեսակ բերք ստատութեամբ բուսցուց . Աստուած այնպէս տնօրինած էր ինչպէս որ Յովսէփ Փարաւոնին ըսած էր : Անոր իմաստուն նախախնամութեամբը կրնան բոլոր յաջող բաներ մէկտեղ զուգընթանալ . այսինքն Աստուած կրնայ այնպէս տնօրինել որ օդին փոփոխութիւնները, ինչպէս ցուրտը, տաքը, անձրևն ու հովերը, նաև դործելու համար մարդոց բնական և բարոյական յարմարութիւնները, բանի մը համար նպաստաւոր ըլլան : Այսպէս Աստուծոյ նախախնամութիւնն այն տարիներուն մէջ ամէն բան այնպէս տնօրինեց որ Եգիպտոսի ամէն կողմը, ինչպէս որ Սուրբ Գիրք

կը պատմէ, այնչափ առատութիւն եղաւ որ Յովսէփ ցորենը ծովին աւազին պէս կը ժողուէր. անկէ ետքը սկսաւ չափել և համրել, տեսնելու համար թէ մթերուած պաշարը որչափ եղած էր. և այնչափ շատցած գտաւ որ համրելէ դադրեցաւ:

Յորենն այլ և այլ քաղաքներ շտեմարաններու մէջ պահեց և անշուշտ իր իշխանութեանը տակ պաշտօնեաներ կարգած էր համբարուած ցորեններուն պահպանութեանը հող տանելու, որպէս զի ետքը ժողովուրդին պատրաստ կերակուր գտնուի սովի տարիներուն մէջ:

Դեռ առատութեան եօթը տարիները չապառած, Յովսէփ երկու որդի ունեցաւ Մանասէ ու Եփրեմ:

Մանասէ մտցնող ըսել է. Յովսէփ այս անունը տուաւ իր երեք որդւոյն, քանզի Աստուած, ըսաւ Յովսէփ, բոլոր իմ վիշտերս և հօրս տանը վիշտերը մտցընել տուաւ ինձի. այսինքն այն փորձութիւններն ու չարչարանքները որ ես կրեցի իմ նախանձոտ ու չար եղբայրներէս երբ հօրս տունն էի, և ետքը հոս Եգիպտոսի մէջ:

Միւս որդւոյն անունը Եփրեմ դրաւ, որ «ճշտացած» կը նշանակէ, Քանզի Աստուած, ըսաւ Յովսէփ, տառապանաց երկրի մէջ զիս աճեցուց:

Յովսէփ ընտանիքի մը տէր և երկու որդւոց հայր ըլլալով, իր հօրմէն, ազգականներէն և հայրենի երկրին զուարճութիւններէն զատուած ըլլալուն վիշտը կը մոռնար, և մխիթարութիւն կը զգար:

Վերջապէս առատութեան տարիներն անցան և սովը սկսաւ: Այս հարուածը ոչ միայն Եգիպտոսի, հապա ուրիշ երկիրներու վրայ ալ եկաւ:

Ամեն տեղ սովը սաստիկ էր և ժողովուրդն

իր կեանքը պահելու համար բաւական կերակուր գտնելու շատ դժուարութիւն կը կրէր. սակայն բոլոր Եգիպտոսի երկրին մէջ բաւական ցորեն պահուած էր բնակիչներուն ուտելու համար:

Երբ Եգիպտացիք իրենց տանը մէջ պահուածը սպառելէն ետքը կերակրոյ կարօտութիւն ունեցան, սկսան Փարաւոնին աղաղակել որ հաց տայ. Փարաւոն ալ բոլոր Եգիպտացիներուն ըսաւ. Յովսէփայ գացէք, և ինչ որ անիկայ կ'ըսէ՝ ըրէք:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

Եգիպտացոց շնորհիւ երբ երեսն ֆոնէ պարտուեալ Յետոս Քրիստոսի առաւել բերա՞րն ֆոնէ ըսաւ: Եգիպտացիներուն Յովսէփն ցորեն բնելը: Քանանու մէջ սովը: Յուսիսայ եր որդիք կերակուր բնելը համար Եգիպտոս րիւն:

Եգիպտացիք երբ Յովսէփայ առջին ծնկան վրայ եկած անոր կ'աղաչէին, և այս սաստիկ սովին ատեն կ'ընդունէին անկէ իրենց և իրենց ընտանեացը համար պէտք եղած կերակուրը, կը խորհէին թէ իրաւ անիկայ իրենց փրկիչն էր, ինչպէս անոր անունն ալ կը ցուցնէր, այսինքն՝ Փարաւոնի անոր տուած նոր անունը որ, ինչպէս առաջ յիշուեցաւ, հաւանականաբար քրիւ կը նշանակէր Եգիպտացուց լեզուաւ:

Յովսէփ արդարեւ փրկիչ եղաւ Եգիպտացուց, բայց ոչ այն մտքով, որով մենք Յիսուս Քրիստոս ֓րկիչ աշխարհի կը կոչենք: Յիսուս Քրիստոս փրկիչը կարող է մարդիկ ոչ միայն հողեոր սովէ ազատել՝ զանոնք լեցընելով Աստուածային ճշմարտութեամբ ու Հոգւոյն Սրբոյ զօրութեամբ,

քանզի ասոնք ալ կերակուր են, երկնային և հոգևոր կերակուր, որ հոգին կը սնուցանեն, և պատճառ կ'ըլլան որ մարդիկ կենդանի ըլլան առաւել դերազանց և երջանիկ աշխարհի մը համար, հապա անիկայ զմարդիկ կը փրկէ նաև իրենց մեղքերէն, և յաւիտենական մահուանէ որ մեղքին վարձքն է:

Եզրիպտացիք անտարակոյս պէտք ունէին հոգևոր կերակրոյ և հոգևոր փրկութեան, բայց այն ողորմելի տղէտները չէին զգար իրենց այս կարօտութիւնը. անոնց բոլոր ջանքն էր այն մարմնաւոր սովէն ազատիլ. և երբ տեսան որ Յովսէփ կարող էր զանոնք անկէ փրկել, անիկայ իրենց ամենէն մեծ բարերարը և փրկիչը համարեցան:

Հիմա կը հարցընեմ ձեզի, սիրելի տղաք, դուք կը փափաքե՞ք արդեօք և պատրաստ էք Յիսուս Քրիստոսի երթալ հոգևոր սովէն ու հոգւոյն մահէն փրկուելու համար, ինչպէս որ Եզրիպտացիք Յովսէփայ կ'երթային մարմնաւոր սովէն ազատելու համար, թէ անոնց պէս դուք ալ անզգայ էք ձեր հոգևոր և յաւիտենական վիճակին: Ես այս հարցումը հոս կ'ընեմ, դուք անոր վրայ առանձին խորհեցէք, և դուք ձեզի տուէք պատասխանը:

Յովսէփ բացաւ ցորենի շտեմարանները զորոնք այլևայլ քաղաքներու մէջ պահած էր, ու սկսաւ Եզրիպտացւոց ցորեն ծախել:

Խեղճ և անօթութենէ նուազեալ փոքր տղայք և աղջկուք ի՞նչպէս կ'ուրախանային արդեօք տեսներով որ իրենց հայրը տուն ցորեն կը բերէր, որպէս զի իրենց մայրը հաց չիներ անոնց, և որչափ շնորհակալ կ'ըլլային Յովսէփայ:

Որչափ ևս առաւել դուք, սիրելի տղաք, շնոր-

հակալ ըլլալու պարտական էք ձեր երկնաւոր Հօրը, որ ձեր արարիչն է և բոլոր ձեր պիտոյքն առատաբար կու տայ. և ձեր երախտադիտութիւնը ցուցընելու էք՝ անիկայ սիրելով և անոր պատուիրաններուն հնազանդ ըլլալով:

Ոչ միայն Եզրիպտացիք կու դային Յովսէփէն ցորեն դնելու, հապա ուրիշ երկրի մարդիկ ալ, ուր որ սովը տիրած էր. և այսպէս Աստուծոյ առաջնորդութեամբը՝ Յովսէփայ իմաստութիւնն ու ճարտարութիւնը պատճառ եղաւ շատերուն մահուանէ ազատելուն:

Աստուծոյ զարմանալի նախախնամութեամբը Յովսէփ կարող եղաւ սովէն ազատել նաև իր սիրելի հայրը, իր եղբայրներն ալ որոնք զանի անողորմաբար վաճառած էին, և անոնց ընտանիքները. քանզի սովը մինչև Քանանու երկիրը, այսինքն՝ Յակոբայ եղած տեղը հասած էր, ու այն տեղի մարդիկ ալ շատ նեղութիւն կը կրէին այս պատճառաւ:

Այս նեղութիւններուն մէջ երբ Յակոբ լսեց որ Եզրիպտոս ցորեն կրնայ գնուիլ, խորհեցաւ հոն մարդ գրկել: Կանչեց իր որդիքը, և հարցուց թէ ինչո՞ւ համար այսչափ տրտմութեամբ և յուսահատութեամբ կը կենան, իբր թէ իրենց ազատութեանը համար բան մը ընել հնար չէր:

Յետոյ ըսաւ անոնց, Լսեցի որ Եզրիպտոս ցորեն կայ, պէտք է որ հոն երթաք ու քիչ մը պաշար գնէք մեզի համար, որ չմեռնինք:

Թերևս այն ժամանակ Յակոբ, անոր ընտանիքը և անոր որդիներն իրենց ընտանիքներովը մէկտեղ կամ իրարու մօտ կը բնակէին, և Յակոբ անոնց ամենուն իշխանը կամ գլուխն էր: Բայց ինչպէս որ ալ էր, ամէնը մէկտեղ կերակրոյ նեղութիւն կը կրէին: Արդարև անոնց բնակած տեղէն մին-

չև Եզրիպտոս հարիւրաւոր մղոն ճամբայ է, և Յակոբայ որդւոցը շատ դժուարին կը թուէր այն չափ հեռու տեղ երթալ. բայց ինչ օգուտ, ուրիշ կերպ մը չկար կերակուր գնելու. ուստի և, բացի Բենիամինէ, մնացեալ որդւոց բոլորն ալ յանձն առին երթալ:

Բենիամին Յովսեփայ կրտսեր եղբայրն էր, և զիտէք որ անոնց մայրը Ռաքել մեռնելէն քիչ մը առաջ ծնած էր: Ռաքելի կենդանութեան ատենը, Յակոբ զանի աւելի կը սիրէր քան իր միւս կանայքը. զանի այնչափ սիրելուն համար անոր զաւկըներուն վրայ ալ աւելի սէր ունէր. և երբ հաւատաց թէ Յովսեփ մեռած էր, չէր ուզեր զԲենիամին քովէն հեռացնել, որ չըլլայ թէ անոր ալ վտանգ մը պատահի: Բայ ասկէ Յակոբ իբր հարիւր և երեսուն տարեկան ըլլալով, իր այս ծեր և տկար հասակին մէջ կը մխիթարուէր Բենիամինով, զոր Յովսեփայ տեղ դրած էր. շատ հաւանական է թէ Բենիամին ալ իբրև բարեպաշտ և հնազանդ որդի ամէն բանի մէջ կ'օգնէր իր տկար հօրը, և անոր ծերութեանը նեցուկ եղած էր:

Թերևս Յովսեփայ եղբայրները խորհեցան թէ Իսայելացի վաճառականները կրնային զՅովսեփ Եզրիպտոս տարած և հոն վաճառած ըլլալ, ուստի և ենթադրեցին թէ անհնարին բան մը չէր անկիկայ դիպուածով հոն տեսնել: Բայց անտարակոյս չէին կրնար խորհիլ թէ անկիկայ հոն մեծ պատուոյ և իշխանութեան հասած կրնային տեսնել. հարկաւ պիտի խորհէին թէ, եթէ իրենց եղբայրը երբէք Եզրիպտոս տարուած և հոն տակաւին կենդանի էր, և եթէ պատահէր որ անիկայ հոն տեսնէին, գերութեան և յետին աստիճան

ազբատութեան և թշուառութեան մէջ պիտի դրտնէին անիկայ: Քանզի արդարև մարդկօրէն խորհելով, անկարելի էր ենթադրել թէ օտար երկրի մը մէջ իբրև գերի ծախուած երկտասարդ մը կրնար այնպէս բարձր իշխանութեան, զօրութեան, պատուոյ և ազդեցութեան տէր ըլլալ, ինչպէս Յովսեփ եղած էր:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

Յովսեփայ եղբայրներն անոր առջև խոնարհութեան կ'ընէն: Յովսեփ ինչ համար ինչպէ՞ անոնց վճանւոյն: Անոնց բան որդիւր: Անոնց թէ՛ն թանրը պահուելը որպէս զԲենիամին բերրի:

Երբ Յակոբայ որդիքը Եզրիպտոս հասան, հարցուցին թէ ինչ կերպով ցորեն կրնային գնել. և իմացան որ պէտք էր երթալ Փսոմթոմիանէի որ բոլոր երկրին կառավարն էր: Ուստի ստիպուեցան Յովսեփայ ներկայանալ, առանց զիտնալու թէ անկիկայ ով էր. և անոր այն մեծ պատիւն ու իշխանութիւնը տեսնելով, մինչև գետին ծռեցան և անոր խոնարհութիւն ըրին, ինչպէս արևելեան ազգաց մէջ հին ատենը սովորութիւն էր թաղաւորաց առջև ընել, իբրև նշան յարգանաց և հպատակութեան: Այսպէս ընողն իբր թէ կը խոստովանէր, թէ այն անձը որուն առջև խոնարհութիւն կ'ընէր՝ իրմէ շատ վեր էր աստիճանաւ և զօրութեամբ:

Այսպէս կատարուեցաւ Յովսեփայ երազը. այն երազը որուն մէջ կը տեսնուէր որ իր եղբայրներուն որաներն իրեն երկրպագութիւն կ'ընէին:

Անոնք ոչ միայն Յովսէփայ երկրորդութիւն ըրին, հապա իրենց բոլոր յոյսն ալ անոր վրայ դրած էին թէ ան պիտի ազատէր զիրենք, իրենց ծեր հայրը և բոլոր ընտանիքը սովին վտանգէն:

Անոնք այն խոնարհութիւնն ընելէն ետքը ելան ու Յովսէփայ առջին կայնեցան. ամենեկն անոնց մտքէն չէր կրնար անցնիլ թէ անիկայ իրենց եղբայրն էր, քանզի շատ փոխուած էր. բայց Յովսէփ կրնար զանոնք ճանչնալ, և ճանչցաւ իսկ անմիջապէս:

Հոս կրնաք մտածել որ, Յովսէփ եթէ ուզէր կրնար անոնցմէ վրէժ առնել անոնց իրեն ըրած չարութեանը փոխարէն: Բայց անոր դիտաւորութիւնն այս չէր. անիկայ չարեաց փոխարէն բարիք ընել գիտէր, ու միտքը դրած էր որ իր եղբայրներուն և իր ծեր հօրը ազէկութիւն ընէ. բայց խորհեցաւ որ ազէկ չէր մէկէն 'ի մէկ ինքզինք անոնց ճանչցընել:

Յովսէփ իր երազները միտք բերաւ և անոնց մէկ մասին կատարուելը տեսաւ. և կ'ուրախանար որ Աստուծոյ նախախնամութեամբը կարող էր իր հայրը և բոլոր ազգատոհմը սովամահ ըլլալու վտանգէն ազատել:

Կ'երևի թէ Յովսէփ իր եղբայրները փորձել կ'ուզէր, և թերևս անոնց ճշմարիտ ապաշխարութիւն ընել տալ կը բաղձար, իրենց առջի չարութեանը համար:

Յովսէփ տեսաւ նաև որ իր կրտսեր և սիրելի եղբայրը Բենիամին անոնց հետ չէր. կասկածեց որ թերևս, հօրը սիրելի զաւակն ըլլալուն համար, անոր ալ ըրած էին ինչ որ իրեն ըրին, կամ թերևս սպաննած էին զանի:

Գիտէր որ եթէ այսպիսի բան մը ըրած էին, պիտի չխոստովանէին, եթէ ինքզինք ճանչցընելով Բենիամինի վրայ հարցընէր. այլ սուտ ըսելով զանի պիտի խաբէին, ինչպէս որ առաջ իրենց հօրն ըրած էին:

Այս պատճառներուն կամ նաև ուրիշ բաներու համար որ չենք գիտեր, Յովսէփ ոչ միայն ինքզինք իր եղբայրներուն չճանչցուց, հապա այնպէս երեցուց որ անոնց ով ըլլալը չէր գիտեր:

Անոնց հարցուց թէ ուստի կու գային:

Երբ անոնք ըսին թէ Քանանացուց երկրէն կ'ուգային ցորեն գնելու համար, անատեն կասկածել ձևացուց անոնց վրայ որպէս թէ լրտես էին, և ըսաւ թէ Դուք Եգիպտոսի երկրին վիճակը գիտելու եկած էք, որպէս զի լուր տանիք երևելի և զօրաւոր ազգի մը որ հոս գայ ու Եգիպտացիները կողոպտէ, և անոնց երկրին տիրէ:

Անոնք պատասխան տուին թէ լրտես ըլլալ և այնպիսի միտք ունենալ իրենցմէ շատ հեռու էր: Քաւ լիցի, տէր, ըսին, քու ծառաներդ կերակուր գնելու համար եկած ենք. մենք բոլորս ալ մէկ մարդու զաւկրներ ենք: Ըսել կ'ուզէին թէ, զօրաւոր ցեղի մը կամ ազգի մը վերաբերեալ մարդիկ չէին, այլ թուով նուազ և զօրութեամբ տկար ազգատոհմ մին էին՝ նահապետի մը գլխաւորութեանը ներքև: Մենք, ըսին, հաւատարիմ մարդիկ ենք, քու ծառաներդ լրտես չենք: Յովսէփ առջի ըսածը կը պնդէր, անոնք ալ նորէն պատասխան տուին թէ, Մենք տաաներկու եղբայր ենք և Քանանու երկրին մէջ մէկ մարդու զաւկրներ ենք. մեր ամէնէն կրտսերը տունն է իր հօրը քով, մեր մէկ եղբայրն ալ չկայ:

Այս վերջին էօսքն ըսելով, հաւանականաբար

կողէին կարծեցրնել թէ իրենց եղբայրներէն մէկը մեռած էր: Յովսէփ անոնց ըսածներուն ամենէն չհաւատալ կեղծելով, ըսաւ թէ ըսածներուն սուտ կամ ճշմարիտ ըլլալը հաստատելու ճամբայ մը կայ, այն է՝ իրենց կրտսեր եղբայրը Եգիպտոս բերել:

Ուստի Յովսէփ Փարաւոնի կենացը վրայ երգում ընելով ըսաւ անոնց թէ, Մինչև որ ձեր կրտսեր եղբայրը հոս չգայ, չեմ կրնար հաւատալ թէ դուք համեստ և ճշմարտախօս մարդիկ էք: Չենէ մէկը թող երթայ ձեր հօրը քով ձեր կրտսեր եղբայրը հոս բերելու. դուք հոս բանտարկեալ մնացէք:

Այսպէս ըսելով Յովսէփ զանոնք այն օրը բանտ դնել տուաւ, հետեեալ օրը զանոնք իր առջևը կանչելով ըսաւ, Ես Աստուծակէ կը վախնամ. չեմ ուզեր որ ամէնքդ հոս մնաք, այլ թող ձենէ մէկը միայն բանտը մնայ, մնացեալքդ ցորենն առնելով գացէք ձեր հօրը, և ձեր կրտսեր եղբայրն առնելով նորէն հոս եկէք. եթէ այս ընէք, կը հաւատամ թէ դուք լրտես չէք, և կ'արձակեմ զձեզ, ապա թէ ոչ մահապարտ էք:

Քսան տարիէ աւելի էր որ անոնք իրենց եղբայրն Իտալիայէն ծախած էին, սակայն անոնց ըրած անողորմ և չար գործքերուն յիշատակութիւնը հիմա սկսաւ անոնց խիղճն արթնցընել, այնպէս որ սկսան իրենց սրտին մէջ մեծ ցաւ զգալ: Տեսան որ նեղութեան մէջ էին, և չէին դիտեր թէ իրենց վերջն ինչ պիտի ըլլար: Կը զգային որ այս վիշտը բաւական պատիժ մը չէր իրենց անօրէնութեանը, ուստի և կը վախնային թէ Աստուծոյ շատ աւելի սաստիկ վրէժ մը պիտի պահանջէր իրենցմէ:

Այսպէս սկսան իրենց զգացումներն իրարու ըսել: Մենք մեծ յանցանք գործած ենք մեր եղբորը դէմ. տեսնելով անոր հողւոյն տառապանքը մեզի աղաչանք ըրած ատենը, չողորմեցանք անոր, և այն մեծ անօրէնութիւնը գործեցինք. ուստի հիմա այս վիշտը մեր վրայ եկաւ: Ռուբէն պատասխան տուաւ անոնց և ըսաւ, Ես ձեզի չըսի՞ որ տղուն չմեղանչէք. դուք մտիկ չըրիք, ու հիմա ահա անոր արիւնը կը խնդրուի մենէ. թերևս Աստուծոյ մեզ սաստիկ կերպով պիտի պատժէ այն անգութ և բարբարոս գործին համար:

ԳԼՈՒԽ ԺԷ

Յովսէփայ եղբայրներուն իրենց յանցանքն իրարու ըսելու արդիւն կը ներգործէ: Շատն կ'ընդունի բանտին մէջ մնալը: Յովսէփայ եղբայրներուն ցորեն առնելով Քսան երթալը: Այն ու գէշ մարդուն մեղքի պարտքներն: Արդեօ՞ւս կարացողն այն երկուսին ո՞ր դասն է: Թող երկուսը բարձր կարգէ:

Յովսէփ իր եղբայրներուն խօսակցութիւնը լսեց, և անոնց բոլորն ալ հասկցաւ, թէպէտ անոնք չէին գիտեր թէ ան կը հասկնար իրենց խօսքը, քանզի Յովսէփ անոնց հետ թարգմանով կը խօսէր. այսինքն՝ ինչ որ անիկայ Եգիպտացւոց լեզուաւ կ'ըսէր՝ կը թարգմանուէր եղբայրներուն Եբրայեցերէն, որ անոնց խօսած լեզուն էր: Անոնց Եբրայեցերէն ըսածն ալ թարգմանը Եգիպտացւոց լեզուաւ կը թարգմանէր Յովսէփայ, իբրև թէ անիկայ Եբրայեցւոց լեզուն չէր հասկընար: Յովսէփ այսպէս ըրաւ որ իր ուլ ըլլալն անոնք չգիտնան: Երբ Յովսէփ իր

եղբայրներուն խօսքը լսեց, սիրտը չարժեցաւ և երեսն անդին դարձնելով որ չտեսնուի՝ սկսաւ լալ։ Ասկէ կը տեսնուի որ Յովսէփայ բնաւորութիւնը և զգացումները շատ տարբեր էին իր եղբայրներուն խիստ և անողորմ բնաւորութենէն։ Յովսէփ թերևս կ'ուզէր իր ով ըլլալն անոնց յայտնելով զանոնք այս տաղնապէն ազատել. սակայն խորհեցաւ որ աղէկ չէր, և միտքը դրաւ անոնց հաւատարմութիւնն աւելի փորձել և հասկընալ թէ արդեօք Բենիամինի համար ըսուածը ճշմարիտ էր, միանգամայն զանոնք ապաշխարութեան առաջնորդել իրենց ըրած յանցանացը համար։

Յովսէփ այսպէս թարգմանով քիչ մը ժամանակ իր եղբայրներուն հետ խօսելէն ետքը, առաջարկեց որ անոնցմէ մէկը Եգիպտոս մնայ, և միւսները Քանան երթալով Բենիամինը բերեն։ Ուստի հրաման ըրաւ անոնց առջև զՇմառն կապել։ Այսպէս ընելով կ'ուզէր անոնց ցողընել թէ անիկայ այնպէս կապուած պիտի մնար բանախն մէջ մինչև որ անոնք ետ դառնային Բենիամին իրենց հետ բերելով։ Ետքը Յովսէփ հրաման ըրաւ իր մարդոցը, որ եղբայրներուն քուրձերը ցորենով լեցընելու ատեն ամէն մէկուն տուած ստակն իր քուրձին մէջ դնեն։ Այսպէս անոնք իրենց ընտանիքներուն տանելու, ճամբորդութեան ատեն ալ ուտելու համար բաւական ցորենով լեցուն քուրձերն իրենց էշերուն վրայ բառնալով ճամբայ երան Քանան երթալու։ Իսկ Շմառն գոցուած տեղ մը դրուեցաւ, որ հոն մնար մինչև եղբայրներուն ետ դառնալը։ Հիմա աղէկ ու գէշ մարդոց մէջտեղի մեծ տարբերութիւնը կը տեսնենք այս պատմութեան մէջ. այսինքն՝ Յովսէփայ և

անոր եղբայրներուն մէջտեղ եղած տարբերութիւնը։ Առաջինն՝ Աստուծմէ կը վախնար ու կը ջանար անոր կամքը կատարել. իսկ վերջինները հպարտութեամբ, ատելութեամբ, վրէժխնդրութեամբ և չարութեամբ լի էին, և թերևս ճշմարիտ ապաշխարութիւն մը չէին ըրած իրենց մեղքերուն համար, բաղձանք ալ չունէին Աստուծոյ հնազանդելու։ Արդ՝ դուք այս երկու տեսակ մարդոց որո՞նք պիտի նմանիք։ Դուք բարեպաշտութեամբ, հնազանդութեամբ, զթութեամբ, անկեղծութեամբ, վերջապէս ձեր բոլոր վարքովը Յովսէփայ նման պիտի ըլլաք, թէ անոր եղբայրներուն պէս խտտա սիրտ և չար։ Աստուծմէ կը վախնաք և զանի կը սիրէք, անոր պատուիրանքներուն հնազանդել և ուրիշներուն աղէկութիւն ընել ձեզի երջանկութիւն կը համարիք, թէ միշտ ձեր վրայ միայն կը խորհիք, և կը ջանաք թէ ինչ կերպով ընէք կամ ստանաք այնպիսի բաներ որովք ձեր բաղձանքները հաճեցընէք, ու ձեզ երջանիկ ընէք առանց հոգ տանելու ուրիշներուն աղէկութեանն ու երջանկութեանը։ Շատ աղէկ դիտէք թէ որ տեսակ մարդոց պարտիք նմանիլ. ձեր խիղճը ձեզի կ'ըսէ թէ որչափ աղէկ պիտի ըլլայ ձեզի Յովսէփայ պէս ըլլալ, քան թէ անոր եղբայրներուն պէս։ Եթէ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ սէր չունիք, ինչպէս Յովսէփ ունէր, ոչ Փրկչին վրայ ճշմարիտ ապաւինութիւն և ոչ ալ Աստուծոյ կամքին հնազանդելու և ձեր ընկերին աղէկութիւն ընելու բաղձանք, ի՞նչ պիտի ընէք. պիտի մնաք այնպէս առանց ձեր մեղաց վրայ ապաշխարելու, առանց ջանալու որ Աստուծոյ հաճոյ ըլլաք, Քրիստոսի վրայ հաւատք ունենալով անիկայ ձեզի բարեկամ ընէք, և այնպէս պատրաստ դառնուիք մահուան,

որպէս զի յոյս ունենաք գերեզմանէն անդին եր-
ջանիկ ըլլալու :

Երբ Յովսէփայ եղբայրները նեղութեան մէջ
ինկան, իմացան որ զայրացեալ Աստուծոյ բար-
կութիւնը հասած էր զանոնք պատժելու իրենց
գործած մեղքերուն համար : Անոնց խիղճերը,
Յովսէփայ ծախուելէն երկայն ժամանակ ետքը
արթնցան, և անատեն սկսան խայթ զգալ :

Թէպէտ ձեր գործած մեղքերը ձեզի հիմա
ձայն չեն տար, քանզի ձեր խիղճը թմրած է, և
ձեր վտանգը չէք զգար, բայց այս կեանքին մէջ
անգամ կրնայ Աստուած իր բարկութիւնը յան-
կարծ ձեր վրայ հասցնել, ձեր խիղճերն արթնցը-
նել և ձեզ ահիւ լեցընելով իր առջև դողացընել :
Բայց, ո՛հ, հանդերձեալ աշխարհին մէջ է որ
խիղճն իր ահարկու գործքերը պիտի կատարէ. հոն
անգեղջ մեղաւորը որ յաւիտեանս Աստուծոյ երե-
սէն ու երկինց զուարճութենէն վռնատուած է՝ ուրիշ
բան պիտի չդտնէ, բայց միայն նեղութիւն, ցաւ
և տառապանք. և ապագան մտածելով՝ յուսա-
հատութենէ զատ ուրիշ բան պիտի չզգայ :

Ուրեմն թող հիմա ձեր խիղճն իր գործը կա-
տարէ : Խորհեցէք թէ որչափ Աստուծոյ գէմ
մեղք գործած էք. ճշմարիտ սրտի տրտմութեամբ
անոր երթալով խոստովանեցէք, և աղաչեցէք
Քրիստոսի ըրածներուն ու քաջածներուն միջնոր-
դութեամբ որ ձեր մեղքերուն թողութիւն տայ :
Քրիստոս է ձեր փրկիչն ու ձեր յոյսը. անոր
միայն ապաւինեցէք : Աղաչեցէք նաև Հոգւոյն
Սրբոյ համար՝ որուն նկատմամբ ըսաւ Քրիստոս
թէ Աստուած զանի իր անունովը խնդրողներուն
պիտի տայ : Աղօթք ըրէք և խնդրեցէք որ այն
Աստուածային հոգին ձեր սիրտերը գայ ու ձեզի

հետ բնակի, Աստուածաշունչին ճշմարտութիւն-
ներուն դիտութիւնը ձեզի ճանչցընէ, ձեզ առաջ-
նորդէ այն ճշմարտութիւնները սիրելու և անոնց
հնազանդելու, ձեզ մեղքէ ետ պահէ և միշտ
Քրիստոսի նայել տայ, մեղքին զօրութենէն փրկէ,
և քանի որ ողջ էք ձեզ հաւատարիմ ընէ Աստու-
ծոյ ծառայելու, ձեր ընկերացը աղէկութիւն ընե-
լու, մահուան ժամանակն ալ ձեզ պատրաստէ
Յիսուս Քրիստոսի Աստուծոյ Որդւոյն երախ-
տիքը գերազոյն և երջանիկ աշխարհի մը մէջ
յաւիտեան վայելելու :

ԳԼՈՒԽ ԺԸ

Յովսէփայ եղբայրներէն մէկուն սրտին անոր բուռնի մեղքն
է՛նչ : Ահնայ և լախնան : Զար ինչ՞ մը : Յովսէփայ որ
մաքնան իր որդոցը ըսածներուն վրայ : Ուրեմն անոնք և
էէջ իօտերը : Յովսէփայ հրաման կալը որ Բենեամին երկայ :
Յարայի ջանն իր հայրը համոզելու :

Յովսէփայ եղբայրները քիչ մը ժամանակ ճամբայ
երթալէն ետքը, ինչպէս որ կը կարդանք Աս-
տուածաշունչին մէջ, պանդոկ մը մտան կերակուր
ուտելու և իրենց էշերուն կերակուր տալու :

Երբ անոնցմէ մէկն իր քուրճը կը բանար իր
էշուն համար կերակուր հանելու, տուած ստակը
քուրճին մէջ գտնելով շատ զարմացաւ, և շուտով
զնաց իր եղբայրներուն պատմեց, անոնք ալ շատ
խառովեցան և կասկածով լեցուեցան, թէ թերևս
Եգիպտոսի իշխանը կամ ուրիշ չար մարդ մը
ըրած էր այն բանը, որ անոնց ետ դարձած ատենը
զանոնք իրրև գող գատապարտել տար :

Խորհեցան թէ աս ալ ուրիշ նշան մըն էր Աստուծակէ, որ կ'ուզէր զանոնք պատժել իրենց առջի չարութեանը համար: Արդարեւ, Աստուծոյ նախախնամութիւնն էր որ այս դիպուածներն այսպէս կը տնօրինէր իր տհաճութիւնն անոնց յայտնելու համար. ուստի անոնք յերաւի խռովեցան և կ'ըսէին, Աս ի՞նչ բան է որ Աստուած մեզի ըրաւ:

Չար խիղճ մը Աստուծոյ նախախնամութեան վրայ խորհելով ամենեւին մխիթարութիւն չի կըրնար գտնել: Աստուծոյ ամենատես աչքն ու ամենախնամ ձեռքը մեղաւորներուն տառապանաց և նեղութեան պատճառ են:

Յակորայ որդիքն իրենց երկիրը հասնելով, Եգիպտոսի մէջ պատահածներն իրենց հօրը պատմեցին. և երբ ցորենի քուրձերը պարպեցին, տեսան որ ամենուն ստակն իր քուրձին մէջն էր: Այս բանիս վրայ Յակոր և որդիքը շատ զարմացան և վախցան:

Յակոր անոնց ըսաւ, Չիս իմ սիրելի որդիներէս զրկեցիք. Յովսէփ չկայ, Դմառն չկայ, Բենիամինն ալ պիտի տանիք. ասոնք ինծի մեծ վիշտ են:

Արդարեւ Յակորայ այնպէս թուեցաւ թէ բոլոր իր գալու տարիներուն ակնկալութեանցը վրայ մութ ամպ մը եկած էր: Անիկայ արդէն շատ նեղութիւններ կրած էր, և կը կարծէր թէ այնուհետեւ աւելի պիտի կրէր: Մուցած էր Աստուծոյ նախախնամութիւնը, որ կարող է չարիքէն բարիք հանել. ուստի իր հողոյն դառնութեամբն աղաղակեց ըսելով, Իմ զաւկներուս պատահած բաներն ինծի մեծ վիշտ են:

Չէր գիտեր թէ այն դէպքերը որոնց համար հիմա կը վշտանար՝ զՅովսէփ նորէն անոր գերկը

պիտի բերէին, և թէ իր ընտանեացը մխիթարութեան պատճառ պիտի ըլլային:

Ռուբէն տեսնելով հօրը դժուարութիւնները զԲենիամին Եգիպտոս զրկելու, իբր թէ անոր սիրտն առնելու համար ըսաւ, Իմ երկու որդիքս մեռցուր, եթէ Բենիամին քեզի չգարձընեմ. անիկայ իմ ձեռքս տուր ու ես նորէն քեզի կը բերեմ: Յիմարական և չար էր Ռուբենի խօսքը. ի՞նչ իրաւունք ունէր Ռուբէն իր որդիքը մեռցընելու հրաման տալու. և եթէ Բենիամինը կորսնցընելու ըլլար, ի՞նչ օգուտ պիտի ըլլար Յակորայ այն երկու անմեղ տղաք մեռցընելէ:

Ռուբենի խօսքը Յակորայ ազդեցութիւն չըրաւ: Անիկայ խորհելով թէ Բենիամինէն պիտի զատուէր, շատ կը վշտանար. Իմ որդիս ձեզի հետ պիտի չգայ, ըսաւ անոնց, քանզի անոր եղբայրը մեռած է, ինքն ալ մէկ հատիկ մնացած է. և եթէ ձեր դացած ճամբուն մէջ անոր վտանգ մը պատահի, իմ ծերութիւնս տրտմութեամբ գերեզման պիտի իջեցընէք:

Այս միջոցին սովը Քանանու երկրին մէջ երթարով սաստկացաւ: Վերջապէս Յակոր, անոր որդիքը և անոնց ընտանիքը Եգիպտոսէն գնուած ցորենը սպառեցին, և ուրիշ հնարք չկար ցորեն ստանալու բայց նորէն Եգիպտոս երթարով: Ուստի Յակոր հրամայեց իր որդւոցը որ նորէն հոն երթան: Անոնք աղէկ գիտէին, որ եթէ Բենիամին մին մէկտեղ տանէին, Եգիպտոսի կառավարն անոնց անտարակոյս ցորեն կու տար: Ուստի Յուդա իր հօրն ըսաւ, Այն մարդը (այսինքն Յովսէփ) մեզի ըսաւ որ, եթէ ձեր եղբայրը ձեր հետ չըլլայ, դուք իմ երեսս պիտի չտեսնէք: Եթէ Բենիամին մեզի հետ կու գայ, ցորեն գնելու կ'երթանք

Եզիպտոս, ապա թէ ոչ չենք երթար, քանզի առանց անոր չենք կրնար այն մարդուն ներկայանալ:

Ծերունի նահապետը սկսաւ վարանիլ. ինք, որդիքը և անոնց ընտանիքներն անօթութենէ մեռնելու վտանգի մէջ էին. եթէ ցորեն չգնուէր, սովամահ պիտի ըլլային: Բայց զԲենիամին ալ կը սիրէր Յակոբ իր կենացը պէս, և ի՞նչպէս կրնար այնպիսի սիրելի զաւկէ մը զատուիլ: Յակոբ իր հոգւոյն տառապանքէն իր որդիքը նախատեց անոնց անխոհեմութեանը համար: Ըսաւ անոնց, Ինչո՞ւ համար այն մարդուն ըսիք թէ՛ ուրիշ եղբայր մ'ալ ունիք, և այս տարակուսանքն իմ գըլխուս բերիք:

Անոնք պատասխան տուին թէ, Ի՞նչպէս կրնայինք ընել. մարդը մեզի յատուկ հարցումներ կ'ընէր մեր տանը վիճակին վրայ:

Հարցուց մեզի թէ, Ձեր հայրը տակաւին ո՞ղջ է, և թէ ուրիշ եղբայր ունի՞ք. մենք ալ պարտաւորեցանք անոր հարցումներուն պատասխան տալ: Արնայի՞նք դիմնալ որ ան մեզի պիտի ըսէր թէ Բենիամին Եզիպտոս բերէք: Յակոբ դեռ երկրայութեան մէջ էր, ու մտքին մէջ խռովութիւնը դեռ կը տիրէր: Որդիքը տեսան որ պէտք էր զանի համոզել աղաչելով, որ հրաման տար երենց կրտսեր եղբայրը մէկտեղ տանելու:

Յուզաւ համարձակութեամբ ըսաւ հօրը, Տղան ինձի հետ զրկէ, որ մենք, դուն և մեր զաւկը ները ողջ մնանք: Խոստացաւ Բենիամինի յատուկ հոգ տանիլ, և ամէն ջանք և զգուշութիւն ընել անիկայ նորէն ողջ և առողջ հօրը դարձնելու: Եթէ տղան նորէն քեզի չբերեմ, ըսաւ, թող յանցաւոր և անարգ ըլլամ քու առջևդ:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ

Բենիամն րանելու համար Յսիբայ հանութեան րաւը: Եզիպտոսի կառավարին համար պարտադրած ընծաները: Յսիբայ որդւոց ճաբայ ելէլը: Անոնց Յովեֆայ ներկայանալը: Անոնց վախը: Յանցանքը վախ յառաջ կը բերէ: Յովեֆայ ճարտարարին անոնց վախը մղձայքնէլը:

Յակոբ խորհելով թէ ժամանակ կը կորսնցընեն այնպէս նստելով, և թէ՛ եթէ ժամանակին ճարայ ելած ըլլային՝ թերևս Եզիպտոս դացած ու նորէն դարձած կ'ըլլային, հաճեցաւ Բենիամինը զրկել: Եթէ, ըսաւ, այսպէս ընել հարկ է, ըրէք: Կամ ձեզ ամենքդ անօթութենէ մեռած պիտի տեսնեմ, և կամ իմ ամենէն կրտսեր և սիրելի որդիէս Բենիամինէն պիտի զատուիմ որ ձեր ալ եղբայրն է. լաւագոյն է որ Բենիամինը տամ. դացէք զաւկըներս, բայց կ'ուզեմ որ ձեր բոլոր զօրութեամբ ջանաք Եզիպտոսի կառավարին բարեկամութիւնը ստանալ:

Թերևս անիկայ կը կարծէ թէ ձեր քուրձերուն մէջ զանուած ստակը դուք գողցաք. դուք ալ ձեր չգողնալը պարտիք հաստատել: Մեր երկրին արդիւնքէն անոր ընտիր բաներ ընծայ տարէք. բալասան, մեղր, համեմ, ստաշխ, ընկոյզ, նուշ, և առջի անգամուն պէս ցորենի համար ստակ առէք, ետ բերուածն ալ տարէք որ սխալմամբ կամ թերևս դիտմամբ ձեր քուրձերուն մէջը դրուած էր, և անկէ վրաս մը չգայ ձեզի:

Բենիամին ալ հետ առէք ու ելէք դացէք այն մարդուն, ամենակարողն Աստուած ձեզի ողորմի

ան մարդուն քով, որ ձեր միւս եղբայրն ու Բե-
նիամին ձեզի հետ արձակէ: Եթէ ես իմ զաւիւր-
ներէս պիտի զրկուիմ, թող զրկուիմ:

Յակոբայ որդիքը շուտով ճամբու համար պէտք
եղած պատրաստութիւններն ըրին, ինչպէս Յակոբ
անոնց ըսած էր. և Յուդա զԲենիամին իր յատուկ
պաշտպանութեանը տակ առաւ: Այսպէս անոնք
ճամբայ ելան Երիւստոս երթալու:

Անտարակոյս Բենիամինի բաժանումը շատ դաւան
եղաւ Յակոբայ: Անիկայ ամենուն, մանաւանդ
Յուդայի, պատուիրելէն ետքը որ Բենիամինի
աղէկ հող տանին, ամենակարող Աստուծոյ առաջ
նորդութիւնն ու պաշտպանութիւնը մաղթելով
իր օրհնութիւնը տուաւ անոնց:

Անոնց կանայքն ու զաւկրներն ալ նոյնպէս ներ-
կայ էին իրենց հրաժարական ողջոյնը տալու:
Վերջապէս ողջագորուելով իրարմէ զատուեցան.
բայց մինչև որ ճամբորդները հեռուն եղող բլրոյն
ետևի կողմն անցան, անոնց բնտանիքներն անշուշտ
կեցած կը նայէին անոնց ետևէն, մինչև որ ալ
անհետ եղան:

Արնանք հաւատալ թէ Յակոբ իր զգացումներն
Աստուծոյ առջևը թափեց, և իր զաւկրներն անոր
նախահինամութեանն ու օրհնութեանը յանձնեց,
քանզի դիտէր թէ Աստուած կարող էր զանոնք
պահել: Ազօթիւք ինդրեց նաև անտարակոյս
Աստուծմէ զօրութիւն այն փորձութեան ժամին
համբերելու, և Աստուածային կամայը հնազան-
դելու: Ով վշտացեալ ծերունի, Աստուած քեզի
համբերութեան և իր կամայը հնազանդելու դաս
մը կու տայ, որ սորվիս թէ ինչպէս պէտք է
ամէն բան անոր յանձնել: Մութ ամպերը որ քու
աչքիդ առջև տարածուած կ'երևին՝ շուտով ցիր

ու ցան պիտի ըլլան, ետքը պայծառ և փայլուն
օր մը պիտի ծագի քեզի, և խաղաղութեամբ
դերեզման պիտի իջնես:

Վերջապէս Յովսեփայ եղբայրներն Երիւստոս
հասնելով նորէն անոր առջև երան: Արդեօք Յով-
սեփ ինչ զգաց, երբ տեսաւ իր սիրելի համամայր
եղբայրը Բենիամին, որուն հետ մանկութեան ա-
տենը շատ երջանիկ օրեր անցուցած էր, և որուն
տեսութենէն զրկուած էր շատ տարիներէ 'ի վեր:
Յովսեփի զանիկայ տեսնելով անտարակոյս շատ գեպ-
քեր յիշեց, և գութն այն աստիճան շարժեցաւ որ
քիչ մնաց ինքզինք պիտի յայտնէր, և հազիւ
կրցաւ բռնել իր զգացումը:

Յովսեփի որչափ դորովագութ էր, այնչափ ալ
հաստատամիտ էր, ուստի և կրցաւ ինքզինք զպեղ
և ամենևին կասկածել չտուաւ թէ անոնց ով ըլ-
լալը դիտէր:

Չենք դիտեր թէ Յովսեփայ տեսութիւնն իր
եղբայրներուն հետ ուր եղաւ, բայց յայտնի է թէ
իր տանը մէջ էր. քանզի Աստուածաշունչէն կ'ի-
մանանք որ անիկայ իր մատակարարին հրամայեց
եղբայրները տուն տանիլ, և ամէն բան պատրաս-
տել անոնց ճաշու համար՝ իր կերած սովորական
ժամուն. պատուիրեց նաև որ այն հացկերոյթը
շատ առատ ու շքեղ ըլլար:

Մատակարարը Յովսեփայ ըսածին պէս ըրաւ:
Երբ Յակոբայ որդիքը Յովսեփայ պալատը պիտի
մտնէին, սկսան վախնալ: Կարծելով թէ քուրձե-
րուն մէջ գտնուած ստակներուն համար պիտի
դատուէին, և իրենց բոլոր ունեցածներէն զրկուե-
լով Յովսեփայ դերի պիտի ըլլային:

Եթէ այսպէս ըլլար, արդարև ճշմարիտ հասու-
ցում մը եղած պիտի ըլլար անոնց որ իրենց եղ-

բայրն իբրև դերի ծախած, իրենց ծերունի հայրն ալ խաբելով անոր այնչափ վիշտ պատճառած էին : Անոնք գիտէին որ այնպիսի պատժոյ մը արժանի էին . և զարմանք չէ որ կը վախնային , քանզի գիտէին թէ Աստուծոյ արդար դատաստանը կրնար այն պատիժն անոնց վրայ բերել :

Գիտցէք , սիրելի տղաք , որ բան մը մարդս այնչափ չի վախցրներ , որչափ յանցաւոր խիղճը :

Աստուածաշունչը մեզի կ'ըսէ թէ ամբարիշտն առանց մէկէն հարածուելու կը փախչի , բայց արդարն առիւծի պէս յանձնապաստան է : Արդ Յովսեփայ եղբայրներն այս վարանման մէջ ըլլալով , դեռ պալատին դրան առջևը մատակարարին մօտեցան , և սխան զիրենք արդարացընել իրենց քուրձերուն մէջ գտնուած ստակներուն համար : Մանր պատմեցին անոր թէ ինչպէս գտան այն ստակները , և ըսին թէ ետ բերած էին զանոնք՝ նորէն հատուցանելու համար , և թէ ամենեւին չէին գիտեր թէ ինչպէս այն ստակներն իրենց քուրձերուն մէջ դրուած էին :

Մատակարարն անոնց խռովութիւնը տեսնելով ջանաց զանոնք հանդարտեցընել , ըսելով թէ չվախնան , ասոր համար իրենց փաս մը պիտի չպատահի :

Թերևս մատակարարը Յովսեփայ ընտանիքին մէջ ըլլալով Աստուածապաշտ էր , ուստի և իբրև Աստուծոյ վախցող և անոր հնազանդ կը խօսէր : Խաղաղութիւն ըլլայ ձեզի , ըսաւ . մի վախնաք , ձեր Աստուածն ու ձեր հօրն Աստուածը դրաւ այն ստակներն իբրև պարգև ձեր քուրձերուն մէջ . ես ձեր ստակն առած եմ : Ըսել կ'ուզէր թէ ցորենի համար ձեր ստակն անգամ մը իմ ձեռքս հասած է , և իմ այն ստակներն առնելուս խոստովանութիւնը բաւական է ձեր շխտակ մարդիկ

ըլլալն իմացընելու : Ուստի պէտք չէ որ հող ընէք թէ անոնք ինչպէս ձեր քուրձերուն մէջ գտնուեցան :

Անոնք իմ տերոջմէս իբր ընծայ մը պահեցէք , և համարեցէք թէ զանոնք ձեզի իբրև պարգև դրկած է Աստուծոյ նախախնամութիւնը զոր պաշտել կը դաւանիք , որուն ձեր ծերունի հայրն ալ ապաւինած է :

ԳԼՈՒԽ Ի

Շահն բանդէն և հանդէն : Յովսեփայ եղբայրներն իրենց դարձ ընծաներն անոր կողմէն : Յովսեփ էր շահնորմէնը որ շահնորմէն և զայն : Եղբայրներն անոր հետ հաց կ'ուտէն : Ժողովուրդէան վրայ տան մը խօստ :

Կը յիշէք որ Շահն Եգիպտոսի մէջ պահուեցաւ Յովսեփայ հրամանաւ , մինչև որ միւս եղբայրները զԲենիամին Եգիպտոս բերէին : Բենիամին գալէն ետքը անիկայ պիտի արձակուէր : Ուստի մատակարարը զՇահն առնելով միւսներուն քով բերաւ , և բոլորն ալ Յովսեփայ պալատը տարուեցան : Մատակարարն այն ժամանակի սովորութեան համեմատ անոնց շուր տուաւ որ իրենց ոտուքները լուան , անոնց էշերուն ալ կեր տուաւ : Այս միջոցին Յովսեփայ եղբայրները Յովսեփայ տալու համար իրենց բերած ծանրագին ընծաները պատրաստեցին , քանզի գիտէին թէ Յովսեփ քիչ մը ետքը պիտի գար կերակուր ուտելու . նաև իմացան որ իրենք ալ հոն պիտի ձայնէին : Երբ Յովսեփ եկաւ , անոնք իրենց ընծաներն անոր տուին , և մինչև զետինը ծռելով երկրպագութիւն ըրին

անոր, այսպէս Յովսէփայ երազը զարմանալի կերպով նորէն կատարուեցաւ: Յովսէփի իր թարգմանին միջոցաւ հարցուց անոնց թէ ինչպէս են, և թէ ողջ է տակաւին իրենց ծերունի հայրը: Անոնք պատասխան տուին թէ Քու ծառադ մեր հայրը ողջ առողջ է. և ծուերով նորէն երկրպագութիւն ըրին: Յովսէփի իր խօսքը Բենիամինի վրայ դարձնելով, որպէս թէ անիկայ չէր ճանչնար, ըսաւ, Այդ է ձեր կրտսեր եղբայրը որուն համար անցեալ անգամ խօսեցաք: Երբ անոնք Այո, պատասխանը տուին, Յովսէփի գթած հօր մը պէս քաղցր և համեստ կերպով մը ըսաւ անոր, Աստուած քեզի ողորմի, որդեակ:

Յովսէփայ Բենիամինի վրայ ունեցած սէրն այնպէս սաստիկ էր, որ հազիւ կրցաւ այս խօսքերն ըսել. իր զգացումներէն յաղթուելով ուրիշ բան չկրցաւ ըսել. և իր եղբայրներուն առջև չկրնալով կենալ, շուտով սենեակ մը դնաց, ուր դառնապէս լացաւ: Սակայն լացած ըլլալը չյայտնելու համար երեսը լուարով դարձեալ անոնց քով եկաւ, և հանդարտութեամբ հրամայեց որ անոնց համար պատրաստուած կերակուրը ներս բերուի: Յովսէփի առանձին կերաւ, ինչպէս որ սովորութիւն էր թագաւորաց, կառավարչաց և ուրիշ ազնուականաց: Քանի մը Եգիպտացիներ ալ կային, որոնք անոր ընտանեաց մէկ մասը կը կազմէին, կամ հացկերոյթին հրաւիրուած էին. անոնք ալ զատ կերան, Յովսէփայ եղբայրներն ալ զատ:

Աստուածաշունչը մեզի անոնց այսպէս զատ տեսելուն պատճառը կ'ըսէ: Եգիպտացիք Երբայեցուց մը հետ հաց ուտելը դարչութիւն, այսինքն պիղծ և դէշ բան մը կը համարէին:

Ոմանք կը կարծեն թէ Եգիպտացուց այս դար-

չանքն անկէ յառաջ կու դար, որ անոնք կը պաշտէին եզեր և ուրիշ անասուններ զորոնք Երբայեցիք կը մերթէին և կ'ուտէին, կամ զո՛հ կ'ընէին: Ուրիշներն ալ կը կարծեն թէ Երբայեցիները հովիւ ըլլալով Եգիպտացուց դարչելի կը համարուէին, քանզի ժամանակաւ շատ մը հովիւներ Եգիպտոսի վրայ յարձակելով բնակիչներուն շատ անիրաւութիւն ըրած էին: Բայց ասոնք կարծիք են. բուն պատճառը չի կրնար գիտցուիլ, քանզի դէպքը շատ հին է, և անոր նկատմամբ ստոյգ տեղեկութիւն մը չկայ:

Երբ Յովսէփայ եղբայրները սեղան նստելու վրայ էին, Յովսէփի խնդրեց որ անոնք իր ուզած կարգովը նստին: Այնպէս նստելով տեսան որ իրենց տարիքներուն կարգով նստած էին՝ Ուրբէնէն սկսեալ մինչև Բենիամին, և շատ զարմացան:

Արդարև ասիկայ շատ զարմանալի թուեցաւ անոնց, և պատճառը չէին կրնար հասկընալ: Յովսէփայ առջև շատ տեսակ կերակուրներ դրուած էին ինչպէս որ սովորութիւն էր, և Յովսէփի զանոնք իր բոլորտիքը եղողներուն բաժնեց: Երբ Յակոբայ որդիքն իրենց ամէն մէկուն արուած բաժիններուն շատութեանը նայեցան, դարձեալ զարմացան՝ տեսնելով որ Բենիամինին բաժինը հինգ անգամ աւելի էր միւսներուն բաժնէն:

Անոնք այն հացկերոյթը վայելեցին, և Յովսէփայ հետ գինի խմելով շատ ուրախացան, ինչպէս որ դրուած է Աստուածաշունչին մէջ: Ասկէ ամենևին կարծելու չէ թէ անոնք չափազանց կը խմէին: Եթէ ժամանակ ունենայի, սիրելի տղաք, հօսքի մը պիտի կենայի ժուժկալութեան վրայ ձեզի քանի մը բան ըսելու. այսինքն՝ թէ ինչպէս պէտք է չափաւոր ըլլալ ուտելու և խմելու մէջ,

Թէ ժուժկալութիւնը որչափ առողջ, բարեբարոյ և կորովամիտ կ'ընէ զմարդ, և թէ տղաք ժուժկալ մեծնալով, օգտակար ու երջանիկ մարդիկ կ'ըլլան: Եթէ ժուժկալ ըլլաք, ձեր օրինակը շատ աղէկ ազդեցութիւն պիտի ընէ ձեր եղբայրներուն, քոյրերուն և ընկերներուն վրայ: Եթէ բաւական մեծ էք, կը յուսամ թէ արդէն ժուժկալութեան օրինակ եղած էք և կը ջանաք ուրիշներն ալ յորդորել ժուժկալ ըլլալու:

Աղէկ գիտցէք որ անժուժկալութիւնը մարդուս անձին, անոր ընտանեացը և բոլոր աշխարհի անէծք է. ընդհակառակն, ժուժկալութիւնը կու տայ առողջութիւն, ոյժ, ժրութիւն, զուարթութիւն, մտքի աղէկ յատկութիւններ, ու խղճի խաղաղութիւն: Ասոնք ձեզի առատ հասուցում մը պիտի ըլլան ժուժկալութեան համար ձեր ըրած ջանքերուն փոխարէն:

ԳԼՈՒԽ ԻՍ.

Յովսէփայ եղբայրներուն Եփեայոսէ ճամբայ ելլելը երէնց երկերը դառնալու համար: Յովսէփայ մարտիրոսարբն անոնց երեսն համեմելով, և, Կառավարին քաժակը քողցած էր ըսելով, զանոնք ամբաստանելը: Այն քաժակն ինչ ըլլալը: Բաժակն Բենիամինի տորթին մէջ քորնուիլը: Անոնց եր դառնալով Յովսէփայ ասով ելլելը: Յորտայե երէնց յանցանքը խոսարովանելը: Յովսէփայ ինչու համար այսպէս ընելը:

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց միտքը դրած էին որ հետևեալ առտուն ճամբայ ելլեն իրենց երկիրը դառնալու: Մատակարարը որ անոնց տանելու ցորենը պիտի պատրաստէր՝ Յովսէփայ հրամանաւ

անոնց քուրձերն առատօրէն լեցուց, ամէն մէկուն վճարած ստակն ալ իր քուրձին բերանը, Յովսէփայ արծաթէ բաժակն ալ Բենիամինի քուրձին մէջ դրաւ:

Մատակարարն այս հրամանները կատարեց Յովսէփայ եղբայրներուն չիմացընելով. և այսպէս անոնք հետևեալ առտուն կանուխ ճամբայ ելան:

Քիչ մը երթալէն ետքը, մինչդեռ քաղաքէն շատ հեռացած չէին, Յովսէփի հրամայեց մատակարարին որ անոնց ետևէն երթալով ըսէ թէ ինչու համար կառավարին անոնց ըրած մարդասիրութեանը փոխարէն չարութիւն ընելով, անոր բաժակը գողցան: Նաև ըսէ անոնց թէ այն բաժակէն կառավարը գինի կը խմէ և հմայութիւններ կ'ընէ, ուստի և անիկայ գողնալով շատ գէշ բան ըրին:

Ոմանք կը կարծեն թէ Եփեայոսցուց մէջ աւելորդապաշտ մարդիկ կը կարծէին թէ այնպիսի բաժակներ, կամ Յովսէփայ այն բաժակը միայն, այնպիսի զօրութիւն մը ունէր որ անոր մէջ նայողները պատահելու բաներն առաջուց կը տեսնէին, կամ թէ անցած զացած բան մը և մէկու մը ըսածը կամ ըրածը կը գիտնային: Ուստի և շատերը կը կարծեն թէ մեր Աստուածաշունչին մէջ հմայել թարգմանուած բառն այս նշանակութիւնն ունի. ուրիշներն ալ կը կարծեն թէ այն բառը, մէջը փնտռել, կը նշանակէ: Այս վերջի կարծիքն ունեցողները կ'ըսեն թէ մատակարարը Յովսէփայ հրամանաւ անոր եղբայրներուն, Պուք խմ աէրօջս գեղեցիկ բաժակը գողցած էք ըսելէն ետքը, իմացուց անոնց թէ անիկայ պիտի հմայէ. այսինքն՝ շատ զգուշութեամբ փնտռել պիտի տայ, ուստի և գողցողն անտարակոյս պիտի գտնուի: Այս մեկնութիւնն աւելի հաւանական կ'երևի:

Մատակարարը Յովսէփայ ըսածին պէս ըրաւ :
Թէ Յովսէփայ եղբայրներն այս խօսքը լսելով որ-
չափ զարմացան՝ դիւրին է երեւակայիլ :

Անոնք իրենց զարմանքը սկսան յայտնել սա
խօսքով . Ի՞նչու համար մեր տէրն այս խօսքերը
կ'ըսէ . քաւ լիցի որ քու ծառաներդ այս կերպ
բան մը ընեն : Մենք մեր քուրճերուն մէջ գըտ-
նուած ստակն անգամ Քանանու երկրէն ետ բե-
րինք , ինչպէս կրնայ ըլլալ որ քու տէրո՞ղ տու-
նէն արծաթ կամ ոսկի գողնանք : Մեր մէջէն ան
որուն քով այն բաժակը գտնուի՝ թող մեռնի ,
մենք ալ մեր տէրո՞ջը գերի կ'ըլլանք : Մատակա-
րարն անոնց ըսաւ , Այ , թող այն միայն որուն քով
բաժակը կը գտնուի՝ մեզի գերի ըլլայ , և դուք
անպարտ եղէք : Մատակարարն Յովսէփայ կողմէն
այսպէս խօսեցաւ , թէպէտ Յովսէփ այնպէս պիտի
չվարուէր անոնց հետ : Յետոյ քուրճերը վար առ-
նուեցան որ բաժակը փնտռուի : Մեծէն սխտու-
րով՝ ամենուն քուրճերը փնտռուեցան , և բաժակը
Բենիամինի քուրճին մէջ գտնուեցաւ :

Բաժակն իրենց քովէն ելլելուն համար անոնց
զարմանքն ու տրտմութիւնը խօսքով բացատրել
անհնար է : Ուստի անոնք իրենց հանդերձները
պատուելով , ինչպէս որ հին ատենը մեծ դժբախ-
տութեան մը կամ սաստիկ տրտմութեան ատեն ընել
սովորութիւն էր , ցորենի քուրճերը նորէն էջերուն
վրայ բեռցընելով մատակարարին հետ քաղաք դար-
ձան : Յովսէփայ առջև ելլելով՝ ամէնքը մէկէն գե-
տինը ծուեցան և անոր խոնարհութիւն ըրին : Երբ
ոտք ելան , Յովսէփ անոնց ըսաւ , Ի՞նչու համար բա-
ժակս առիք . չէի՞ք գիտէր որ ինձի պէս մարդ մը
ամէն իշխանութիւն իր ձեռքն ունի քննելու , և
զդուշութեամբ կրնայ փնտռել և գողցողը գտնել :

Յուդա իր եղբայրներուն կողմէն սա պատաս-
խանք տուաւ . Ի՞նչ ըսենք մեր տիրո՞ջը , Ի՞նչ
խօսինք կամ ի՞նչպէս արդարացընենք զմեզ : Աս-
տուած քու ծառաներուդ անիրաւութիւնը յայտ-
նեց . ահա մենք և ան որուն քով բաժակը գըտ-
նուեցաւ՝ քու ծառաներդ ենք :

Կ'երևի թէ Յուդա շատ յոյս չունէր որ կա-
րող պիտի ըլլար իրենց անմեղութիւնը ցուցնել .
թերևս կը կարծէր թէ Բենիամին բաժակը գող-
ցած էր : Բայց հաւանական է թէ առաջ ալ
ասոր նման բան մը իրենց պատահած ըլլալուն
համար՝ Յուդա խորհեցաւ թէ այն բաները կա-
ռավարին կամ ուրիշ մարդու մը հնարքն էին ,
որպէս զի զանոնք յանցաւոր ընելով սաստիկ
պատժէ :

Ուստի Յուդա յուսահատութեան կերպով մը
խոստովանեցաւ , թէ չէին կրնար զիրենք արդա-
րացընել . կամ թերևս կը յուսար թէ այս կերպով
Բենիամինի կեանքը կրնար ազատել , որուն հա-
մար երաշխաւոր եղած էր : Նաև կը խորհէր որ ,
եթէ զիրենք բոլորովին կառավարին գթութեա-
նը յանձնելով , խոնարհութեամբ իրենք զիրենք
իբրև յանցաւոր խոստովանէին , թերևս կառավա-
րին սիրտը մեղմանալով զանոնք մահուամբ կամ
բանտարկութեամբ չպատժէր , և այնպէս ժամանակ
ունենային իրենց անմեղութիւնը ցուցընելու մի-
ջոյ մը գտնել :

ԳԼՈՒԽ ԻԲ

Յովսէփայ որսկանն էր եղբայրները երկբայորեան ձեռ պահելը: Անոր վարդին վրայ խորհելու քաներ: Անոր Յորդայն որսած պարսպանը: Յորդայն աղաղակը:

Այս դէպքով Յովսէփ ուրիշ պատեհութիւն մ'ալ ունեցաւ իր եղբայրները պատժելու:

Կրնար այն բաժակը գողնալու մասնաւոր յանցանքը թողուլ, և աւելի մեծ յանցանքի մը համար զանոնք յանդիմանել, այսինքն իրենց եղբայրը գողնալով իրրև գերի ծախելուն համար: Եթէ անիկայ ուրանային և սուտ ըսէին ինչպէս որ իրենց հօրն ըրած էին, կարող էր անոնց ստութիւնը յանդիմանել և մեծապէս խայտառակել:

Եթէ անոր սրտին մէջ վրէժխնդրութեան ոգի եղած ըլլար, ի՞նչ սաստիկ և արդար յանդիմանութեամբ կրնար զանոնք դատել և իր վրէժն անոնցմէ առնելով սրտին սխր յազեցընել:

Սակայն Յովսէփայ իր եղբայրներուն վրայ ունեցած զգացումը շատ տարբեր էր: Յովսէփայ զանոնք այսչափ նեղելն ալ անտարակոյս անոր համար էր որ անոնք զգային թէ Աստուած այն նեղութիւնը և վտանգն անոնց վրայ բերաւ, որպէս զի եղբայրատեցութեան և անդթութեան այն մեծ մեղքն անոնց ճանցընէր, և այնպէս զանոնք ապաշխարութեան բերէր:

Չենք գիտեր թէ Յովսէփ Եղիպտոս եղած ատենը ինչու համար չիմացուց Եղիպտացւոց իր ուր ըլլալը, ոչ ալ իր հօրը և եղբայրներուն վրայով անոնց տեղեկութիւն տուաւ: Աստուածա-

չունչին մէջ այս նկատմամբ մեզի բան մը ըսուած չէ: Բայց կրնանք ըսել թէ Յովսէփի դիտմամբ և խորհրդով այսպէս ըրաւ: Շատ հաւանական է որ Յովսէփ Եղիպտացւոց բնաւորութիւնը գիտնալով հասկցած էր թէ այնպիսի դադոնիք մը անոնց տալը՝ վնասակար պիտի ըլլար թէ իրեն և թէ իր ընտանեացը:

Հիմա դանք Յովսէփայ պատասխանին, զոր Յուդայի տուաւ: Յուդա Յովսէփայ ըսած էր թէ, մենք բոլորս ալ քու ծառաներդ ենք:

Յովսէփ, Քաւ լիցի որ, ըսաւ, ես այնպիսի բան մը ընեմ. բաժակը որու քով որ գտնուեցաւ՝ ան իմ ծառաս պիտի ըլլայ, դուք խաղաղութեամբ ձեր հօրը գացէք:

Արդարև ասիկայ սաստիկ փորձ մըն էր Յուդայի որ յանձնապատասխանութեամբ ըսած էր իր հօրը թէ ամենևին պիտի չթողուր որ Բենիամինի վնաս մը պատահէր, այլ թէ զանի նորէն ողջ և առողջ Քերրոն պիտի դարձընէր:

Յուդա Յովսէփէն այն խօսքը լսելով, ինչ կրնար ըսել կամ ընել: Չէր կրնար ըսել թէ յանցաւոր չէին, քանզի արդէն խոստովանած էր թէ ամէնքն ալ, նաև Բենիամին, յանցաւոր էին:

Անոնք Եղիպտոսի մէջ օտարական էին, և այնպիսի մարդու մը ձեռքն ինկած էին, որ իշխանութեամբ թագաւորին երկրորդն էր: Միջնորդ կամ բարեկամ չունէին, և այնպիսի ծանր յանցանքի մը, ըուն իսկ իրենց խոստովանութեամբը, պարտաւոր եղած էին:

Եթէ այն յանցանքը միայն Բենիամինի վրայ մնար, ինչպէս որ հաւանական էր թէ պիտի մնար, Յովսէփ զանի իրեն գերի ընելով, այլ ևս Քերրոն

պիտի չդարձնէր, և այնպէս Յակոբայ ծերու-
թիւնը տրտմութեամբ գերեզման պիտի լիջնէր:

Երբ անոնք այս շփոթեալ ու յուսահատեալ
վիճակին մէջ էին, Յուդա սրտառուչ և ցաւազին
կերպով խօսեցաւ այսպէս. Ա՛ղաչեմք քեզի, տէր
իմ, թող որ ծառադ խօսք մը ըսէ քեզի, և բարձ-
րութիւնդ թող չբորբոքի քու ծառայիդ դէմ:
Չեմ համարձակիր առանց քու թոյլտուութեանդ
խօսիլ քու առջևդ, քանզի դու ալ Փարաւոնի
պէս ես, և իշխանութեամբ անոր հետ հաւատար:

Տէր իմ, դու հարցուցիր մեզ, քու ծառանե-
րուդ, թէ հայր և եղբայր ունի՞ք. մենք ալ մեր
տիրոջն ըսինք թէ ծերունի հայր մը ունինք, և թէ
մեր կրտսեր եղբայրն իր հօրը քով է, քանզի
հօրը մխիթարութիւնն է. անոր եղբայրն ալ մե-
ռած ըլլալով, անիկայ իբրև միամօր որդի իր
հօրը շատ սիրելի է:

Բայց և այնպէս պահանջեցիր մենէ անիկայ
Եղիպտոս բերել. մենք մեր տիրոջն ըսինք թէ
տղան իր հայրը չի կրնար թողուլ, և եթէ անկէ
բաժնուի, խեղճ ծերունին կը մեռնի: Ան ատեն
քու ծառաներուդ ըսիր որ, Եթէ ձեր կրտսեր
եղբայրը մէկտեղ չբերէք, այլ ևս իմ երեսս չէք
կրնար տեսնել:

Երբ քու ծառայիդ մեր հօրը գացինք, մեր
տիրոջը պատուէրն անոր պատմեցինք: Եւ երբ
մեր հայրն ուզեց որ նորէն Եղիպտոս գալով ցորեն
դնենք, անոր ըսինք թէ, Չենք կրնար երթալ, եթէ
մեր կրտսեր եղբայրը մեր հետ չգայ, քանզի
առանց անոր չենք կրնար այն տեղի իշխանին
ներկայանալ: Քու ծառադ մեր հայրը մեզի ըսաւ,
Դուք գիտէք որ իմ կինս երկու որդի ունեցաւ,
մէկը ձեռքէս ելաւ, և ըսիք թէ դազանակուր

եղաւ, և այն ժամանակէն ՚ի վեր անոր երեսը տե-
սած չեմ. հիմայ այս տղան ալ կ'ուզէք տանիլ,
եթէ վտանգ մ'ալ ասոր պատահի, իմ ծերութիւնս
տրտմութեամբ գերեզման կ'իջեցնէք:

Ուստի եթէ հիմայ ես քու ծառայիդ մեր հօրը
առանց այս տղուն երթամ, անոր կեանքն ասոր
կենացը հետ կապուած ըլլալով, երբ անիկայ տղան
մեր հետ չտեսնէ, պիտի մեռնի, ու քու ծառա-
ներդ՝ մեր հօրը ծառայիդ կեանքը տրտմութեամբ
գերեզման իջեցուցած պիտի ըլլանք:

Ծառադ երաշխաւոր եղած եմ մեր հօրը, որ
եթէ տղան նորէն անոր չդարձնեմ, յաւիտեան
մեղապարտ ըլլամ անոր առջև:

Ուստի հիմայ կ'աղաչեմ քեզի որ այս տղուն
տեղ ծառադ գերի ըլլայ, և անիկայ իր եղբայր-
ներուն հետ երթայ, քանզի հօրս երեսն ի՛նչպէս
տեսնեմ. թերևս չարիք մը պատահի անոր:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ

Յովսէփ Բուդնտ եր եղբայրներուն ինչոյդնէ: Անոր եր եղ-
բայրներուն ըսածները: Անոնց յանցաններուն ներելը: Երբեւ
պարտ է: Արքեօտ կարգացում այս հոգին ունի:

Յուդայի աղաչանքն անօգուտ չեղաւ: Յովսէփ
երբ իր եղբորն ըսածը լսեց, մայրը, տունը, Քեր-
րոն, Սիւքեմ, Դովթայիմ իսկոյն անոր միտքն
ինկան: Անիկայ ամենևին չէր ուզեր որ իր ծե-
րունի հօրը նեղութիւն պատճառող բան մը ընէ,
և անոր ծերութիւնը տրտմութեամբ գերեզման
իջեցնէ: Մինչև որ Յուդա իր խօսքը լնացուց,

Յովսէփ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր փղձկեալ սրտով, ինչպէս որ դէմքէն ու ձայնէն կ'իմացուէր. և երբ չկրցաւ այլ ևս իր զգացումները զսպել, հրամայեց որ եղբայրներէն զստ բոլոր մարդիկ դուրս ելլեն, և ըսածին պէս եղաւ:

Ան ատեն Յովսէփ բարձր ձայնով սկսաւ լալ, այնպէս որ բոլոր տանը մէջ անոր ձայնը կը լսուէր. և այս զարմանալի վիճակին մէջ իր եղբայրներուն ըսաւ, **Ես** Յովսէփն եմ. տակաւին հայրս ո՞ղջ է: Անոնք ապշելով պատասխան չկրցան տալ: Յովսէփ նորէն անոնց ըսաւ, **Կ'**աղաչեմ ձեզի, մօտ եկէք: **Երբ** անոնք քովը գացին, **Ես** եմ, ըսաւ նորէն, ձեր եղբայրը Յովսէփ, զոր դուք վաճառեցիք. բայց ասոր համար մի վախնաք: Աստուած ձեր առջևէն զիս հոս զրկեց, որ ձեր կեանքը փրկեմ: **Երկու** տարի է որ սով կայ երկրիս վրայ, և հինգ տարի ալ պիտի տևէ. այս միջոցին վար ու ցան և հունձ պիտի չըլլայ: Աստուած զիս ձենէ առաջ հոս զրկեց, որ ձեզ ու ձեր զաւկըներն աշխարհի վրայ պահպանեմ որ սովէ չմեռնիք:

Դուք չէիք որ զիս հոս զրկեցիք, այլ **Աստուած**. անիկայ զիս Փարաւոնի հայր ըրաւ, որ զանի խրատեմ, և հայրական խնամով անոր պաշտօններուն հոգ տանիմ, ու անոր տանը վրայ տէր, և բոլոր **Եգիպտոսի** երկրին մէջ կառավար ըլլամ:

Ելաւ զացէք հօրս ըսէք, **Այսպէս** կ'ըսէ որդիդ Յովսէփ, **Աստուած** զիս բոլոր **Եգիպտոսի** տէր ըրաւ: **Փութա** դալ հոս. **Գեսեմի** երկրին մէջ պիտի բնակիս, և դուն, քու որդիքդ ու թոռներդ, առջարներդ և ոչխարներդ և ինչ որ ունիս ինձի մօտ ըլլան: **Ես** հոս ձեզ պիտի կերակրեմ, քանզի տակաւին հինգ տարի սով պիտի ըլլայ. **դու** և բոլոր քուկիներդ նեղութիւն չկրէք:

Ահա ձեր աչքն ու եղբօրս **Բենիամինի** աչքը կը տեսնեն որ իմ բերանս ձեզի հետ կը խօսի: **Հիմա** գացէք, **Եգիպտոսի** մէջ ունեցած բոլոր փառքս, և ինչ որ տեսաք հօրս պատմելով անիկայ շուտով հոս բերէք: **Յովսէփ** **Բենիամինի** վզին վրայ ինկաւ ու լացաւ. **Բենիամին** ալ անոր վրայ ինկաւ և լացաւ. **Յովսէփ** միւս եղբայրներն ալ լալով համբուրեց, եղբայրներն ալ անոր հետ խօսեցան:

Ինչ օգտակար և աղքու օրինակ է այս, սիրելի տղաք: **Աստուած** անիկայ ձեր վարժութեանը համար **Աստուածաշունչին** մէջ դրաւ: **Արդարև** դուք անկէ շատ օգուտ կրնաք քաղել: **Աղէկ** միտ դրէք **Յովսէփի** վարուցը, քանզի արժանի է որ դուք անոր վարուցը նմանիք:

Բայց մենք **Յովսէփի** եղբայրներուն գանք: **Անոնք** բոլորովին ապշած կը կենային անոր առջին. դիտէին որ շատ դասներ ըրած էին անոր, և հիմա խնամալով թէ անիկայ **Եգիպտոսի** հօր կառավարն էր, ո՞րչափ խուփեցան, ինչ մեծ ամօթ զգացին արդեօք անոր առջևը, երբ իրենց ըրածներն յիշեցին. **Թերևս** կը խորհէին թէ անոր սաստիկ յանդիմանութեանն արժանի էին: **Արդարև**, եթէ ոչ ծանր պատժոյ մը, գէթ սաստիկ յանդիմանութեան մը սպասելու պատճառ ունէին: **Բայց** ո՞րչափ լցան զարմանօք, երբ տեսան որ այն իրենցմէ հարստահարեալ եղբայրը մարդասիրութիւն ընելու կ'աշխատէր անոնց. ամենևին չէր մեղադրեր զանոնք, այլ կը ջանար անոնց ըրած չար դործն իբր **Աստուծոյ** նախախնամութեան կարդադրութեամբը թող տրուած համարել, ցուցնելով թէ **Աստուած** էր որ ամէն բան այնպէս զարմանալի կերպով տնօրինած էր իրեն, իր հօրը, եղբայրներուն և անոնց ընտանեաց օգտին համար:

Թերևս Յովսէփ այս մասին չափէն աւելի քաղցր էր, գլխաւորով թէ ուրիշ աւելի յարմար ժամանակ մը պիտի գար՝ որ անոնք իրենց բոլոր ըրածներուն վրայ պիտի խորհէին:

Յովսէփ կ'ուզէր որ անոնք գլխանային թէ ինք բոլորովին ներած էր անոնց: Եթէ կար բան մը որ զանոնք ապաշխարութեան կրնար առաջնորդել իրենց յանցանքին համար, անտարակոյս անոնցմէ այն աստիճան անիրաւութիւն կրող եղբօր մը ներող և անյիշաչար վարմունքն էր:

Դուք, տղաք, ձեզի վնասողներուն վրայ ի՞նչ զգացում ունիք, և անոնց հետ ի՞նչպէս կը վարուիք: Ար յուսամք թէ ոչ ոք ձեզի վնաս մը ըրած է այն վնասին պէս, զոր Յովսէփայ եղբայրներն անոր ըրին:

Յովսէփ ամենեւին վրէժ խնդրելու միտք չունէր անոնց ըրածին փոխարէն. ընդհակառակն, կ'ուզէր ըստ կարի անոնց բարիք հատուցանել: Տեսէք, ի՞նչ մարդասէր, ազնիւ և բարի կերպով էր զգացումներն անոնց յայտնեց: Յովսէփ անոնց ըրած չարութեանն ու անդթութեանը վրայ ամենեւին խօսք չըրաւ. չուրախացաւ որ անոնք իր իշխանութեանը տակ ինկան. յանդիմանութիւն, նախատինք չըրաւ զանոնք նուաստացրնելու կամ թշնամանելու. անոնց յանցանքին թողութիւն տալն ալ իրեն պարծանք չհամարեցաւ:

Դուք ալ ձեզի վնասողներուն վրայ այնպիսի զգացում ունեցած էք, ինչպէս որ ունէր Յովսէփ. չէ՞ք ուզեր և չէ՞ք ջանար Յովսէփայ վարուցը նմանիլ:

Յովսէփ արդարև արժանի է որ անոր նմանիք: Եթէ ձեզի վնասողներուն համար ձեր զգացումը Յովսէփայ զգացման պէս չըլլայ, եթէ անոր ըրա-

ծին պէս չընէք, անոր անիրաւ եղբայրներուն պէս եղած կ'ըլլաք, և այն վրէժխնդրութեան չար կիրքը ձեր սրտին մէջ կ'աճի:

Եթէ դուք ձեզ այսպէս կը գտնէք, Աստուծոյ առջև ճշմարիտ ապաշխարութեան կարօտ էք. և ասկէ կը տեսնուի թէ ձեր սիրտը չար է, քանզի դուք Յովսէփայ ու Քրիստոսի հոգին չունիք:

Քրիստոս ներեց իր թշնամիներուն, այսինքն այն չար և անողորմ մարդոց որ զանի խաչ հանեցին. իր մեռնելու րոպէներուն մէջ անոնց համար աղօթք ըրաւ, և անոնց համար Աստուծմէ թողութիւն խնդրեց: Անիկայ մեզի բաժ է ար, եթէ մեր թշնամիներուն, որ և իցէ կերպով մեզի չարիք ընողներուն չներենք, անոնց համար աղօթք չընենք, վերջապէս եթէ չարեաց փոխարէն բարիք չհատուցանենք, Աստուած ալ մեզի պիտի չներէ, այլ իր ներկայութենէն յաւխտեանս մեզ պիտի մերժէ:

Այս բաներուն վրայ խորհեցէք, և եթէ Քրիստոսի պատուիրածին պէս չէք դորժեր, դուք ձեզի հարցուցէք թէ ձեր այս վիճակը պիտի չփոխուի՞, և Աստուծոյ հոգւովը պիտի չնորոգուի՞ք, որպէս զի կարող ըլլաք յուսալ երկնից մէջ անոր ներկայութիւնն ու շնորհքը վայելելու:

ԳԼՈՒԽ ԻԴ

Փարսանի և անոր ընդանեաց ուրախութիւնը Յովսէփայ եղբայրներուն Եգիպտոս գալուն վրայ : Փարսան Յովսէփայ կը պարտաւորէ իր հայրը և բուլը անոր ընդանեալ Եգիպտոս հրահրել : Յովսէփայ իր եղբայրներուն ճամբոս պարտաւորութիւնը կը հոգայ : Յովսէփայ որո՞ւմ իրապէս անոնց զարտուլու ժամանակը : Յովսէփայ և անոր եղբայրներուն մէջը եղած խաղաղութիւնը :

Եստ ժամանակ չանցաւ, Եգիպտոսի թագաւորն ու անոր ընտանիքը լսելով որ ցորեն գնելու եկող այն մարդիկ Յովսէփայ եղբայրներն էին, և թէ անոր սիրելի հայրը տակաւին ողջ էր, շատ ուրախացան, և Փարսան Յովսէփայ վրայ ունեցած բարեկամութիւնը, և Յակոբայ ու անոր ընտանեաց երջանկութեանը համար ունեցած մարդասիրութիւնը ցուցնել ուզելով, Յովսէփայ պատուիրեց իր հայրը բոլոր ընտանիքով Եգիպտոս հրահրել :

Ըստ, ըսաւ, եղբայրներուդ որ իրենց անասունները բեռցընելով Քանանու երկիրը երթան, և իրենց հայրն ու ընտանիքն առնելով հոս բերեն. անոնք Եգիպտոսի բարութիւնն ու պարարտութիւնը պիտի ուտեն :

Եգիպտոսէն կառքեր ալ թող առնեն իրենց սողը և կանանցը համար :

Յովսէփայ եղբայրները Փարսանի մարդասիրութենէն շորհակալ ըլլալով, անոր հրամայածին պէս ըրին :

Այն ատեն հարուստ մարդոց սովորութիւնն էր հանդերձ տալ անոնց՝ որոնց մասնաւոր յարգու-

թիւն և բարեկամութիւն ցուցնել կ'ուզէին : Անոնք սովորաբար այլևայլ մեծութեամբ հանդերձներ կը պահէին պէտք եղած ատեն անտիջապէս ընծայ ընելու :

Այս սովորութեան համեմատ Յովսէփայ իր եղբայրներուն շատ հանդերձներ տուաւ : Բաւական ստակ ալ տուաւ անոնց ամէն մէկուն. իսկ Բենիամինի երեք հարիւր կտոր ոսկի տուաւ, որ միւսներուն տուածէն հինգ անգամ աւելի էր : Իր ծերունի հօրն ալ ընծաներ զրկեց՝ տասը էջ լեցուն Եգիպտոսի ազնիւ բաներէն, ուրիշ տասն էջ ալ լեցուն ցորեն, հաց և ընկոյզ Քանանէն Եգիպտոս դալու ատենը ճամբան գործածելու համար : Ա երջապէս բոլոր պատրաստութիւնները լինալէն ետքը, Յակոբայ որդիքն իրենց եղբորը մնաս բարով ըսելով, ճամբայ ելան Քերթն երթալու :

Յովսէփայ անոնց խրատ տուաւ ճամբան իրարու հետ չկուռիլ. և այս խրատն անոնց շատ հարկաւոր էր :

Անիկայ կը խորհէր թէ թերեւս այն անխառնութեան յանցանքը զոր, իրեն ըրած էին՝ իրարու վրայ նետելով՝ կուի յարուցանէին իրարու ըսելով, Դուն առաջարկեցիր, դուն պատճառ եղար որ մեր եղբայրը ծախեցինք : Եւ կամ թերեւս Ռուբէն և Յուդան չանային զիրենք արդարացնել, սաստիկ նախատինք միւսներուն վրայ թափելով : Թերեւս Բենիամինի նախանձէն Յովսէփէն այնչափ սէր և պատիւ և աւելի ընծաներ ընդունելուն համար : Կամ թէ ՚ի դարձին իրենց հօրը նեղութիւն տային ոչ միայն արդէն պատահած, այլ և պատահելու բաներու վրայ ալ դժուարութիւններ հանելով, զորօրինակ թէ ինչպէս իրենց ստացուածքը Եգիպ-

տոս կրնային տանել, և կամ ամէն մէկը ճշդիւ իր ունեցածը որոշել:

Յովսէփի դիտնալով որ անոնք այս բաներուն նկատմամբ խրատի կարօտ էին, անոնց այն պատուէրը տուաւ. և այնպէս ընելով անտարակոյս Աստուծոյ հաճելի բան մը ըրաւ, ինչպէս որ Տէրը կ'ըսէ թէ, «Երանի խաղաղութիւն ընողն էրուն, ինչու որ անոնք Աստուծոյ զաւկները պիտի կանչուին»: Հաւանական է թէ Յովսէփայ խրատն անոր եղբայրներուն շատ օգտակար եղաւ:

Ուրեմն, սիրելի տղաք, Յովսէփայ նմանեցէք. ամէն մէկը խաղաղութիւն ընող եղէք. ամէն ժամանակ ձեր եղբայրներուն ու քոյրերուն և ձեր ընկերներուն հետ խաղաղութեամբ վարուեցէք. որչափ որ հնար է՝ հակառակութիւն և կռիւ ընելէ զգուշացէք. ամէնքդ իրար սիրելու, և իրարու բարիք ընելու աշխատեցէք:

ԳԼՈՒԽ ԻԵ

Յախճատ որդիք Քանան հասնելով անոր կը պարտն Յովսէփայ ողջ ըլլաւ: Յախճատ որդիքները: Անոնց բուրբն ճամբայ ելելու Եփեղայի երթալու: Անոնց Բերաբէի, այսինքն երբեմն Ղրհորին տղ նարել: Հոն Աստուծոյ ըրած խոստումը Յախճատ: Անոր Եփեղայի հասնելը:

Յակորայ որդիքը ճամբայ երան Եգիպտոսէն Քանան երթալու: Ինչ զարմանալի լուրեր ունէին տարու իրենց հօրը և ազգականներուն. սակայն ինչ ամօթով և ուրախութեամբ խառնուած զգացումներով Յովսէփայ յաջողութեան պատմութիւնը

պիտի ընէին, քանզի իրենց անօրէնութիւնն ու ստութիւնն ալ պիտի յայտնուէր:

Վերջապէս Քերրոն հասնելով, պատմեցին Յակորայ իրենց այս երկրորդ ճամբորդութեան ելքը, մանաւանդ Յովսէփայ ողջ, և բոլոր Եգիպտոսի կառավար ըլլալը:

Ասիկայ ՚ի սկզբան անյուսալի և շատ զարմանալի բան մը թուեցաւ Յակորայ, այնպէս որ չէր կրնար հաւատալ, քանզի զՅովսէփի շատոնց մեռած կը կարծէր: Բայց երբ պատմութիւնը պարզայիւք ըսեց, և տեսաւ Յովսէփայ զրկած ընծաներն ու կառքերը Եգիպտոս երթալու համար, անատեն անոր զգացումները փոխուեցան. տարակուսանաց և յուսահատութեան տեղ ուրախութիւն եկաւ, և ըսաւ, Բաւական է ինձի, որ Յովսէփի որդիս ողջ է, չմեռած երթամ զանի տեսնեմ:

Հօր մը սիրոյն զօրութիւնն այս քանի մը ազգութօքերէն կ'իմացուի: Յակոր ամենին Յովսէփայ զօրութեանը, աստիճանին և անոր մեծ փառքին և հարստութեանը չնայեցաւ, հասցա միայն խորհեցաւ որ Յովսէփի տակաւին ողջ է և պիտի տեսնէ զանի, իր սիրելոյն Ռաքելի որդին, իր ծերութեանը տարիներուն մոխթարութիւնը:

Եւստով քանի մը պատրաստութիւններ եղան, և Յակոր ու անոր բոլոր ընտանիքը ճամբայ ելան Եգիպտոս երթալու:

Ճամբան Բերսարէէ այսինքն երգման Ղրհոր ըսուած տեղը եկան, որ Քանանու հարաւային արևմտեան կողմը կ'իյնար, և Քերրոնէն իբր քսան մղոն հեռու էր:

Այս այն տեղն էր ուր Աբրահամ, Յակորայ հաւը, քիչ մը ժամանակ բնակած էր, խումբ մը ծառեր ալ տնկած էր հոն, որոնց ստուերին տակ

իր աղօթքները յաւիտեան կենդանի Աստուծոյ կը մատուցանէր: Հոն երևնալով Աստուած Իսահակայ, ըսած էր անոր, Ես եմ քու հօրդ Աբրահամու Աստուածը. մի վախնար, ես քեզի հետ եմ ու քեզ պիտի օրհնեմ, ու քու զաւակներդ պիտի շատցնեմ իմ Աբրահամ ծառայիս համար: Այս դէպքը յիշելու համար Իսահակ հոն սեղան մը շինած էր, ուր իր ողջակէզները կը մատուցանէր. հոն կը կատարէր նաև իր աղօթքները:

Իսահակայ այս տեղը բնակած միջոցին էր որ Յակոբ, իր մօրը Ռեբեկայի առաջնորդութեամբը, պատրողական և չար կերպով մը առաւ այն օրհնութիւնը զոր Իսահակ կը խորհէր Եսաւայ տալ: Դարձեալ նոյն տեղէն Յակոբ հօրը հրամանաւ Աստուծոյ միջագետք դնաց և հոն ամուսնացաւ Ռաքելի հետ, որմէ Յովսէփ ծնաւ: Երբ Յակոբ նահապետ այս տեղ հասաւ, անշուշտ այն բոլոր բաներուն յիշողութիւնն անոր մտքին խորին տպաւորութիւն ըրաւ: Անտարակոյս Յակոբ ամէնալով և ճշմարիտ զոյժամբ յիշեց այն չար խարեութիւնը զոր իր հօրն ըրած էր, և ջերմեռանդութեամբ Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ բոլոր իրեն եղած բարերարութեանց համար, որոնց ինք արժանի չէր: Յակոբ իր բոլոր կենացը մէջ Աստուծմէ շատ բարերարութիւններ տեսած էր, բայց ամենէն մեծն էր Յովսէփայ դէպքը զոր և տեսնել կ'երթար:

Ռեբէկան աւելի յարմար տեղ կրնար Յակոբ Աստուծոյ իրեն համար ըրած մեծամեծ մարդասիրութիւնները խոստովանիլ, և բոլոր սրտիւ դուրսէն և շնորհակալութիւն մատուցանել: Անկէկայ այսպէս ըրաւ հոն, քանզի Աստուածաշունչին մէջ գրուած է, թէ Յակոբ հոն զոհ մատուց իր հօրը Իսահակայ Աստուծոյն. այն Աստուծոյն՝ որ

խոստացած էր զԻսահակ օրհնել, ու անոր անթիւ զաւակներ տալ, և այն խոստումն արդէն սկսած էր կատարուիլ նոյն ընտանիքին մէջ, քանզի Յակոբ այն ատեն մեծ դերդաստանի մը գլուխ էր: Աստուած այն խոստումը Յակոբայ ալ կրկնեց նոյն տեղը, անոր հետ զիշերը խօսելով: Յակոբ, Յակոբ, կանչեց Աստուած, ես եմ քու հօրդ Աստուածը. մի վախնար Եգիպտոս երթալու, քանզի ես քեզ մեծ ազգ պիտի ընեմ, քեզի հետ Եգիպտոս պիտի երթամ, ու քեզ վերադառնալու երկիրդ պիտի դարձնեմ, և Յովսէփ իր ձեռքը քու աչուրներուդ վրայ պիտի դնէ. այսինքն՝ մեռնելու ատենդ աչուրներդ պիտի դոցէ:

Աստուծոյ այս խոստումը ճշգիւ կատարուեցաւ: Յակոբայ զաւակները մեծ ազգ եղան Եգիպտոսի մէջ ու ետքը Քանան դարձան, ուստի կրնայ ըսուիլ թէ, Յակոբ իր զաւակներովը ետ դարձաւ Քանանու երկիրը:

Յովսէփայ ալ իբրև շնորհք մը եղաւ, որ իր հօրը աչուրները դոցեց: Այս բանը Յակոբ մեծ ուրախութեամբ իր սիրոյ ու մեծարանաց նշան մը ընդունած պիտի ըլլար:

Յակոբեանք Երդման ջրհորէն ճամբայ երան Եգիպտոս երթալու: Անոնք իրենց հայրը, կանայքը և զաւակները Փարաոնի զրկած կառքերով կը տանէին, իրենց ոչխարներն ու կարասիքն ալ զորս Քանանու մէջ ստացած էին՝ մէկտեղ կը վարէին: Անոնք ամէնը Յակոբաւ հանդերձ վաթսուն և վեց հոգի էին:

ԳԼՈՒԽ ԻԶ

Յովսէփ իր հայրը Քեօսեօի մէջ կ'ողջունէ : Իր եղբայրներուն հետեւ ին հանել Փարաւոնի առջև, որ անոնց Քեօսեօի մէջ բնակելու հրաման կու տայ : Յովսէփ իր հայրը Փարաւոնի առջև ին հանել : Յակոբայ խօսէր : Ահնայ կարճաբիւնը : Մահուան Եւ ընտել : Այս քերէր կարգացողը մահուան պարբարանա՞ծ է :

Յովսէփ իր հօրը լուր զրկած էր որ, երբ իր ընտանիքովը Եգիպտոս դար, Եգիպտոսի Քեօսեօ կոչուած տեղը պիտի բնակէր : Քեօսեօ Եգիպտոսի արևելեան կողմը դէպ ՚ի կարմիր ծովուն և Քանանու սահմաններուն վրայ կ'ընկնար :

Յակոբ Յուդան զրկեց, որ իր հօրը մօտենալը Յովսէփայ իմացընէ. ան ալ կառքը պատրաստելով Քեօսեօ գնաց իր հայրը ողջունելու. և երբ զանի տեսաւ, վիզն իյնալով քիչ մը ժամանակ լացաւ : Անոնց զգացումն ի՞նչ եղաւ արդեօք այն վարկենին՝ այնչափ ժամանակ իրարմէ զատուած մնալէն ետքը : Որչափ փոանգներէ անցած էին, ի՞նչ արկածներ եկած էին անոնց վրայ :

Հօրը մազերն արդէն ճերմկած, ծերութիւնն ու վիշտերն անոր երեսները խորշովեցուցած, ուսերն ալ տնկուած էին : Յովսէփ իր հօրմէն բաժնուած ատենը, այսինքն՝ Սիւքեմի ձորն իր եղբայրները վնտուելու երթալով՝ անոնցմէ ծախուած ժամանակը, տասնուեօթը տարեկան էր. բայց հիմա այր կատարեալ եղած էր, հայր և կառավար Եգիպտոսի :

Յակոբ Յովսէփայ ըսաւ, Թող այսուհետև մեռնիմ, քանզի քեզ ողջ տեսայ :

Աւելի բան չէր կրնար ըսել. սրտին վերջին փափաքը կատարուած էր, և պատրաստ էր խաղաղութեամբ երկրէս ելլելու, որչափ շուտով որ Ստուած յարմար դատէր զանի կանչել : Յովսէփ իր եղբայրներուն ըսաւ, Փարաւոնին երթամ ու ձեր գայն անոր իմացընեմ : Ըսեմ թէ դուք հո վիւ եք, և ձեր ոչխարները և արջառները բերած էք : Անոնց ըսաւ նաև որ, երբ Փարաւոնի առջև ելլեն, անկէ խնդրեն որ իրենց հրաման տայ Քեօսեօ բնակելու. այսպէս անոնք այնպիսի երկրի մը մէջ պիտի ըլլային, որ իրենցը եղած պիտի ըլլար, Եգիպտացիներէն ալ զատ պիտի մընային : Յովսէփ գիտէր որ առիկայ անոնց մեծ մխիթարութիւն և յաջողութիւն պիտի տար :

Անոնք ազատ պիտի ըլլային Եգիպտացիներուն ատելութենէն, որոնք, ինչպէս առաջ ըսինք, հովուութիւնը շատ կ'անարդէին : Յովսէփ անոնց գալը Փարաւոնի իմացընելէն ետքը, իր եղբայրներէն հինգ հողի առաւ, ու Փարաւոնի առջև հանեց :

Փարաւոն անոնց արհեստը հարցուց, անոնք ալ պատասխան տուին թէ հովիւ են :

Նաև Փարաւոնի ըսին թէ, այն երկիրը բնակելու եկած էին, քանզի իրենց և իրենց արջառներուն, ոչխարներուն և այծերուն համար անունդ չունէին Քանանու մէջ, ուր սովը սաստկացած էր, և աղաչեցին անոր որ հրաման տայ անոնց Քեօսեօ բնակելու : Թագաւորն անոնց իրնդրուածքն ընդունեց, և ըսաւ Յովսէփայ, Եթէ եղբայրներէդ յարմար մարդիկ կան՝ հմուտ իրենց արհեստին, թող իմ արջառներուս վերակացութիւն ընեն : Յովսէփ իր հայրը Յակոբ ալ Փարաւոնի առջև հանեց, և Յակոբ օրհնեց զՓարաւոնի

ւոն: Փարաւոն հարցոց անոր թէ քանի տարեկան էր, ան ալ պատասխան տուաւ. « Իմ պանդխտութեան տարիներու օրերը հարիւր երեսուն տարի են. քիչ և դժուարին եղան կեանքիս օրերը, իմ հայրերուս կենաց տարիներուն չհասան »:

Պանդուխտ կ'ըսուի այն որ իր հայրենիքէն հեռու, օտար երկիրներու մէջ ճամբորդութիւն կ'ընէ:

Յակոբ իրաւունք ունէր զինք պանդուխտ կոչելու, քանզի անոր կեանքն արդարեւ պանդխտութիւն էր: Անիկայ տեղէ տեղ կ'երթար այլ և այլ երկիրներէ անցնելով. հիմա ալ իր ծերութեան հասակին մէջ ուրիշ ճամբորդութիւն մը կ'ընէր, նոր բնակարան մը դռնելու համար: Բայց կը հաւատար թէ երկինքը ուրիշ լաւագոյն տուն մը կար Աստուծոյ ժողովրդին համար, և միշտ հոն կը նայէր, քանզի համոզուած էր որ իր պանդխտութիւնն ու փորձութիւնները հոն պիտի դադրէին, ինքն ալ յաւիտեան հանդիստ պիտի դռնէր: Չէր յուսար սակայն որ իր նախնեաց ապրած տարիներուն չափ պիտի ապրէր: Արդէն հարիւր երեսուն տարի ապրած էր, բայց այն տարիները ո՛րչափ շուտ անցած էին, ու ո՛րչափ քիչ կը թուէին անպահւան յաւիտեանութեան նայելով:

Իրաւամբ ըսաւ նաև Յակոբ թէ, իր տարիները դէշ տարիներ եղած էին, քանզի Աստուած իր իմաստուն նախախնամութեամբը յարմար դատած էր որ իր ծառան Յակոբ շատ տեսակ նեղութեամբ ու տրամութեամբ փորձուէր:

Դուք ալ Յակոբայ պէս կը խորհի՞ք արդեօք որ աշխարհիս մէջ պանդուխտ էք: Չէ՞ք դիտեր թէ որչափ փոփոխութիւններ և փորձութիւններ ձեզի կը սպասեն, թերևս ձեր սիրելի ծնողներէն

և բարեկամներէն պիտի զատուիք, ձեր տունը պիտի թողուք, շատ տեսակ նեղութիւններու և տրամութիւններու պիտի հանդիպիք: Եթէ Յակոբայ կրած նեղութիւններէն շատ քիչ նեղութիւն կրէք, խաղաղ և անդորր օրեր անցընէք, յիշեցէք միշտ որ ձեր պանդխտութիւնը շուտով պիտի վերջանայ: Մահը պիտի գայ և անոր որչափ շոյտ գալը չէք դիտեր:

Որչափ մարդիկ որ տարիքով ձենէ կրտսեր էին արդէն իրենց պանդխտութիւնը կատարած են: Գացէք ձեր մօտերը եղած գերեզմանատանց մէկը. գերեզմաններուն քարերը կարդացէք և տեսէք թէ որչափ մարդիկ թաղուած են հոն, որոնց պանդխտութեան օրերը բաւական երկայն եղած են:

Բայց ինչ պիտի ըլլայ, եթէ շատ ապրելու ըլլաք: Չէր անցեալ կենացը վրայ նայելով Յակոբայ պէս պիտի բտէք, Մեր պանդխտութեան տարիները քիչ եղան. անոնք անցան շոգոյ պէս, որ քիչ մը ժամանակ կ'երեւայ և ապա անհետ կ'ըլլայ:

Դուք ալ Յակոբայ պէս դէպ 'ի յառաջ պիտի նայիք այն յաւիտեանականութեան՝ որ ամենեկին վախճան չունի: Յակոբայ պէս պատրաստուելու էք յաւիտեանականութեան մէջ մտնելու: Անիկայ յայտնեց իր մեռնելու պատրաստ ըլլալը, երբ Յովսէփ տեսաւ. դուք ալ մեռնելու պատրաստ էք: Մահը մեծ և ծանր բան է. մարդուն ձեռուրները չեն շարժիր, շրթունքները չեն խօսիր, աչուրները չեն տեսներ, ականջները չեն լսեր, թոքերը չնշառութիւն չեն ըներ, սիրտն ալ չի բախեր: Բոլոր մարմինը կը պաղի և անշարժ կը մնայ. վերջապէս մեռած մարդը շուտով գերեզման կը դրուի հոն սպասելու, մինչև որ դատաստանի կանչուած օրը

մեռեցնելն յարութիւն առնէ : Բայց ասիկայ մահուան մէկ թեթեւ մասն է : Քրիստոնեայ մը ամենեւին մահէն վախնալու չէ . մահն անոր քաղցր քնոյ պէս երևնալու է . դերեզմանն ալ խաղաղ և հանդարտ հանգստանոցի մը պէս՝ տկար և յոգնած մարմնոյն համար : Մահն այսպէս թուեցաւ շատերուն որոնք կատարեալ խաղաղութեամբ և ուրախութեամբ մեռան : Երանի՜ թէ ձեզի ալ այսպէս թուէր : Սակայն մարմնոյն ապականութիւնը մահուան փոքր մասն է : Մահը հոգին մարմնէն կը զատէ ու յաւիտենականութեան կը տանի : Արդարև աս է մեռնելուն ամենէն ծանր մասը : Չեր մէջ եղած այն բանը որ կը խորհի, կը զգայ և կը գործէ, կարողութիւն ունի զուարճանալու, վշտանալու, ձեր անմահ հոգին է . աս հոգին յաւիտենական աշխարհքը կ'երթայ : Անիկայ հոն կ'երթայ անվախճան դարեր Աստուծոյ ու Քրիստոսի բարեկամութիւնն ու չնորհքները վայելելու՝ մաքուր ու սուրբ հոգիներուն ընկերութեամբը, որոնք զԱստուած և զիրար կը սիրեն, բոլոր արարածոց ամենիմաստ և ամենաբարի Գոյացուցչին երկրպագութիւն և ծառայութիւն կ'ընեն, անոր հոն անհամար կերպով ցոլեցած իմաստութիւնն ու բարութիւնը տեսնելով ուրախ կ'ըլլան, և անդադար սրբութեան, երջանկութեան և դիտութեան մէջ յառաջ կ'երթան : Բայց կրնայ ըլլալ նաև որ ձեր հոգին այն յաւիտենական աշխարհքը երթայ ասոնց ամենէն զուրկ մնալու՝ անարգ և թշուառական էակներու մէջ զգուելի և մեղանշական բաներ լսելով ու տեսնելով, խղճի սոսկալի ահ և դող զգալով, և սուգ ընելով անզեղչ և Քրիստոսի վրայ հաւատք չունենալով մեռած ըլլալուն յիմարութեանը վրայ : Հոգին այս վիճակին մէջ,

երբ ետին նայի, ուրիշ բան պիտի չգտնէ բացի վշտալի յիշատակութիւններ . երբ չորս դին նայի, մխիթարութեան և օգնութեան նշոյլ մը պիտի չտեսնէ . երբ առաջ նայի՝ փոփոխութեան մը յոյս պիտի չնշմարէ . և այսպէս տրտում և յուսահատ պիտի մնայ յաւիտեան, դիտնալով որ բոլոր այս թշուառութիւնները պիտի շարունակուին և աւելնան առանց թեթեւութեան և վախճանի : Մեռնելու պատրաստ էք : Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս ճշմարտապէս կը սիրէ՞ք, և բոլորով սրտիկը հաւատա՞ք անոր :

ԳԼՈՒԽ ԻԷ

Յակոբայ և անոր ընդանիքն Գեեսի մէջ բնակելու : Ասործոյ աննց ըրած ճարտասիրութիւնը : Ասործոյ կարգացողն վրայ Ասործոյ աննցած բարեբարութիւնը : Կարգացողն Ասործոյ շնորհակալ է :

Յակոբ Աստուծոյ օրհնութիւնը Փարաւոնի վրայ մաղթելով դուրս ելաւ : Այնուհետև Յովսէփ սկսաւ աշխատիլ որ այն երկիրն իր հօրը, եղբայրներուն և անոնց ընտանեացը ժառանգել տայ, ինչպէս որ Փարաւոն հրաման ըրած էր :

Գեեսի համար կը պատմուի թէ շատ գեղեցիկ և զուարճալի երկիր մըն էր : Յակոբ մինչև իր մահը հոն բնակեցաւ իր զակրներովը և անոնց ընտանիքներովը : Յովսէփ, այն ճշմարիտ հնազանդ որդին ու սիրելի եղբայրը, անոնց ամէն պիտոյքը պատրաստեց, այնպէս որ անոնք սովին մնացեալ տարիներուն մէջ ամենեւին նեղութիւն չկրեցին :

Յովսեփայ Եգիպտոսի կառավար ըլլալը և Եգիպտացոց առջև ունեցած պատիւն ու ազդեցութիւնը բաւական մեծ ապահովութիւն մին էր անոր հօրն ու եղբայրներուն, և անոնց հետ տեսութիւն ընդհները յարգութեամբ կը վարուէին անոնց հետ:

Յակոբ և անոր մեծ ընտանիքն այս կերպով նախանամութեան չնորհքները վայելելով և անոր առատ ձեռքէն կերակրուելով՝ անտարակոյս կը զգային Աստուծոյ իրենց վրայ ունեցած զարմանալի խնամքը, որով զանոնք այնպիսի աղետալի սովի ժամանակ բերած էր այն երկիրն, ուր միայն սնունդ կը գտնուէր: Ինչ զարմանալի կարգադրութիւն էր ասիկայ: Նաև անոնք այն երկրին կառավարութեան պաշտպանութեանը տակ էին, ու անոր շտեմարանէն կը կերակրուէին առատօրէն և թերևս ճրի: Ամենէն զարմանալին սա էր որ Աստուած բոլոր այս բարիքներն ու շնորհքները կուտար անոնց իրենց ընտանեացը մէկ անդամին ձեռքով, որուն իր եղբայրներն անողորմարար չարիք նիւթած էին, բայց Աստուած իր խնամութեամբն ու ողորմութեամբը չարն ՚ի բարին դարձնելով՝ անիկայ անոնց փրկիչ և պաշտպան ըլլալու պատրաստած էր:

Անտարակոյս հիմա դուք պիտի ըսէք թէ Յակոբ ու անոր ընտանիքը մեծամեծ պատճառներ ունէին երախտագէտ ըլլալու Աստուծոյ, և պարտական էին իրենց շնորհակալութիւնը ցուցնել զանի սիրելով ու անոր պատուիրանացը հնազանդելով:

Աստուած ո՞չ ապաքէն ձեզի համար ալ շատ բաներ ըրած է և կ'ընէ. անոր բարութեանն ու ձեզի ցուցած երկայնմութեանը վրայ կը խորհի՞ք: Անիկայ ձեզ ձեր ծնանելէն ՚ի վեր շատ

կերպով խնամած և պահպանած է, բայց դուք անոր դէմ շատ անգամ մեղք գործած էք:

Անիկայ իր խնամքն ու պաշտպանութիւնը ցուցած է ձեզ ձեր ծնողացն ու բարեկամներուն ձեռքով, ինչպէս որ հոգաց զՅակոբ և անոր ընտանիքը Յովսեփայ ձեռքով:

Չեզի համար վտանգ չկայ ձեր հայրենիքը, ձեր տունը, տեղը, բարեկամները թողլով օտար երկիր երթալու, որպէս զի կերակուր գտնելով սովամահ չըլլաք: Դուք մինչև հիմա ամէն միութարութիւն ու դիւրութիւն ունեցած էք, Յակոբայ և անոր որդւոցն ունեցածէն ալ աւելի: Արդ սրտանց շնորհակալ կ'ըլլա՞ք դուք Աստուծոյ բոլոր այս երախտեաց համար, մանաւանդ այն մեծ շնորհաց համար որ ըրած է ձեզի Աստուած իր Որդին Յիսուս Քրիստոսը տալով, որ աշխարհք եկաւ և խաչին վրայ իր արիւնը թափեց ձեզ փրկելու համար:

Եթէ ձեր երախտագիտութիւնը կը ցուցնէ՞ք Աստուծոյ՝ զանի սիրելով, անոր հնազանդելով, Յիսուս Քրիստոսի օրինակին նմանելով, և ուրիշներուն օգտին և երջանկութեանը համար աշխատելով ըստ ձեր կարողութեան: Ասոնք կարևոր հարցումներ են որոնց վրայ դուք անկեղծարար խորհելու էք. ինչպէս պատասխան պիտի տաք ասոնց:

Պիտի ըսէ՞ք թէ՞ Մենք չենք գիտեր ինչ է Աստուծոյ և անոր Որդւոյն շնորհակալ ըլլալ չենք գիտեր թէ ինչպէս կրնանք Աստուծոյ կամքը կատարել և ուրիշներուն օգտին մանաւանդ անոնց հողևոր օգտին համար աշխատիլ:

Ինչ կը կարծէք, եթէ Յակոբ և անոր ընտանիքն Աստուծոյ իրենց ըրած շնորհքներուն ապե-

բախտ ըլլալով զանի չսիրէին և անոր պատուիրանն
 ները չպահէին, ո՛չ ապաքէն շատ չար և անարժան
 պիտի համարուէին Աստուծոյ առջև: Հիմա եթէ
 դուք այնպէս ընէք, այսինքն՝ եթէ Աստուծոյ
 ձեզի ըրած այնչափ բարութեանցը դէմ ապերախտ
 գտնուիք, անոր կամացը հակառակ մեղք գործելով
 կամ անոր հրամայածին պէս չգործելով, խորհեցէք
 թէ Աստուած և անոր Արդին Յիսուս Քրիստոս,
 ձեր Փրկիչը, ձեր վրայ ինչ համարում պիտի ու-
 նենան, և ձեզի հետ ինչպէս պիտի վարուին:

Աւրեմն պէտք է ձեզի Աստուծոյ առջև խո-
 նարհիլ, ու ապերախտութենէ և ուրիշ մեղքերէ
 ետ կենալ:

Պարտիք բոլոր ձեր մեղքերն Աստուծոյ խոստո-
 վանել և անոր աղաչել Քրիստոսի միջնորդութեամբ
 որ թողութիւն տայ ձեզի, և Հոգին Սուրբ դրկէ
 ձեր վրայ, որ այսուհետև զղացեալ և շնորհակալու
 սրտով սիրէք զԱստուած և ձեր Փրկիչը և ձե-
 զի տրուած Աստուածային պատուէրները կա-
 տարէք:

Եթէ այնպէս ընէք, Աստուծոյ շնորհքը, Քրիս-
 տոսի բարեկամութիւնը և Հոգւոյն Սրբոյ զօ-
 րութիւնը կ'ընդունիք, ու թէ այս և թէ յաւի-
 տենական կենաց մէջ օրհնեալ և երջանիկ կ'ըլլաք:

ԳԼՈՒԽ ԻԸ

Երկրացիներուն երէնց անասունները կերակուրէ համար
 Յովսէփ որսւ = Անոնց նորէն կերակուր որսւ = Չերեն+
 և երէնց երկրներն ու որսւ = Յովսէփայ անոնց սերճ որսւ ցա-
 նելւ = համար = Մշտնջենաոր օրեն+ իւ զրոտելու որ բուր
 բեր+երուն հիշերորդ հար Փարսունն ըստ = Դիտողութեան
 արժանի իորհրդածութեան իւ Յովսէփայ վարին ըստ =

Սուր սաստկացաւ Եգիպտոսի և Քանանու մէջ:
 Աստուածաշունչին մէջ կը կարգանք որ մարդիկ
 երթալով կը տկարանային և սրտաթափ կ'ըլլային
 սովին պատճառաւ:

Յովսէփի շարունակ Եգիպտոսի ու Քանանու
 բնակիչներուն ցորեն կը ծախէր, ու փոխարէն
 ստակ կ'առնէր, մինչև որ ժողովուրդին գրեթէ
 բոլոր ստակը սպառեցաւ: Այն ստակները Յովսէփի
 կ'առնէր ու Փարաոնի տունը կը պահէր երբև
 թաղաւորական դանձ: Եգիպտացւոց ստակը
 սպառելէն ետքը՝ անոնք Յովսէփայ գալով ըսին,
 Մեզի հաց տուր, քանզի ինչու մեռնինք ստակ
 չըլլալուն համար:

Յովսէփի պատճառ ունէր Եգիպտացիներուն
 առանց ստակի ցորեն չտալու. եթէ անոնց ձրի
 ցորեն տար, թերևս շատերը ծոյլ պիտի մնային,
 ուրիշներն ալ ձրի տրուած կերակուրն իրենց
 և իրենց անասուններուն համար անխնայ պիտի
 գործածէին:

Ուստի Յովսէփ անոնց ըսաւ որ ցորենի համար
 ստակի տեղ անասուն տան: Այսպէս ընելուն օգու-
 տը սա էր որ այն անասնոց շատերն անօթութենէ

մեռնելէ կ'ազատէին: Արդ Եգիպտացիք իրենց անասուններն, այսինքն՝ ձիերը և էշերը, ոչխարներն ու արջառները Յովսէփայ բերելով՝ փոխարէն ցորեն կ'առնէին. բայց շուտով ժողովուրդին անասուններն ալ սպառեցան, քանզի բոլորն ալ Յովսէփայ տրուեցաւ, և ժողովուրդը նորէն կարօտ եղաւ կերակրոյ, ուստի և հարկ եղաւ անոնց իրենց երկիրներն ու անձերն ալ Փարաւոնի ծախել:

Այսպէս ըրին, և Յովսէփ անոնց դարձեալ կերակուր տուաւ. այս կերպով բոլոր Եգիպտոսի երկիրն ու անոր բնակիչները Փարաւոնի ստացուածքը եղան:

Ասիկայ սովին վերջին տարւոյն մէջ պատահեցաւ, այնպէս որ մարդիկ յոյս ունէին թէ յաջորդ տարին երկիրը նորէն պիտի սկսէր առատ պտուղ բերել, եթէ ցանուէր:

Այս պատճառաւ Յովսէփայ աղաչեցին որ իրենց սերմ տայ որ ցանեն, և յաջորդ տարւոյն համար պաշար պատրաստուի երկրին համար:

Յովսէփ գիւղերուն և աւաններուն բնակիչները քաղաքները փոխադրած էր: Թերևս անոնց գիւղին կերպով կերակուր տալու համար ըրած էր ասիկայ, քանզի ցորենի շտեմարաններն, ինչպէս առաջ ըսինք, քաղաքներու մէջ էին:

Քուրմերն իրենց կերակուրը թագաւորէն ձրի կ'առնէին. անոնք ուրիշ մարդոց պէս իրենց երկիրները չտուին Փարաւոնին:

Անոնք ժողովրդեան մէջ ազնուական և ազատ համարուած էին: Թագաւորն իր երևելի դործակալներն ու պաշտօնեաներն անոնց մէջէն կ'ընտրէր, ուստի և իբրև տէրութեան մարդիկ՝ մինչև սովին վերջը Փարաւոնի ծախքովը կերակրուեցան:

Սովին վերջի տարին անցնելէն առաջ Յովսէփ

սերմ բաժնեց բնակիչներուն, և տուած ժամանակն ըսաւ, Ահա այսօր ձեզ ու ձեր երկիրները Փարաւոնի համար գնած եմ. ձեզի սերմ կու տամ, ցանեցէք, սակայն ձեր բերքին հինգերորդը Փարաւոնի պիտի տաք, ու չորս մասը ձեզի պիտի պահէք, որպէս զի երկիրը սերմանէք, և ձեզի ու ձեր ընտանեաց և զաւկրներուն համար պաշար ըլլայ: Տարեկան արդիւնքին հինգերորդ մասը թագաւորին տալը մշտնջենաւոր օրէնք մը եղաւ Եգիպտոսի մէջ. բոլոր բնակիչները կու տային ասիկայ բաց ՚ի Քուրմերէն, որոնք այս տեսակ հարկէ ազատ էին:

Արդարև անօթութենէ մեռնելու վտանդին մէջ գանուող ժողովուրդին ձեռքէն բոլոր ունեցածն առնել, ժողովուրդն ալ դերի ընել ըստ ինքեան աղէկ բան մը չէ: Եւ թերևս զարմանաք թէ Յովսէփայ պէս անձ մը ինչո՞ւ այսպէս ըրաւ. սակայն մենք այն ժամանակի բոլոր պարագաները չգիտնարով, սաչափ միայն կրնանք ըսել թէ, եթէ Եգիպտացիք կերթ և լուսաւորեալ ըլլային, Յովսէփ անոնց հետ այն կերպով չէր վարուեր:

Կ'երևի թէ Եգիպտացիք բոլոր երկրին գործածութիւնն իրենց վրայ առած էին, իրենց աշխատութեան պտուղը կը վայելէին, բաց ՚ի բերքերուն հինգերորդ մասէն որ թագաւորին հարկի մը պէս կը հատուցանէին:

Մինչ Եգիպտոսի ուրիշ կողմերն այս բաները կ'ըլլային, Յակոբ իր ընտանեօքը խաղաղ և ազատ կը բնակէր Գեսեմի մէջ: Անոնք երթալով կը բազմանային և մինչև սովին վերջին տարին իրենց ստացուածքն ալ բազմացուցին և յաջորդութիւն դտան ու ծաղկեցան:

ԳԼՈՒԽ ԻԹ

Յակոբայ եր վահճանին ճողեանալը : Յովսէփայ եր հօրը որ ան-
տեմեան երևալը : Յակոբայ շնորհի քնորուն անոր երդում
ընել որպէս համար, որ երբ ինչ մեծի, ճարտին եր հայրերուն
տով լաղէ : Յովսէփայ այս բանը երդումով եր հօրը խոստանալը :
Երդման ինչ ըլլալը :

Յակոբ տանն և եօթը տարի Եգիպտոս բնակելէն
ետքը, իբրև հարիւր քառասուն տարեկան ծե-
րունի՝ իր վախճանը մօտեցած տեսնելով, զՅովսէփի
կանչել տուաւ ըսելով թէ անոր կարևոր բան մը
ունէր ըսելու :

Յովսէփի հասկըցաւ որ Յակոբ իր մօտակայ մահն
խնայրնելու համար կը կանչէր զանի, քանզի իր
հօրը խոր ծերութեանը պատճառաւ, գիտէր թէ
անոր մահը շատ հեռու չէր. բայց և այնպէս մեծ
ցաւ ու տրամուծիւն զգաց :

Յակոբ կ'ուզէր Քանանու մէջ իր հայրերուն
գերեզմանը թաղուիլ :

Աբրահամ՝ Քերրոնի այրը գերեզմանի համար
գնած ըլլալով, հոն թաղուած էր ինք և Սարրա
կինը. հոն թաղած էր նաև Յակոբ իր հայրը Իսա-
հակ, և Ռաքել ու Լիա իր կանայքը. ուստի կը
բաղձար որ իր որդիքն ալ զինքը հոն թաղէին :
Այնչափ սաստիկ էր Յակոբայ այս փափաքը որ
միտքը դրած էր Յովսէփայ պատուիրել որ իր
մարմինը հոն թաղէ, և անոր երդում ընել տալ
այս բանը կատարելու : Ուստի երբ Յովսէփի եկաւ,
Յակոբ ըսաւ անոր, Եթէ քու առջևդ շնորհք
դտած եմ, այսինքն՝ եթէ զիս ճշմարտիւ կը սիրես,

ու կ'ուզես ինծի մեծ երախտիք մը ընել, դիր
ձեռքդ երանիս տակ (այսպէս ընելը երդում
ընելու ձև մըն էր), և ինծի հետ մարդասիրաբար
ու ճշմարտաբար վարուէ : Քենէ կը խնդրեմ որ
զիս Եգիպտոս չթաղես, այլ Քանան տանելով
մարմինս իմ հայրերուս գերեզմանը թաղես :

Յովսէփի խոստացաւ իր հօրը խնդիրքը կատարել,
բայց Յակոբ անկէ երդում պահանջեց, ան ալ եր-
դում ըրաւ. Իսրայէլ այսինքն Յակոբ ալ իր դա-
ւազանին գլխուն վրայ կոթնելով Աստուծոյ եր-
կրպագութիւն ըրաւ : Գաւազանին գլխուն վրայ
կոթնելուն պատճառը՝ մարմնոյն տկարութիւնը
կամ ծերութիւնն էր : Յակոբայ այսպէս ընելէն
յայտնի կը տեսնուի թէ, որչափ մեծ բան մը կը
համարէր անիկայ իր և Յովսէփայ մէջտեղ կա-
տարուած պայմանը :

Ասոնք կատարուելէն ետքը Յովսէփ իր տեղը
դարձաւ, բայց դիտէր որ քիչ ատենէն իր հօրը
մահը պիտի ըսէր :

Յովսէփայ երդումը լոկ խոստում մը ըլլալով՝
այժմու սովորական երդումներէն շատ տարբեր էր :
Քրիստոս մեզի պատուիրած է որ ամենեւին եր-
դում չընենք. ուստի անոնք որ հասարակ խօսակ-
ցութեան մէջ երդում կը գործածեն, այսինքն
Աստուծոյ ահաւոր անունը յիշելով և կամ նոյնքի
ձևերով իրենց ըսածը կը ջանան հաւտացնել
Քրիստոսի պատուէրին դէմ կը գործեն : Բարե-
պաշտ Քրիստոսեայ մը այսպիսի բան մը չի կրնար
ընել :

ԳԼՈՒԽ Լ

Յովսէփ նորին հօրը +ով կ'երթայ անոր մահուան արեւը ներկայ գործուելու համար՝ եր որդեկն ալ հետ արեւելով: **Յովսէփ** որդեկն եր որդեացը կարգը քնելով զանոնք կ'օրհնէ: **Այս** օրհնութեան մեկնութեանը:

Վերջապէս Յովսէփ առնելով այն ցաւայի լուրը թէ՛ հայրը մահուան մօտ է, փութաց անոր քով երթալ զանի մխիթարելու և ըստ արժանւոյն հոգայու և խնամելու համար անոր մահուան ժամանակը, ինչպէս որ վայել է ընել բարի որդւոյ մը: **Յովսէփ** այս անգամ հետ առաւ իր երկու որդիքը **Մանասէ** և **Եփրեմ**, որոնց առաջինը քսան և հինգ տարեկան էր, իսկ վերջինն՝ անկէ տարու մը պակաս: **Անոնց** հայրը **Յովսէփ** այն ատեն յիսուն և վեց տարեկան էր:

Յակոբ այնպէս տկարացած էր որ անկողնէն չէր կրնար ելլել: Բայց և այնպէս **Յովսէփայ** դալը լսելով՝ այնչափ ուրախացաւ և զօրացաւ, որ կրցաւ անկողնին մէջ նստիլ, և այնպէս ընդունեցաւ զ**Յովսէփ**:

Յակոբ կ'ուզէր իր մեռնելէն առաջ քանի մը կարևոր բաներ ըսել կամ յիշեցընել **Յովսէփայ** ուստի նախ յիշեցուց անոր **Աստուծոյ Աբրահամ** մու, **Իսահակայ** և նոյն իսկ **Յակոբայ** ըրած խոստումները, մանաւանդ այն խոստումը զոր **Աստուած** ըրած էր **Քանանու** մէջ անոր երևնալով և զանի օրհնելով, այսինքն՝ թէ անոր սերունդը բազմացընելով **Քանանու** երկիրն անոնց ժառանգու թիւն պիտի տար:

Յետոյ իմացուց **Յովսէփայ** թէ անոր որդիքը **Մանասէ** և **Եփրեմ** ալ, իբրև իր որդիքը և իր ընտանեաց անդամները համարելով զանոնք, կ'ընդունի **Իսրայելական** սերունդին մէջ, և կ'ուզէ որ անոնք ալ այն սերունդին ընդհանուր օրհնութեանը մասնակից ըլլան:

Յակոբ հաստատուն հաւատք ունենալով առ **Աստուած**, աներկբայ էր թէ իր զաւկրները նորէն իրենց հայրենի երկիրը **Քանան** պիտի դառնային, ինչպէս որ **Աստուած** յայտնած էր, և իր այս հաւատքը յայտնեց **Յովսէփայ**:

Այս ապագայ դէպքը յիշելով, ինչպէս նաև հոն թաղուելու համար ցցուցած ջերմ փափաքովը՝ կ'ուզէր իր որդւոցը սրտին մէջ ալ սաստիկ սէր մը յառաջ բերել այն օրհնեալ երկրին վրայ, որպէս զի անոնք ալ ջերմ եռանդեամբ փափաքէին հոն դառնալ, երբ որ նախախնամութիւնը հաճէր անոնց պատեհութիւն տալ այնպէս ընելու:

Այն երկրին անցած գացած դէպքերը **Յակոբայ** սիրտը քաղցր յիշատակներով լեցուցած էին: **Անիկայ** կ'ուզէր իր սիրելի երկրին նկատմամբ **Յովսէփայ** մտքին վրայ տպաւորութիւն մը ընել յիշել տալով անոր այն անցած դիպուածներուն մէկը, զոր բարի զաւակ մը առանց գորովանաց չի կրնար լսել:

Ուստի անիկայ սա կերպով խօսեցաւ **Յովսէփայ**: **Երբ** ես, ըսաւ, **Ասորոց Միջագետէն** կու գայի, **Ռաքէլ** ճամբան, **Քանանու** երկրին մէջ, մեռաւ **Եփրաթայի** մօտ, և հոն ճամբուն վրայ թաղուեցաւ:

Մարդիկ կը սիրեն այն տեղերն ուր իրենց նախնեաց ոսկրները կը հանդչին: **Մեր** հայրերուն գերեզմանները: **Ինչ** ազգու մտածութիւն յառաջ կը բերէ այս խօսքը: **Ո՛վ** կրնայ առանց խո-

րին զգացման այն տեղոյն վրայ խորհիլ, ուր
ծնողաց կամ եղբօր կամ քրոջ կամ ազգականի
մը և կամ սիրելի բարեկամի մը մարմինը թա-
ղուած է:

Կարծեմ թէ Յակոբայ ըրած սրտաշարժ պատ-
մութիւնը Ռաքելի մահուանն ու թաղմանը վրայ՝
Յովսէփայ սիրտը տրտմութեամբ լեցուց: Որդիա-
կան երախտագիտութեան արտասուք սկսան վա-
զել անոր աչուրներէն, երբ սիրելի մօրն անունը
յիշուեցաւ:

Յակոբայ ծերութիւնն անոր աչքին լոյսը գրեթէ
տարած էր. քիչ մը կը տեսներ, բայց շատ անորոշ:
Ասոնք ո՞վ են, հարցուց Յովսէփայ, երբ տեսաւ
ընդազօտ երկու պատանի որոնք իր անկողնին քով
կայնած էին: Ասոնք իմ որդիքս են, ըսաւ Յով-
սէփ, որոնք Աստուած ինձի հոս պարգևեց:

Անտուն Յակոբ Յովսէփայ ըսաւ, ինձի մօտ
բեր զանոնք որ օրհնեմ:

Երբ տղաքը Յակոբայ քով գացին, անիկայ
գրկեց զանոնք և համբուրեց, և Յովսէփայ ըսաւ,
Ամենևին յոյս չունէի քեզ նորէն տեսնելու, և
Աստուած ահա շնորհեց ինձի ոչ միայն քեզ,
այլ և քու զաւկրներդ տեսնել:

Յովսէփ իր որդիքը հօրը գրկէն առաւ, ու
երեսը դէպ ՚ի գեաին խոնարհեցուց: Այսպէս
ընելով կ'ուզէր Յակոբայ և բոլոր հոն գտնուող
մարդոց ցուցնել թէ ո՞րչափ սէր և յարգանք
ունէր իր ծերունի հօրը վրայ, այնպէս որ մոռցաւ
թէ Եղիպտոսի հարուստ և հզօր կառավարն էր,
և հասարակ զաւկի մը պէս կը կենար իր հօրը
մահուան անկողնոյն քով:

Յովսէփ իր երկու որդիքը նորէն հօրը մօտ բե-
րաւ որ անոր օրհնութիւնն առնեն: Անիկայ կ'ու-

զէր որ հայրը, ինչպէս որ սովորութիւն էր, օրհ-
նած ժամանակն ալ ձեռքը երիցուն գլխուն վրայ
դնէր, ու ձախը՝ կրտսերին: Այս պատճառաւ
Յովսէփ իր ալ ձեռքովը Եփրեմը որ կրտսերն էր՝
բռնելով դէպ ՚ի Յակոբայ ձախ ձեռքին տարաւ,
իր ձախ ձեռքովն ալ Մանասէն, երէցը, բռնելով
հօրը ալ ձեռքին մօտեցուց:

Սակայն շատ զարմացաւ, երբ տեսաւ որ Յակոբ
որ չէր տեսներ՝ իր ձեռուրները խաշած և ընելով,
ալը՝ Եփրեմի, ու ձախը Մանասէի գլխուն վրայ
դրաւ, և այնպէս սկսաւ օրհնել զանոնք:

Յակոբ գ'Յովսէփ օրհնեց, և անոր երկու որդւոցը
համար ըսաւ, Աստուած որուն առջև իմ հայրերս
Աբրահամ և Իսահակ հաճելի եղան (այսինքն՝
զանի սիրեցին և անոր հնազանդեցան), այն Աս-
տուածը որ բոլոր կենացս մէջ մինչև ցայսօր զիս
կերակրեց, այն հրեշտակը որ զիս բոլոր վտանգ-
ներէ ազատեց, օրհնեն այս զաւկրները, և իմ
անունս ու հայրերուս Աբրահամու և Իսահակայ
անուններն ասոնց վրայ կանչուին, և անոնք եր-
կրիս վրայ աճին ու բազմանան:

Շատ երկայն կ'ըլլայ, եթէ Յակոբայ գործա-
ծած հրեշտակ բառին մեկնութիւնը տալ ուզենք:
Շատ գիտուն և բարեպաշտ մարդիկ կը կարծեն
թէ Յակոբ նահապետ հրեշտակ ըսաւ Քրիստոսի,
Աստուծոյ որդւոյն համար, որ ետքը աշխարհք
գալով մեռաւ մարդիկ փրկելու:

Եթէ այս մեկնութիւնը շիտակ է, Յակոբ իրաւամբ
գ'Քրիստոս իրեն ազատիչ, փրկիչ կոչեց, և անոր
օրհնութիւնը խնդրեց Յովսէփայ և անոր զաւկը-
ներուն վրայ:

Դուք արդէն գիտէք, սիրելի տղաք, որ Քրիս-
տոս է աշխարհիս մի միայն փրկիչը, որ իրեն յու-

ասցողները մեղքէ և դժոխքէ փրկելու համար խաչին վրայ արիւն թափեց, զանոնք կ'օրհնէ ու փորձութիւններէ հեռու կը պահէ, և վերջապէս երկնից թագաւորութեան մէջ յաւիտեան իր քով կ'առնէ:

Յակոբայ այն խօսքը թէ իմ անունս և Աբրահամու ու Իսահակայ անունները Եփրեմայ և Մանասէի վրայ կանչուին, կը նշանակէ որ անոնք Աստուծոյ կամօքն Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ այն մեծ ընտանիքին, որ են Իսրայելացիները, անդամներն համարուելով, ժառանգ պիտի ըլլային այն օրհնութիւններուն, զոր Աստուած յիշեալ նահապետներուն և անոնց սերունդին խոստացած էր:

Յակոբայ աղօթքը թէ՛ Եփրեմայ ու Մանասէի զաւկրներն ածին ու բազմանան՝ սքանչելի կերպով կատարուեցաւ ապագային մէջ:

Արդարև Յակոբայ այն աղօթքն ընելէն իբր երկու հարիւր տարի ետքը, Մովսէսի ժամանակ, անոնց զաւկրներուն մէջ քսան տարին անցուցած և պատերազմի երթարու կարող եղողներուն թիւը կը հաշուուէր ութսուն և հինգ հազար երկու հարիւր. և այս թիւը Յակոբայ միւս որդւոցը զաւկրներուն թիւէն շատ աւելի էր:

ԳԼՈՒԽ ԼԱ

Յօդօք եր օրհնութիւնը եւ խորտէ Յօդօքայ որդւոցը էր: Յօդօքայ Բաբելոն: Յօդօքայ Տարթարեոսութիւնը և եր որդէն օրհնել: Անոր մահը: Աստի խորտացող կ'ուէ՞ որ Յօդօքայ պէս յեռնի:

Երբ Յովսէփ տեսաւ որ հայրն իր աջ ձեռքը Եփրեմի գլխուն վրայ դրած էր, նեղացաւ, և հօրը աջ ձեռքը Եփրեմի գլխուն վրայէն վերցուց որ Մանասէի գլխուն վրայ դնէ, իմացընելով Յակոբայ թէ Մանասէ էր անդրանիկը:

Գիտեմ, որդեակ, ըսաւ Յակոբ, Մանասէ ալ ազգ մը պիտի ըլլայ, և պիտի բազմանայ. բայց շատ աւելի պիտի բազմանան Եփրեմայ զաւկրները և աւելի մեծ ազգ պիտի ըլլան:

Յակոբ Յովսէփայ երկու որդւոց օրհնութիւնը կատարելէն ետքը, սա խօսքն ըսաւ անոնց: Իսրայէլ ձեզմով օրհնէ ըսելով, Աստուած քեզ Եփրեմի ու Մանասէի պէս ընէ. ու Եփրեմը Մանասէէն առաջ դրաւ:

Արդարև Իսրայելացիք երբ մէկուն օրհնութիւն մաղթել կ'ուզէին, կ'րսէին, Աստուած անիկայ Եփրեմի ու Մանասէի պէս ընէ. այսինքն՝ ըսել կ'ուզէին թէ անիկայ բազմանայ և յաջողութիւն գտնէ, ինչպէս բազմացան և յաջողեցան Եփրեմի և Մանասէի զաւկրները:

Յակոբայ իր թոռներուն և որդիներուն համար ըսածները ճշդիւ կատարուած ըլլալով, անտարակոյս անիկայ Աստուծոյ Հոգւոյն ազդեցութեամբը խօսեցաւ, ուստի և անոր օրհնութիւնը ճշմարիտ մարդարեւութիւն էր:

Ետքը սկսաւ Յակոբ իր մահուանը վրայ խօսիլ: Ահա ես պիտի մեռնիմ: բայց Աստուած քեզի հետ ըլլայ, ըսաւ Յովսեփայ, և քեզ նորէն հայրերուդ երկիրը տանի: Այսինքն՝ ըսել ուզեց թէ Աստուած քու զաւկըներդ ու միւս որդւոցս զաւկըները և բոլոր Իսրայելացւոց ազգը Եգիպտոսէն պիտի հանէ ու Քանան դարձնէ:

Դարձեալ, ըսաւ Յակոբ Յովսեփայ, քու եղբայրներուդ ունեցած երկրին ժառանգութենէն մաս մը աւելի տուի քեզի, զոր իմ սրտս և աղեղովս առած եմ Ամովրհացւոց ձեռքէն:

Ար կարծուի թէ այն երկրին մասը զոր Յակոբ Յովսեփայ և անոր զաւակըներուն ընծայ ըրաւ՝ Սիւքեմի մէջ էր, և այն տեղը Եմովրին զաւկըներէն ծախու առած էր: Հաւանական է որ Ամովրհացիք բռնութեամբ այն տեղը Յակոբայ ձեռքէն առած էին, անիկայ ալ ետքը նոյն տեղւոյն համար պատերազմ ընելով անոնցմէ ետ առած էր: Ետքը Յովսեփայ մարմինը հոն թաղուեցաւ:

Հիմա ծերունի նահապետն աւելի մեծ և հարկաւոր պաշտօն մը ունէր կատարելու. այսինքն՝ իր որդւոցը մարդարէական նշան մը տարու որ գիտնային թէ իրենց զաւկըներն ինչ պիտի ըլլային, երբ Քանանու երկիրը ժառանգէին:

Ժողովուեցէք, ըսաւ անոնց Յակոբ, որ վերջին օրերը ձեզի պատահելու բաները պատմեմ: Մէկ տեղ եկէք, ով Յակոբայ որդիքը, ականջ դրէք ձեր հօրը Իսրայելի խօսքին և լսեցէք:

Հոն տասուերկուքն ալ իրենց հօրը մահուան անկողնին բոլորտիքը կայնեցան: Ինչ երեւելի տեսարան էր: Յակոբ և որդիքն այնչափ վտանգներէ և արկածներէ անցնելէն ետքը, ողջ և ՚ի միասին կը դառնուէին:

Արդարև Յակոբայ որդւոցը համար շատ ազգուէին այն իսրայէլներն ու մարդարէութիւնները զորոնք կը լսէին իրենց հօրմէն, որ անտեսանելի աշխարհքը մոտեցու վրայ ըլլալով՝ ապագայ դէպքերն իր առջև բացուած կը տեսնէր:

Յակոբայ մարդարէութիւնները մանրամասն սլատմել շատ երկայն կ'ըլլայ. դուք զանոնք Աստուածաշունչէն, կամ ձեր ծնողաց ու վարժապետներուն և կամ անոնց ձեզի տուած գիրքերուն օգնութեամբ կրնաք սորվիլ: Այն մարդարէութեանց մէջ կան հասկընալու դժուարին բաներ. բայց երբ ձեր հասակն ու մտաւոր կարողութիւնները զարգանան, շատ բաներ պիտի գտնէք անոնց մէջ որոնց համար պիտի զարմանաք Աստուծոյ նախախնամութեանը վրայ, և այնչափ տարիներ առաջ եղած այն մարդարէութեանց կատարուիլը տեսնելով՝ պիտի համոզուիք Սուրբ Գրոց ճշմարտութեանը նկատմամբ:

Յակոբ իր մարդարէութիւններն ընելէն, և իր բոլոր որդիքն օրհնելէն ետքը, անոնց ամենուն պատուիրեց որ զինքը Քերրոնի մօտ Մամրէի ազարակին մէջ իր հայրերուն քով թաղեն:

Մինչև այն ատեն Յակոբ իր անկողնին վրայ նստած էր: Թէպէտ մարմնով տկար էր, իր սիրելի Յովսեփը տեսնելով՝ մտքին մէջ ծնած զուարթ մտածութիւններէն մեծ զօրութիւն ստացած էր: Մարդարէական հոգին ալ որ անոր վրայ եկած էր՝ անոր հոգին սովորականէն աւելի լուսաւորած էր. այնպէս որ անոր բոլորտիքը գտնուողները հազիւ կրնային հաւատալ թէ իրենց լսածները մահուան վերջին կէտը հասնող մէկու մը բերնէն կ'ելլէին:

Վերջապէս Յակոբ ամէն բան կատարելէն ետքը, յոգնութիւն զգալով, տեսնելով նաև որ անցնելու վրայ է, ուզեց քիչ մը հանգարտիլ. ուստի և

տուրներն անկողնին մէջ ամիտիելով և մէկ կողմը կծկտելով, խաղաղութեամբ իր վերջին շունչը տուաւ և հոգին ստեղծողին ձեռքը յանձնեց :

Տէրոջ առջին պատուական է իր սուրբերուն մահը : Արդարին մահուանը պէս ըլլայ իմ մահս, և վախճանս անոր վախճանին նման : **Դուք ալ կ'ուզէ՞ք այսպէս մեռնիլ .** Աստուծոյ ապաւինեցէք, ինչպէս որ **Յակոբ** ըրաւ . **Քրիստոսի ապաւինեցէք որուն մի միայն փրկիչ ըլլալը ձեզի յայտնուած է :** **Սերեցէք անիկայ, հնազանդ եղիք անոր, ջանք ըրէք որ անոր նմանիք :** **Չեզ բողբոլին անոր տուէք՝ ուրիշներուն բարիք ընելով, քանզի բարիք ընելը շատ զուարճալի գործ մըն է ճշմարիտ Քրիստոնէի մը :** **Գիտցէք որ դուք ալ Յակոբայ պէս աշխարհիս վրայ օտարական և պանդուխտ էք :** **Աշխարհ մի սիրէք, ձեր յոյսը երկնից վրայ դրէք :** **Յակոբայ պէս հաւատքով ապրեցէք :** **Խնդրեցէք որ այս կեանքէն հրաժարելէն ետքը՝ երկնաւոր Քանան տարուիք, ուր միայն յաւիտեանական հանգիստ կրնաք գտնել :**

Անտոն Յակոբայ պէս խաղաղութեամբ և մխիթարութեամբ կրնաք մեռնիլ, և պատրաստ ըլլալ հոգեւոր և փորձութիւններով լեցուն այս աշխարհք թողլով երկինք երթալու և յաւիտեան Տէրոջը հետ ապրելու :

ԳԼՈՒԽ ԼԲ

Յովսէփայ որդեմարտին իր հօրը մահուանը վրայ : **Անիկայ իր հրամայե հօրը մարմնը զմուսել և պատել :** **Յակոբայ համար եղած սոգիւն :** **Անոր յուղարկութեանը և Մամբրէի այրին զի Լաղրեւել :** **Յովսէփայ եղբայներուն կասկածն ու վախը :** **Չարերուն խղճի խայիլը :**

Յովսէփի շատ ցաւ զգաց իր հօրը մահուանը վրայ : **Անոր երեսին վրայ կնիալով համբուրեց և լացաւ :** **Որչափ մեծ էր անոր սէրն իր հօրը վրայ, այնչափ սաստիկ եղաւ անոր արտամութիւնը, երբ իր սիրելի հայրն իրմէ բաժնուած տեսաւ :**

Մեռած ժամանակն անոր աչուրները գոցեց, և կ'ուզէր որ ամէն պատիւ ըլլար անոր . ուստի և այնպիսի յուղարկաւորութիւն և թաղում մը ըրաւ, որ եղբայրներուն և բոլոր **Եղիպտացոց** յայտնի եղաւ թէ ի՞նչ աստիճան կը սիրէր և կը յարգէր **Յովսէփ** իր հայրը :

Անոր հրամանաւը դիտպատիւիներն այն ժամանակուան սովորութեան համեմատ՝ զմուսեցին և պատեցին Յակոբայ մարմինը : **Եղիպտացիք մեռելներն այլևայլ համեմային նիւթերով օծելու և փաթթելու կերպ մը գիտէին, այնպէս որ դիտուէր զարեւրով փտելէ ազատ կը մնային :**

Յովսէփայ դիտպատիւիները կամ բժիշկները քառասուն օր աշխատեցան այս գործողութիւնը կատարելու . բայց առաջ երեսուն օրուան մէջ պէտք եղած կարևոր բաները պատրաստեցին . այսպէս բոլոր գործողութիւնը եօթնամասուն օր կատարուեցաւ :

Այս միջոցին Յովսէփ և Յակոբայ բոլոր ընտա-
նիքը բաւական ժամանակ ունեցան սուգ ընելու :
Եգիպտոսացիք ալ անոնց հետ միացան , և ասով
տեսնուեցաւ թէ Փարաւոն և անոր ժողովուրդը
զՅովսէփ որչափ կը յարգէին : Արդարև անոնք
Յակոբայ մահուանը համար այս տրտմութեան
նշանը ցուցնելով ուզեցին յայտնել իրենց երախ-
տադխտութիւնն առ Յովսէփ :

Եօթանասուն օր ետքը Յովսէփ հրաման առաւ
Փարաւոնէն Քանան երթալով իր հայրը թաղելու ,
ինչպէս որ անոր կենդանութեան ատենը երդմամբ
խոստացած էր այնպէս ընել :

Շատ մեծ և հանդիսաւոր թաղում էր ասիկայ :
Յովսէփ և անոր բոլոր եղբայրներն իրենց ընտա-
նեօք , բաց ՚ի մանր տղայոց , նաև տէրութեան դոր-
ժակախները և Յովսէփայ պալատին ազնուական-
ները , Եգիպտոսի ծերունիք և պատուաւոր մար-
դիկ , կառքերով և ձիերով մեծ խումբ մը ըլլալով
մէկտեղ դացին :

Այն տեղուր այս մեծ և շքեղ հանդէսը պիտի կա-
տարուէր՝ քանի մը հարիւր մղոն հեռու էր Եգիպ-
տոսէ . և երբ անոնք Քանան հասան , հոն Ատադ-
կոչուած տեղ մը , իրենց սրտին տրտմութիւնը ,
ինչպէս սովորութիւն էր , շատ մեծ ու սաստիկ
ողբով մը յայտնեցին : Այս սուգը եօթն օր տևեց :

Հոն մօտ բնակող Քանանացիք այս մեծ տեսա-
րանին ականատես ըլլալով ըսին , Եգիպտոսացիք
մեծ սուգ ունին : Ետքը այն տեղուոյն անունը Սուգ
Եգիպտոսի կոչուեցաւ :

Անկէ այն մեծ բազմութիւնը Քերրոն երթալով
Մամբրէի պրին մէջ Աբրահամու , Իսահակայ ,
Սառայի , Ռեբեկայի և Լիայի քով թաղեցին
զՅակոբ :

Իրենց հանդուցեալ հօրն այս վերջին տրտմալի
պաշտօնը կատարելէն ետքը , Յովսէփ ու եղբայր-
ները և բոլոր անոնց հետ եղողները Եգիպտոս
դարձան :

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հայրը մեռած
տեսնելով՝ սկսան վախնալ թէ դուցէ Յովսէփ
անոնցմէ վրէժ առնել ուզէ : Ա՛րեւայ որ անոնք
դեռ հասկցած չէին Յովսէփայ երկիւղած , բարե-
սէր և ողորմած բնաւորութիւնը : Ար կարծէին թէ
անիկայ քինախնդիր ոգւով անոնց առջի անողոր-
մութիւնն ու չարութիւնը միտքը կը պահէր , բայց
հօրը սիրոյն համար միայն անոնց հետ մարդասի-
բարար կը վարուէր , խորհելով թէ իր ծերունի
հօրը սրտին մեծ ցաւ կրնար ըլլալ իր դաւկրներուն
մէջ հակառակութիւն տեսնելը : Ար խորհէին նաև
որ հօրը մեռնելէն ետքը , Յովսէփ այլ ևս այն նկա-
տումը չունենալով , կրնար համարձակ իր վրէժ-
խնդրութիւնը յադեցնել : Ասոնք խորհելով Յով-
սէփայ եղբայրները շատ կը վախնային :

Հոս , սիրելի տղաք , կը տեսնէք զարմանալի վկա-
յութիւն մը որ մեղքին թշուառութիւնը կը ցուցնէ :

Յովսէփայ եղբայրներն իրենց առջի անօրէնու-
թեան յիշատակութիւնը միշտ կը պահէին . ուստի
երբ կը տեսնէին զՅովսէփ , Թողայիմը դէպքն
անոնց միտքը ետ դար , և կամչնային ու կը դո-
ղային :

Երբ Յովսէփայ յաղած իշխանական ազնիւ և
փառաւոր հանդերձներուն կը նայէին , անոնց աչ-
քին առջև կու գար այն հանդերձը զոր արեան
մէջ թաթխելով իրենց հօրը տարած , և զանի խա-
բած էին զՅովսէփ անոր մեռած կարծեցրնելով :

Երբ կը տեսնէին որ անիկայ իշխանութեամբ և
պատուով կը նստէր , կամ իր շքեղ կառքը հեծած

կ'երթար, անոնց երևակայութեան մէջ կը նկարուէին այն աղետալի փոսին պատկերը որուն մէջ նետեցին իրենց եղբայրը, և Իսմայելացիները որոնց իբրև գերի վաճառեցին զանի:

Այսպէս անցած գացած մեղքեր միշտ մարդուս միտքը կու գան, ու խիղճը կ'արթնցընեն որ թշուառ մեղաւորը յանդիմանէ և տանջէ:

Խիղճը կ'իմացընէ մեղաւորին թէ ըստ արդարութեան արժանի է պատժուելու: Յովսէփայ եղբայրներուն ալ վախը թէ գուցէ իրենց եղբորմէն պատժուին, նոյն խղճի խայթէն յառաջ կու գար:

Անոնք գիտէին թէ պատժոյ արժանի էին, և թէ, եթէ անոնց իրենց եղբորը դէմ ըրած շարութիւնը հրատարակուէր, բոլոր Եգիպտացիք և ուրիշ մարդիկ իրաւացի պիտի համարէին անոնց պատժուիլը:

ԳԼՈՒԽ ԼԳ

Յովսէփայ եղբայրներն անկէ ներսմ կը խնդրեն: Յովսէփ անոնց վախը կը գորտի: Անոնց պարտականութիւնը շորհուէալ ըլլաւ: Ասորո՞ծոյ և Յովսէփոյ: Ասոր՝ Կարգացողութիւններուն գէշութիւնն ըրած է, և այն գործին նկարագրէ ինչ զգացում ունի:

Յովսէփայ բարկութիւնն իջեցընելու համար, եղբայրները խորհեցան անկեղծ սրտիւ աղերս մատուցանել անոր:

Անոր իր հօրը յիշատակին ունեցած պատիւն ու սէրը գիտնալով, բայց չհամարձակելով անոր անձամբ ներկայանալ, հաւանականաբար պատուաւոր և Յովսէփայ սերտ բարեկամ մէկը զրկեցին:

անոր որ հետեւեալ կերպով խօսի: Հայրդ մեռած ատենը պատուիրած է եղբայրներուդ ըսելով թէ, Ես մեռնելէս ետքը իմ կողմանէս Յովսէփայ ըսէք որ կ'աղաչեմ, թող ներէ ձեզի ձեր անոր դէմ գործած անիրաւութիւնն ու շարութիւնը: Ուստի հիմա եղբայրներդ, ըու հօրդ Աստուծոյն ծառայները, հօրդ այս վերջին կամքը քեզի իմացընելով, քենէ կը խնդրեն որ իրենց ըրածներուն փոխարէն անցիչաչար ըլլաս:

Յակոբայ որդիքը յանուն իրենց հօրը կ'ընէին այս աղաչանքը Յովսէփայ՝ որ միշտ հնազանդ գտնուած էր իր հօրը հրամաններուն, զանի միշտ սիրած և յարգած էր. որ այնպէս երկիրդածութեամբ պաշտած և սիրած էր իր նախնեաց Աստուածը որուն ծառաններն ըլլալ կը դաւանէին եղբայրները:

Անոնք գիտնալով որ Յովսէփ այս ազնիւ զգացումներն ունէր՝ խորհեցան թէ իրենց հօրը և Աստուծոյ անունը պիտի շարժէր անոր սիրտը ետ կենալու վրէժխնդրութենէ:

Բայց Յովսէփ որ ստուգիւ բոլոր այն սքանչելի յատկութիւնները և զգացումներն ունէր՝ թերևս մտքէն անգամ անցուցած չէր անոնցմէ վրէժ խնդրել: Անիկայ գիտէր իր առ Աստուած ունեցած պարտականութիւնները բոլոր այն բարեբարութեանց համար որոնք անկէ ընդունած էր: Կը զգար իր մեղանշական և մեղաւոր ըլլալը, և շատ խոնարհ ու մարդասէր զգացումներ ունէր առ ամենայն մարդիկ. ուստի ինչպէս կրնար խորհիլ վրէժ խնդրել իր եղբայրներէն որոնք իր հարազատներն էին, միւսնոյն Աստուծոյ ծառայք և իրեն հետ մասնակից իրենց հայրերուն Աբրահամ, Իսահակայ և Յակոբայ եղած օրհնութիւններուն:

Աւտի եղբայրներուն աղաչանքը Յովսէփայ սրտին զգացումներն արթնցուց. անոր միտքը բերաւ իր հօրը քաղցր յիշատակները: Աստուած պաշտութիւնն աւելի շերմ բորբոքեցաւ անոր սրտին մէջ, այնպէս որ չկրնարով ինքզինք բռնել սկսաւ լալ:

Կը կարծուի թէ իսկոյն իր եղբայրները կանչել տուաւ, քանզի կ'ըսուի թէ անոնք զՅովսէփ տեսներու դային, ու ծռելով խոնարհութիւն ըրին անոր. ինչպէս որ ուրիշ անգամներ ալ ըրած էին, և ըսին, Ահա մենք քու ծառաներդ ենք:

Յովսէփ անոնց ըսաւ, Մի վախնաք, զիս Աստուծոյ տեղ դրած էք: Ըսել կ'ուզէր թէ, Ես ալ ձեզի պէս մարդ եմ. ինչո՞ւ համար հաշով և դռ զով առջևս կը կենաք: Աստուած ձեր գործերը պիտի դատէ, դուք անոր միայն պիտի տաք ձեր ըրածներուն հաշիւը, քանզի անոր գէմ մեղանչեցիք: Հիմա դուք ձեզ անոր առջև խոնարհեցուցէք, ու ապաշխարութեամբ անկէ թողութիւն խնդրեցէք: Ինչ ամենևին մի վախնաք:

Դուք ինձի գէմ չարիք խորհեցաք, բայց Աստուած ձեր նիւթած չարիքն 'ի բարին դարձուց, և իմ ձեռքովս շատ մարդիկ ողջ պահուեցան: Հիմա մի վախնաք. ես ձեզ ու ձեր զաւկրները պիտի կերակրեմ: Այս խօսքերն ըսելով զանոնք կը միտթարէր և մարդասիրաբար կը խօսէր անոնց հետ:

Անտարակոյս մեծ քաջակերութիւն եղաւ Յովսէփայ եղբայրներուն՝ անոր այս սիրալիր ընդունելութիւնը. և եթէ անոնք մարդկային փափուկ զգացումներ ունէին, ինչպէս որ պարտական էին ունենալ, ի՞նչ խորին տպաւորութիւն մը հարկ էր որ ընէր անոնց սրտին վրայ իրենց ազնիւ եղբօրն այն վարմունքը, և ո՞րչափ պարտական էին անոր

չնորհակալ ըլլալ, բայց մանաւանդ Աստուծոյ անոր երկայնմտութեանն ու ներողութեանը համար

Արդարեւ Աստուծոյ նախախնամութեան կարգադրութիւնն էր որ անոնց չար խորհուրդները խափանեց, և այնչափ աղէկութիւն յառաջ բերաւ անոնց համար Յովսէփայ ձեռք զոր այն աստիճան ատած և արհամարհած էին:

Մերելի տղաք, դուք ալ ասոնց նման պարագաներու մէջ գտնուած էք: Ուրիշի գէշութիւն ընելէն ետքը ձեր խիղճը ձեզ յանդիմանած է, և վախցած էք որ դուցէ Աստուած ձեզ կերպով մը պատժէ ձեր յանցանքին համար:

Հաւանական է թէ այս կերպ բաներ ձեռնէ ոմանց պատահած են. և եթէ այսպէս է, ձեզի պարտապանութիւն համարած էք իսկոյն խոստովանիլ ձեր ըրած յանցանքը կամ անիրաւութիւնն Աստուծոյ առջև, և թողութիւն խնդրել այն անձէն զոր վշտացուցած կամ փասած էք:

Դուք ձեզ խոնարհեցրներու էք Աստուծոյ առջև ձեր մարդոց ըրած անիրաւութիւններուն համար: Երբ մարդ իր նմաններուն գէշութիւն կ'ընէ, Աստուծոյ իշխանութիւնն անարդած կ'ըլլայ, քանզի որեւիցէ գէշութիւն կամ անիրաւութիւն ընել անոր կամացը և պատուէրներուն հակառակ է:

Աստուած ոչ միայն գէշութիւն ընելը կ'արգելէ, հասպա կ'ուզէ նաև որ միշտ բարիք ընենք: Ան ձեզի կը պատուիրէ ձեր ընկերը ձեր անձին պէս սիրել. իսկ զԱստուած բոլոր հողուով, կարողութեամբ և սրտով:

Հիմա պարտական էք ճշմարիտ սրտմութիւն զգալ այն գէշութեանց համար որ ձեր ընկերներուն գէմ ըրած էք. անոնցմէ ներում խնդրելու, և

այսուհետև անոնց հետ մարդասիրաբար և ներողամտութեամբ վարուիլ առաջադրելու էք :

Աստուծոյ ալ չնորհակալ եղէք, որ ձեր ուրիշին ըրած չարութեանը և տուած վնասին համար ձեզի երկայնամիտ եղած է, և պատժած չէ ձեզ, ինչպէս որ արժանի էիք :

Հաստատութեամբ առաջադրեցէք որ Աստուծոյ չնորհքովն ու Քրիստոսի Յիսուսի օգնութեամբը նորէն այնպիսի գէշ բաներ չընէք, և առհասարակ ամէն մեղքէ զբուշայցէք :

Եթէ այս ըսածներուս վրայ հոս քիչ մը խորհիք, կարծեմ պիտի ճանչնաք ձեր սրտին վիճակը : Յովսէփայ եղբայրներուն չարութեանը նկատմամբ ինչ որ կը խորհիք՝ նոյնը խորհեցէք նաև ձեր ըրած անիրաւութիւններուն և մեղքերուն վրայ :

Թող ձեր խիղճը խօսի : « Թէ որ մեր սիրտերը մեզ կը մեղադրեն, հապա Աստուած մեր սիրտերէն մեծ է և ամէն բան գիտէ », կ'ըսէ Յովհաննէս Առաքեալ :

Ան որ իր մեղքերը կը ծածկէ՝ յաջողութիւն չունի. բայց ով որ կը խոստովանի և կը հեռանայ անոնցմէ՝ ողորմութիւն պիտի գտնէ :

ԳԼՈՒԽ ԼԴ

Յովսէփայ մահուան մօտենալը : Անկէպէտ մարգարէանալով ընդ հարայելացիք Եգիպտոսէ ելելով Քանան պետի երջան, կ'երդմնընէ դանոնդ որ իր մարմին ալ իրենց հետ Քանան դանին : Յովսէփայ մարմնոյն զոտուելով պահուելը : Անոր մարմնոյն մինչև Իսրայելացոց Քանան երթալը Եգիպտոսի մէջ պահուելու պարտաւորը : Աստուծոյ ստանչելի նախախնամութիւնը :

Յովսէփայ եղբայրները նորէն իրենց ընտանիքներուն քով եկան Քանան, ուր բնակելով սկսան բազմանալ, և Աստուած կը յաջողէր անոնց գործքերը Եգիպտոսի թագաւորին պաշտպանութեանը, և իրենց մարդասէր և խնամատ եղբօրը հսկողութեանը ներքև :

Կ'երևայ որ Յովսէփայ կենդանութեան ատենը տիրող թագաւորները շատ կը սիրէին զՅովսէփ, որ իր քաղցրութեանն ու արդարութեանը համար բոլոր Եգիպտացւոց ալ հաճելի և սիրելի էր :

Յովսէփ այնչափ ապրեցաւ որ Եփրեմի և Մանասէի թոռները տեսաւ : Վերջապէս ծերութիւնը հասնելով իմացաւ որ մահը կը մօտենար, քանզի տկարութիւնը կ'աւելնար օր ըստ օրէ : Ուստի իր եղբայրները կանչելով անոնց յայտնեց իր մտալուտ մահը, և Աստուծոյ իրենց հայրերուն ըրած խոստումներն անոնց յիշեցուց, և իբրև թէ մարդարէանալով ըսաւ, Աստուած ձեզի այցելութիւն պիտի ընէ, և հասնելով ձեզ այս երկրէս պիտի տանի այն երկիրը զոր երդմամբ խոստացաւ մեր հայերրուն Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ :

Յովսէփի դիտէր թէ շատ կարևոր էր Իսրայելացւոց չմոռնալ թէ իրենք օտարական էին Եգիպտոսի մէջ, և պիտի դառնային Քանան որ իրենց իբրև ժառանգութիւն խոստացուած էր Աստուծոյ մէջ: Եթէ անոնք այն խոստացեալ երկիրն երթալու յոյս և փափաք չունենային, շատ վնաս կ'ըլլար անոնց, քանզի զիրենք Եգիպտոսի մէջ բնիկ կարծելով, շուտով կը յարէին այն տեղի կռապաշտ ժողովուրդին, և թերևս քիչ ատեն նուան մէջ բոլորովին կը մոռնային ճշմարիտն Աստուած և անոր պաշտօնը:

Յովսէփ իր եղբայրներուն յիշեցընելէն ետքը թէ Քանան պիտի դառնան, անոնցմէ երդում առաւ որ Եգիպտոսէն ելած ատեն իր մարմինն ալ մէկտեղ տանելով թաղեն իր հայրերուն քով:

Անտարակոյս Յովսէփ անոնց ուրիշ շատ ընտիր խորհուրդներ և խրատներ ալ տուաւ, բայց Աստուածաշունչն այս նկատմամբ բան մը չ'ըսեր:

Յովսէփ մեռաւ բարեպաշտութեամբ հարիւր տասը տարեկան, և անոր մարմինը զմուտելով ըստ օրինի Եգիպտացւոց՝ պահուեցաւ արկղի մը մէջ մինչև Իսրայելացւոց Եգիպտոսէն ելլելը: Անատեն Յովսէփայ մարմինը Քանան տարուելով թաղուեցաւ Միւքէմ գոր Յակոր Եմովրին որդիներէն գնած, ու Յովսէփայ ժառանգութիւն տուած էր:

Հաւանական է թէ Յովսէփի դիտմամբ իր մարմինը պահել տուաւ Եգիպտոսի մէջ մինչև Իսրայելացւոց Քանան երթալը, որպէս զի իր յիշատակն անոնց մէջ պահուէր: Իսրայելացիք և անոնց որդիքն ու թոռները զՅովսէփի յիշելով՝ պիտի յիշէին նաև Յակոր, Խահակ և Աբրահամ, Աստուծոյ իրենց համար ըրած խոստումները,

հետևապէս նաև Քանան, և անոնց փափաքը միշտ վառ պիտի մնար հոն դառնալու:

Այսպէս Յովսէփայ մարմինը Եգիպտոսի մէջ երևելի յիշատակարան մը կամ համառօտ պատմութեան մը պէս պիտի ըլլար Իսրայելի որդւոց այն հարիւր և յիսուն տարուան մէջ զոր անոնք անցուցին Եգիպտոս Յովսէփայ մահու ընէն ետքը, մինչև որ Մովսեսի ձեռքը ելլելով անկէ Քանան դացին:

Շատ հաւանական է թէ Իսրայելացիք քանի որ Յովսէփայ մարմինը կամ շիրիմը կը տեսնէին, կը յիշէին անոր սա խօսքը. «Աստուած անշուշտ ձեզի այցելութիւն պիտի ընէ, ու իմ ոսկրներս ասկէ հանեցէք»:

Այսպէս Յովսէփ, թէպէտ մեռած էր, իբրև կենդանի կը խօսէր անոնց հետ, և կը յիշեցընէր անոնց շատ բաներ, մանաւանդ սա թէ իրենք պանդուխտ էին Եգիպտոսի մէջ, և թէ սպասելու էին Աստուծոյ այցելութեանը՝ պանդխտութեան երկրէն իրենց բուն երկիրը դառնալու համար:

Աստուած ինչ զարմանալի ճամբաներով իր իմաստուն խորհուրդները կը կատարէ:

Աքանչելի կերպով զՅովսէփի գործիք մը ըրաւ տոսկալի և փտանգաւոր սովէ մը ազատելու իր սեպհական ժողովուրդը որ ճշմարիտ Աստուածութեան դիտութիւնն ու պաշտօնը պիտի պահէր, և որմէ շատ տարիներ ետքը պիտի ելլէր Յիսուս Քրիստոս աշխարհի հզոր Փրկիչն ու կենարարը:

Աստուած Յովսէփայ մահն ալ զօրաւոր միջոց մը ըրաւ նոյն ժողովուրդին հաւատքը պահելու և զօրացընելու իրենց հայրերուն եղած խոստումներուն նկատմամբ, և անոնց փափաքը վառ պահելու:

լու անտեսաց երկիրը Քանան դառնալու համար, ուր անոնք ուրիշ ազգերէն ընտրեալ և զատեալ ազգ մը պիտի ըլլային, և ուստի փրկութեան Աւետարանին անտիքը պիտի ելլէր և ծաւալէր բոլոր աշխարհի մէջ:

Յովսեփայ պատանեկութեան ատենը տեսած երազներն անտարակոյս անոր մտքին վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ըրին զգալու թէ Աստուած նպատակներ ունէր կատարելու անոր միջոցաւ: Անիկայ անշուշտ խմացաւ թէ պաշտօնի մը կանչուած է, թէպէտ իրմով կատարուելու գործին ինչ ըլլալն իսկզբան չէր կրնար գիտնալ: Բայց և այնպէս Յովսեփայ միտքը բացուեցաւ, զգացումներն արթնցան, և այնպէս յարմար եղաւ այն վիճակին որուն մէջ պիտի դրուէր:

Երբ Յովսեփ հասաւ այն բարձր վիճակին նախահինամութեան զարմանալի կարգադրութեամբը, սկսաւ հասկընալ թէ ուր կը նայէին իր երազները, և զօրացաւ անոր հաւատքը թէ Աստուած ստուգիւ գործ մը ունէր կատարելու անոր ձեռքով:

Վերջապէս կատարուեցան Յովսեփայ երազները մէկիկ մէկիկ: Նախ եղբայրները զալով մատուցին անոր իրենց խոնարհութիւնն ու հպատակութիւնը: Երկրորդ անգամին հօրմէն ընծաներ ընդունեց. ասիկայ ալ կերպ մը խոնարհութիւն և հպատակութիւն էր:

Երբ եղբայրներն այն ընծաներն իրենց հօրը կողմէն կը մատուցանէին, ոչ միայն ծուեցան անոր առջև, այլ և Յակոբայ որպիսութեանը նկատմամբ հարցուելով Յովսեփէն՝ իրենց տուած պատասխանին մէջ իրենց հայրը ծառայ կոչեցին Յովսեփայ, և նորէն ծուելով և երկրպագութիւն ընելով անոր, ցուցնել ուղեցին թէ բոլոր իրենց ընտանիքն, Յա-

կոբաւ հանդերձ նոյն հպատակութեան զգացումն ունէին դէպ առ Յովսեփ, իբրև առ կառավարն Եգիպտոսի:

Վերջապէս հայրը և բոլոր ընտանիքը զալով տեսան զանի իշխանութեան գահուն վրայ բազմած, իբրև երկրորդ Փարաւոնի:

Յակոբ, և անոր որդիքն ու ընտանիքը Եգիպտոսի մէջ իրօք Յովսեփայ հպատակներն եղան, անոր ձեռքէն կերակրուեցան, և անկէ պաշտպանուեցան:

Այսպէս Յովսեփայ եղբայրներուն որաներն անոր որային առջև խոնարհելով երկրպագութիւն ըրին. արեգակը, լուսինն ու մետասան աստեղք իրենց հպատակութիւնը ցուցուցին անոր,

ԳԼՈՒԽ ԼԵ

Յովսեփայ վարդ: Աստուծոյ վրայ ունեցած զբաւոր հասարդ: Անոր վարդին գերազանցութեան բուն հիմն առ է: Կարգացողն ալ ունի՞ Աստուծոյ վրայ այս հասարդը:

Աստուած, ինչպէս տեսանք, շատ մեծ գործեր ունէր Յովսեփայ ընել տալու: Ասոնք կատարելէն ետքը՝ իր հաւատարիմ ծառան իրեն առաւ:

Ար հաւատանք թէ Յովսեփ Աբրահամու, Իսահակայ, Յակոբայ և Տերոջը փրկած ուրիշ հոգւոց քոյն է:

Թէպէտ անոր ոսկրները խոստացեալ երկրին մէջ պահուած են, անոր հոգին երկնային Քանանութեանութիւնն ու փառքը յաւիտենական հանգստեամբ կը վայելէ:

Սիրելի տղաք, ձեր միտքերը դէպ այն երկնա-

յին ժառանգութիւնն ուղղելու, և ձեր յոյսն անոր վրայ հաստատելու համար էր որ ես Յովսէփայ պատմութիւնը գրելու այնչափ ջանացի։ Ուստի կ'ուզեմ որ խորհիք Աստուծոյ շնորհօքը, թէ որչափ հարկաւոր է ձեզի պատրաստ գտնուիլ, որ աշխարհիս վրայ ձեր պանդխտութեան ընթացքը կատարելէն ետքը՝ մտնէք երկնից յաւիտենական հանգստեան մէջ, և յաւիտեանս յաւիտենից Տէրու շը քով ըլլաք։

Հոս քիչ մ'ալ Յովսէփայ վարքին երեւելի յատկութեանցը վրայ խորհինք։ Շատ արժան է մեզ անոր նմանիլ ուստի տեսնենք թէ այն յատկութիւններէն մենք ալ ունինք։

Նախ՝ Յովսէփ կատարեալ հաւատք ունէր Աստուծոյ վրայ։ Անիկայ զԱստուած տեսած չէր, բայց և այնպէս աներկբայ էր թէ անիկայ դոյ, և թէ անոր զօրութիւնը, իմաստութիւնը, արդարութիւնը, բարութիւնը և ճշմարտութիւնն անհուն և անսահման են։

Երկրորդ՝ Յովսէփ կը հաւատար թէ Աստուած այլևայլ ժամանակ Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ հետ խօսած էր, թէ անոր խոստումներուն վրայ հօրը պատմածները ճշմարիտ էին, և թէ անոնց բոլորն ալ անչուշտ պիտի կատարուէին։

Երրորդ՝ Յովսէփ գիտէր թէ բոլոր իր խորհուրդները, զգացումները և գործքերն Աստուծոյ համար ըլլալու էին։ Ասիկայ շատ ճշմարիտ է։

Երկինք պիտի ընդունուին անոնք միայն՝ որ զԱստուած կը սիրեն և անոր կը հնազանդին. իսկ մեղաւորք անոր երեսէն յաւիտեան պիտի վաճառուին։

Թերևս Յովսէփ քիչ մը տեղեկութիւն ունէր

Քրիստոսի վրայ, և անոր գալստեանը կը սպասէր՝ իբրև իր Փրկչին յուսալով անոր։ Ասիկայ շատ հաւանական է. քանզի գրուած է թէ Աբրահամ Քրիստոսի օրը տեսաւ և ուրախացաւ։ Ապա անտարակոյս Աբրահամ Փրկչին գիտութիւնը սորվեցուց իր որդւոցը, ասոնք ալ իրենց որդւոցը և այս կերպով Յակոբ և անոր ընտանիքն ու զաւկներն ալ անտեղեակ չէին Քրիստոսի և անոր գալստեանը։

Պօղոս Առաքելոյն առ Եբրայեցիս գրած թղթին ԺԱ. գլխուն մէջ Յովսէփ յիշուած է այն մարդոց հետ՝ որ նշանաւոր էին Աստուծոյ և անոր խոստումներուն վրայ զօրաւոր հաւատքով։

Հոն ըսուած է թէ «Հաւատքով Յովսէփ իր վախճանելու ատենը յիշեցուց Իսրայելի որդւոցը Եզրպտոսէն ելլելը, ու իր ոսկորներուն համար պատուէր տուաւ»։

Ուրեմն Յովսէփ կատարեալ հաւատք ունէր Աստուծոյ խոստմանցը վրայ, և վստահ էր թէ Իսրայելացիք իր եղբայրները՝ նորէն Քանան պիտի դառնային, և այն սքանչելի երկիրն իբրև բուն իրենց հայրենիքը պիտի ժառանգէին։

Յովսէփ այս վստահութիւնն ունէր ոչ միայն Աստուծոյ այն մէկ խոստմանը նկատմամբ, այլ անոր բոլոր խօսքերուն ալ նոյն հաստատութեամբ կը հաւատար, և անոր ամէն պատուէրներուն հաւատարմութեամբ կը հնազանդէր։

Յովսէփայ խորհուրդներուն, զգացումներուն, բնաւորութեանը և բովանդակ վարքին մէջ ինչ բարի, ճշմարիտ, ուղիղ և աստուածահաճոյ բան որ կար՝ այս կենդանի և զօրաւոր հաւատքէն յառաջ կու գար։

Անոր հաւատքը կը նմանէր այն մեծամեծ և

ծանր քաշերուն որ հողին մէջ խորունկ և հաստատ կը թաղուին, և անոնց վրայ կը կանգնուի տուն մը:

Ճարտարագետները շատ աղէկ դիտեն ասիկայ, այնպէս որ երբ շինուած մը հաստատ կանգնեցընել կ'ուզեն, անոր հիմը պինդ և անշարժ քարեբու վրայ կը դնեն:

Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալը մարդու վարքին գերազանցութեանը հիմն է: Առանց հաւատքի կրնայ բարութեան նշոյլ մը կամ արտաքին զգաստութիւն մը տեսնուիլ. բայց ճշմարտ զգացումներ չեն կրնար ըլլալ սրտին մէջ:

Մինչև որ տղայ մը չհաւատայ թէ իր հայրը բարի և իմաստուն ըլլալով աղէկ կառավարել և երջանիկ ընել դիտէ, և թէ անոր պատուէրներն արդար են, սպառնալիքն 'ի գործ կը դրուին և խոստումները կը կատարուին, մինչև որ այսպիսի մեծ վստահութիւն մը չունենայ իր ծնողացը վրայ, ճշմարտ սէր և հնազանդութիւն չի կրնար ունենալ անոնց:

Կրնայ այնպիսի բաներ ընել որ սիրոյ և հնազանդութեան երևոյթ մը ունենան, բայց սրտին մէջ անոնց համեմատ զգացումներ չի կրեր, ոչ ալ հնազանդ և սիրելի զաւկի մը վարքը կրնայ ունենալ:

Այսպէս ալ դուք, սիրելի տղաք, մինչև որ Յովսէփայ պէս ճշմարտ և զօրաւոր հաւատք մը չունենաք Աստուծոյ, ձեր երկնաւոր հօրը վրայ, չէք կրնար ճշմարտ սէր և հնազանդութիւն ունենալ անոր, ոչ ալ բարի խորհուրդներ, զգացումներ և բարի վարք. ուստի և չէք կրնար պատրաստուիլ երկինք երթալու ձեր մահու ընէն ետքը:

Հիմա քննեցէք դուք զձեզ և տեսէք թէ այս հաւատքն ունի՞ք Աստուծոյ վրայ. Սուրբ գրոյ բոլոր խօսքերուն, պատուէրներուն, խոստումներուն և սպառնալիքներուն բոլոր սրտով կը հաւատա՞ք:

Եթէ Յովսէփ Աստուծոյ այն խոստմունքին միայն հաւտացած ըլլար, այսինքն՝ Իսրայէլացոց Քանան դառնալուն և Աստուծոյ ուրիշ յայտնութիւններուն և հրամաններուն չհաւատար և չհնազանդէր, կատարեալ հաւատացեալ մը և ճշմարտապէս բարի մարդ չէր կրնար ըլլալ, և երկնաւոր Քանանը մտնելու յարմարութիւն մը ամենեւին չէր կրնար ունենալ:

Ուստի եթէ դուք Աստուածաշունչին մէջ որ Աստուծոյ խօսքն է՝ բոլոր բտուածներուն կը հաւատաք, պէտք է որ համոզուիք թէ մինչև որ ճշմարտ ապաշխարութիւն չընէք ձեր մեղքերուն վրայ, և Տէր Յիսուսի չապաւինիք, և ձեր հաւատքին անկեղծութիւնը չցուցնէք Աստուծոյ պատուիրանացը հնազանդելով, չէք կրնար փրկուիլ:

Բոլոր այս ճշմարտութիւններուն ուղիղ սրտով կը հաւատա՞ք. զանոնք միշտ յիշելով 'ի գործ կը դնէ՞ք:

ԳԼՈՒԽ ԼԶ

Յովսէփայ էր հօրը ցցոցած սէրն ու հնազանդութիւնը : Որքիտեան սէրն ու հնազանդութիւնը ճշմարիտ և հասարարան էն , երբ Աստուծոյ վրայ հասարտ ունենալէն յառաջ կու գան : Աստի կարգացող որդի է՝ Կալէս էր վարուին իրենց ծնողաց հետ : Յովսէփայ էր եղբայրներուն վրայ ունեցած սէրը և անոնց հետ բազմաբնակ վարուիլը : Աստուծոյ և Քրիստոսի հասարակն ուրիշներու նկարագրի այս զբացումներն ունենալ կու տայ : Աստի կարգացող որդան այս զբացումներն ունի :

Յովսէփայ վարուցը մէջ տեսնուած մէկ երևելի բանն ալ՝ անոր իր ծնողացը ունեցած սէրն ու հնազանդութիւնն էր :

Անիկայ այս սէրն ու հնազանդութիւնը միշտ և ամէն բանի մէջ կը ցուցնէր , ոչ թէ իրեն հաճոյ եղած բաներու մէջ միայն . և ասիկայ նշան է թէ անոր սէրն ու հնազանդութիւնն Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն յառաջ կու դար :

Թերևս կարգացողը տեսած է այնպիսի ծնողք որ Յակոբայ պէս Աստուծոյ բարեկամ չեն , այսինքն՝ Աստուծոյ վրայ կենդանի հաւատք և Քրիստոսի վրայ հաստատ յոյս չունին : Այնպէս կ'ապրին և կը վարուին , որպէս թէ ամենեկին երկինք կամ դժոխք չկայ , և այնպէս կը խորհին , որպէս թէ միայն այս աշխարհքն է իրենց բնակարանը . իրենց զաւկներն ալ այս դաղափարներուն համեմատ կը կրթեն :

Չարմանալի բան մը չէ որ այսպիսի մարդոց զաւակները իրենց ծնողքը կը սիրեն և անոնց կը հնազանդին , քանզի անոնք տղայոց բնութեանը հա-

ձելի բաներ կը հրամայեն : Սակայն այսպիսի զաւակաց սէրը և հնազանդութիւնը հաստատուն չըլլար : Երբ ծնողք անոնց անհաճոյ բան մը կը պատուիրեն , անոնք չեն ուզեր հնազանդիլ , սէրն ալ շատ անգամ կը դադարի :

Յովսէփ էր հայրը կը սիրէր և անոր կը հնազանդէր , քանզի դիտէր թէ այսպէս ընելն Աստուծոյ հաճելի է , ըսել է թէ անոր սէրը և հնազանդութեան հողին Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքէն յառաջ կու դար :

Անշուշտ Յակոբ՝ Յովսէփայ տղայութեան ատենը , անոր սորվեցուցած էր հայրը մայրը սիրել և անոնց բոլոր հրամայածք կատարել , իրրև առ Աստուած պարտաւորութիւն մը : Հիմա ալ ծնողք պարտին իրենց զաւակները նոյնպէս կրթելու . և այս կերպով կրթուած տղայք Յովսէփայ պէս իրենց ծնողաց բարեպաշտութիւնը ճանչնալով զանոնք պիտի սիրեն , և միշտ , թէ ծնողաց ներկայութեանը և թէ անոնց բացակայութեանը , թէ տղայութեան ատենը և թէ մեծնալէն ետքն , անոնց հրամանները յիշելով պիտի կատարեն , նաեւ երբ ծնողք ձերանալով մխիթարութեան և հողատարութեան կարօտ կըլլան , այս տղայք շատ հող և ջանք պիտի ընեն զանոնք հանդիստ և երջանիկ ընելու : Աստի կարգացող տղայք ի՞նչպէս կը վարուին իրենց ծնողաց հետ , զանոնք ճշմարիտ և մշտապէս սիրով կը սիրեն և անոնց կը հնազանդուին իրրև առ Աստուած պարտականութիւն մը : Տեղայք դուք պարտիք ձեր ծնողները սիրելու ոչ միայն անոնց ձեզի շատ տարիներէ ՚ի վեր ըրած հողատարութեան և ցցուցած համբերութեան և սիրոյն համար , այլև ասոր համար որ Աստուած ասիկա ձեռնէ կը պահանջէ : Ուստի եթէ Աստու-

ծոյ վրայ հաւատք ունենալով զձեզ անոր պատասխանատու կը համարիք, անոր պատուիրանքին համեմատ սիրով հնազանդելու էք ձեր ծնողաց, թէ մեծ բաներու և թէ պզտիկ բաներու մէջ, թէ բերկրութեան ու զուարճութեան ատեններ, թէ վշտի և նեղութեան մէջ: Եթէ որդիական սէրն ու հնազանդութիւնը յառաջ կուգայ Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն, ճշմարիտ և մշտատես պիտի ըլլայ:

Յովսէփ սէր և ամէն ուրիշ տեսակ գովելի զգացումներ ալ ունէր իր եղբայրներուն վրայ և անոնց հետ միշտ քաղցրութեամբ կը վարուէր:

Անոնք կը նախանձէին անոր, շատ անգամ ալ անոր դէշութիւն կընէին, սակայն ան իր սէրը չէր դադրեցնէր: Ասիկա ալ անոր Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալուն զարմանալի պտուղ մըն էր:

Անոր եղբայրներուն բնութիւնը հաճելի չէր անոր, թերեւս անոնց հետ ընկեր ըլլալ անոր շատ տհաճոյ էր, սակայն գիտնալով թէ իր եղբայրներուն հետ սիրով վարուիլ Աստուծոյ կամքն է, ջանք կընէր այսպէս ընել, մանաւանդ երբ անոնք վշտի մէջ ինկան և սովի պատճառաւ շատ նեղութիւն կը կրէին, անիկա անոնց բոլոր դառն խօսքերուն և թշնամական վարմանցը ներողամիտ ըլլալով, մեծ և զարմանալի սէր կը ցուցնէր անոնց: Յովսէփայ եղբայրսիրութեան ինչպէս ալ իր հօրը ցուցած սիրոյն և հնազանդութեան հիմն Աստուծոյ վրայ անոր ունեցած սէրն էր: զԱստուած սիրող տղաք նմանապէս, թէ իրենց եղբայրները և քոյրերը, թէ բոլոր ընկերները պիտի սիրեն, և ամենուն հետ քաղցր պիտի ըլլան, գթած, ներելով ամենուն յանցանքները ինչպէս որ Աստուած իրենցը կը ներէ Քրիստոսով:

Ուրեմն ընկերսիրութիւնն ու բարեսիրութիւնն ալ Աստուծոյ վրայ կատարեալ հաւատք ունենալուն մէկ սքանչելի պտուղն է:

Եթէ դուք ձեր ընկերն անկեղծութեամբ կը սիրէք և անոնց թէ այս և թէ հանդերձեալ աշխարհին մէջ երջանիկ ըլլալուն համար կը ջանաք, նշան է թէ Աստուծոյ վրայ սէր և հաւատք ունիք:

Հիմա քննեցէք դուք զձեզ և տեսէք, սիրելի տղաք, այս նկատմամբ ալ կը նմանի՞ք Յովսէփայ: Չէր եղբայրներուն, քոյրերուն և ընկերներուն ու ծանօթներուն համար բարեսիրական զգացումներ ունի՞ք, ինչպէս որ անիկայ ունէր:

Չէր բոլոր զօրութեամբը կը ջանա՞ք մարդոց բարիք ընել, և անոնց հոգիներուն փրկութեանը համար կ'աշխատի՞ք:

Չանոնք քաղցրութեամբ կը խրատէ՞ք, երբ անոնց մէկ անբարի գործը կը տեսնէք: Կը ջանա՞ք անոնց բարի օրինակ ըլլալ բանիւք և արդեամբք. և աղօթք կ'ընէ՞ք որ կարող ըլլաք այսպէս ընելու:

Ուրիշներուն համար աղօթք կ'ընէ՞ք որ Աստուած իր Սուրբ Հոգին անոնց տայ և զանոնք Քրիստոսի հետևողներ ընէ:

Չեղ բարկացնողներուն կամ ձեղի նեղութիւն տուողներուն համբերութիւն և խոնարհութիւն կը ցուցնէ՞ք, թէ ընդհակառակն անոնց դէմ ոխ կը պահէք: Անոնց սրտանց կը ներէ՞ք, թէ կ'ուզէք չարեաց փոխարէն չարիք հատուցանել: Կ'ազատէ՞ք Աստուծոյ որ անոնց շնորհք տայ ապաշխարելու և թողու անոնց յանցանքը, թէ բոլորովին անտարբեր էք այս մասին:

Եթէ ձեր զգացումներն ու վարմունքը մարդա-

սիրական չեն, նշան է թէ Աստուծոյ վրայ սէր և հաւատք չունիք, և ձեր բնաւորութիւնը բոլորովին տարբեր է Յովսէփայ բնաւորութենէն, նաև ուրիշ բոլոր սուրբ և բարեպաշտ մարդոց բնաւորութենէն, որոնց հետ Յովսէփ երջանիկ է հիմա երկինքը. և չէք կրնար յուսալ օր մը անոնց ընկերութեան մէջ մտնել, հոն յաւիտեանս զԱստուած վայելելու համար:

Այն աշխարհքը հնազանդներու, բարեսէրներու, գթածներու, խոնարհներու բնակարան է. հոն անհնազանդ, չարասէր, անգութ, վրէժխընդիր և ամբարտաւան հոգիներու համար տեղ չկայ:

Հոն չեն կրնար մտնել անոնք որոնց մեղքերը Քրիստոսով թողուած չեն: Քրիստոս ինք ըսաւ թէ անոնք որ ուրիշներուն թողութիւն չեն տար, Աստուծմէ թողութիւն չեն կրնար յուսալ:

«Թէ որ մէկը ըսէ՝ թէ Ես Աստուած կը սիրեմ, ու իր եղբայրը ատէ, անխիստ ստախոս է. քանզի ան որ իր եղբայրը չսիրեր՝ որ կը տեսնէ, զԱստուած որ չտեսներ, ինտոր կրնայ սիրել» (Ա. Յովհ. դ. 20):

«Քու Տէր Աստուածդ սիրես քու բոլոր սրբատուր և քու բոլոր անձուրդ ու քու բոլոր մտքովդ. աս է առաջին ու մեծ պատուիրանքը: Ու երկրորդը ասոր նման՝ Քու ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս» (Մատթ. իր. 37—39):

ԳԼՈՒԽ ԼԷ

Յովսէփայ ասէն գործի մէջ հասարակեմ ըլլաւ. Ասոր օրէնս անհրաժեշտ է հասարակութիւնն Աստուծոյ վրայ հասարակութիւնն յանդէս յարեալ ինքոյ: Կարեացոյն այս հասարակութիւնն ունի:

Յովսէփ Աստուծոյ վրայ զօրաւոր հաւատք ունենալով կըզգար թէ անոր աչքը միշտ իրեն վրայ է:

Այս զգացումը զանի ստիպեց հաւատարմութեամբ կատարել ամէն գործ որ մարդիկ ընել կուտային անոր:

Ինչ գործ կամ պաշտօն կամ վիճակ որ ունենար, ան գործին ան պաշտօնին և ան վիճակին մէջ անոր վարքն այս յատկութիւնը կը ցուցնէր: Տղայութեան ատենը Յովսէփ պարտականութիւն կը համարէր իր եղբարց դէշ վարքը հօրը իմացընել, և հաւատարմութեամբ այս պարտքը կատարեց:

Երբ Յակոբ զանի Սուքէմ և Դօթայիմ զրկեց եղբայրները տեսնելու, Յովսէփ վրէժխընդութենէն վախնալու: Պետափրեսի գերի ծախուելով հաւատարիմ ծառայ եղաւ անոր, այնպէս որ Պէտափրեսը զանիկա իր տանը վրայ վերակացու ըրաւ, և իր բոլոր ունեցածը անոր ձեռքը յանձնեց: Բանտարկութեան մէջ ալ Յովսէփ նոյն յատկութիւնը ցուցնելով, բանտապանին հրամանները հաւատարմութեամբ կը կատարէր, այնպէս որ թէ բանտին և թէ բանտարկեալներուն կառավարութիւնն անոր յանձնուեցաւ:

Բոլոր այս բաներն անոր ազնիւ բնաւորութեան տէր ըլլալը կը ցուցնէին, և զանի բաղձը պաշտօններ ունենալու կը պատրաստէին:

Տեսաք թէ Փարաւոն զՅովսէփ իրր թէ իրեն
աթոռակից և Եգիպտոսի կառավար ըրաւ, և թէ
ինչ հաւատարմութեամբ Յովսէփ իր պաշտօնը կը
կատարէր այսպիսի ծանր և դժուարին պարադա-
ներու մէջ, և թէ ինչ գոհացուցիչ կերպով թողա-
ւորին ուղածները յառաջ կը տանէր Եգիպտացոց
օգտին համար:

Արդարև Յովսէփ Աստուծոյ օգնութիւն իւրն
գրեւով այսպէս հաւատարիմ եղաւ: Գիտէր թէ
Աստուած կուտայ ամէն բարի խորհուրդ և զգա-
ցում և թէ, ինք անոր իմաստութեանը և շնորհ-
քին կարօտ է ինչ վիճակի կամ ինչ պաշտօնի մէջ
որ ըլլար: Եւ միշտ ինքզինքը Աստուծոյ պա-
տասխանատու համարելով առաւել ջանք կընէր
ամէն գործ հաւատարմութեամբ կատարել, որպէս
զի ոչ միայն զմարդիկ այլ մանաւանդ զԱստուած
հաճեցընէ: զԱստուած սիրող և զանիկա հաճե-
ցընել ուզող մարդիկ այս բանիս մէջ Յովսէփոյ
կը նմանին: Ինչպէս որ Աստուծոյ վերաբերեալ
պաշտօնները սիրով և հաւատարմութեամբ կը կա-
տարեն, անանկ ալ բոլոր իրենց ընկերներուն վե-
րաբերեալ պարտականութիւնները հաւատարմու-
թեամբ կը կատարեն, թէ որ ծառայ են, հաւատա-
րիմ հնազանդութիւն կ'ընեն իրենց մարմնաւոր
տէրերուն, չէ թէ աչքի առջև ծառայելով մարդա-
հաճոներու պէս, հապա սրտի միամտութեամբ,
Տէրօջմէ վախնալով, ինչ որ կընեն սրտանց կընեն
որպէս թէ Տէրօջը ու չէ թէ մարդոց: Թէ որ
պաշտօնեայ են, իրենց պաշտօնին վերաբերեալ
գործը կը կատարեն հաւատարմութեամբ, զխոնա-
լով թէ Աստուծոյ աչքը ամենուն վրայ է և թէ
անոր քովը աչառութիւն չկայ:

զԱստուած հաճեցընել ուզող և անոր կամքը գի-

տելով, իրբև անոր պատասխանատու, իր գործե-
րը հաւատարմութեամբ կատարողին մէկ յատ-
կութիւնն ալ սա է, որ անիկայ պաշտօնին որպի-
սութիւնը և ժամանակին պարագան չի խտրեր:
Պզտիկ պաշտօնի մէջ այնպէս հաւատարիմ է, ինչ-
պէս մեծին մէջ. այնպէս յաջողութեան՝ ինչպէս
ձախորդութեան մէջ. այնպէս անիրաւութիւն և
ապերաստութիւն տեսած, ինչպէս վարձատրու-
թիւն և շնորհակալութիւն ընդունած ատենը:

Այսպիսի էր Յովսէփոյ հաւատարմութիւնը:

Չեր հաւատարմութիւնն ալ այսպէս է ձեր ծնո-
ղացը, վարժապետներուն և բոլոր անոնց որոնցմէ
կախում ունիք, կամ որոնց մէկ գործին կամ պաշ-
տօնին մէջ էք:

Եթէ ձեզի յանձնուած գործերուն մէջ այսպէս
միօրինակ և անկեղծ հաւատարմութիւն չէք ցու-
ցըներ, ձեր մեծերը, ձեր ընկերները, ձեռն ստորին
և նոյն խակ ձեր ծառայութեանը մէջ գտնուող
մարդիկ շատ քիչ համարում և վստահութիւն պի-
տի ունենան ձեր վրայ:

Շատ քիչեր պիտի ուզեն ձեզի գործ մը կամ
պաշտօն մը յանձնել, և կամ ձեզի օգնել. ուստի
և դուք չկրնալով բանի մը ձեռնարկել, թերևս
շատ թշուառ և կարօտ պիտի ըլլաք:

Եւ որ չարագոյնն է՝ ձեր խիղճը ձեզ պիտի դա-
տապարտէ, քանզի նոյն խակ ձեր մտքը պիտի
վկայէ թէ արժանի չէք որ ուրիշները ձեզի հաւա-
տարմութիւն ընեն, այլ թէ ընդհակառակն շատ
իրաւացի է որ ոչ միայն մարդոց, այլ և Աստուծոյ
երեսէն ինկած մնաք:

Ապա, սիրելի տղաք, աղօթք ըրէք և ջանա-
ցէք որ անհաւատարմութեան գէշ յանցանքէն
ազատ մնաք: Եւ ասոր համար խնդրեցէք Սուրբ

Հողին որ ձեր հաւատքը զօրացնէ, այնպէս որ միշտ խորին զգացում մը ունենաք Աստուծոյ ամենատես ներկայութեանը, որ մեր ամէն կեղծ և խարդախ խորհուրդները և գործերը գիտէ, և անոնց ամենուն համար հաշիւ պիտի պահանջէ մենէ:

ԳԼՈՒԽ ԼԸ

Յովսէփայ արոմեանը փորձութեան դէմ դնելու: Այս արոմեանն ալ Աստուծոյ վրայ հասարակ անենալէն յառաջ կու գայ: Եւ անոնք իւրրացողն ալ այնպէս փորձութեաներ պատահին, ե՞նչպէս պիտի յաղթէ անոնց: Յովսէփայ յոյս ունենալն Աստուծոյ վրայ, և անոր համար հնազանդելը: Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հասարակ անենալէն յառաջ կու գան: Կարգացողն ալ այս յոյսը և հնազանդութեանն ունի:

Յովսէփայ պատմութեանը մէջ արդէն տեսանք որ անիկայ մեծ մեղք մը գործելու սաստիկ փորձութեան մը դէմ գրաւ, Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքին զօրութեամբը:

Անտարակոյս ասոնց նման փորձութիւններ շատ պատահեցան Յովսէփայ: Անիկայ չար և կու պաշտ մարդոց մէջ ընակելով, և իր կենացը մեծ մասը թագաւորներու և հարուստներու հետ անցընելով, հաւանական է թէ շատ առիթներ կ'ունենար Աստուծոյ պատուիրանացը դէմ գործելու:

Բայց անոր առ Աստուած ունեցած հաւատքին զօրութիւնը գիտնալով, պատճառ ունինք հաւատալու թէ անիկայ ամենեւին տեղի չէր տար փոր-

ձութեան և հրապուրանաց Աստուծոյ կամացը և հրամաններուն դէմ բան մը ընելու:

Բայց մեծամեծները և հարուստները միայն չեն որ մեղք գործելու կը փորձուին կամ կը հրապուրուին. փորձութիւն ամէն վիճակի, աստիճանի և հասակի մարդոց կը պատահի:

Զեզի ալ, սիրելի տղաք, կրնան փորձութիւններ պատահիլ: Զորօրինակ, ձեր ընկերներէն ոմանք կրնան ձեզ հրաւիրել այնպիսի տեղեր երթալու, այնպիսի բաներ ըսելու կամ ընելու, որոնք ձեզի հաճոյ և հեշտալի կը թուին, բայց մեղանշական են, քանզի Աստուծոյ պատուիրանացը հակառակ են, և առիթ կ'ըլլան ձեզ ձեր պարտակալութիւնները մոռնալու կամ զանց ընելու:

Հիմա, սիրելի տղաք, եթէ այսպիսի պարագաներու մէջ գտնուած էք, խորհեցէք թէ ի՞նչպէս վարուեցաք. ձեր հաճոյիցը կամ ուրիշներուն հրապուրանացն անսալով տեղի տուիք այն փորձութիւններուն, թէ Յովսէփայ պէս դէմ դրիք անոնց, այսինքն՝ աւելի ընտրեցիք Աստուծոյ հնազանդիլ քան ձեր հաճոյիցը և մարդոց պահանջումներուն:

Գիտցէք, սիրելի տղաք, որ որչափ տեղի կու տաք փորձութեան, այնչափ կը տկարանայ ձեր զօրութիւնն անոնց դէմ դնելու. ընդհակառակն, որչափ դէմ կը դնէք անոնց, այնչափ կը զօրանաք բարոյապէս, և դիւրին կ'ըլլայ ձեզի անոնց յաղթել:

Անտարակոյս կը փափաքիք որ դուք ալ Յովսէփայ պէս արի ըլլաք փորձութեանց յաղթելու:

Բայց անոր այս աշուտութիւնն ուստի էր. ո՞չ ապաքէն Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալէն:

Ուրեմն ջանացէք նախ որ այս սքանչելի հաւատքը կատարելապէս ունենաք: Այս հաւատքն

ունեցողը ստուգիւ գիտէ թէ Աստուած իրեն ներկայ է, և այնպէս ներկայ՝ որ ոչ միայն իր բրած ներք, հասցա մտքին մէջ եղած խորհուրդները և սրտին փափաքներն ալ կը տեսնէ և կը քննէ:

Աստուծոյ վրայ կատարեալ հաւատք ունեցողը կը հաւատայ նաև որ Աստուած իր պատուիրաններուն դէմ եղած անարդու թիւնն իրեն դէմ եղածի պէս կը համարի: Երբ Յովսէփ այն մեղքը գործելու հրաւիրուեցաւ, ըսաւ, Ես ի՞նչպէս այս մեծ մեղքը, այս չարութիւնը գործեմ Աստուծոյ դէմ: Դուք ալ այսպէս ընելու էք, երբ փորձութեան կը հանդիպիք:

Եթէ այս հաւատքը չունենաք, այս չար և նենգաւոր աշխարհիս մէջ միշտ վտանգներու ենթակայ պիտի ըլլաք: Այս վտանգները թերևս ձեզի այս աշխարհիս մէջ չարիք կամ դժբախտութիւն չերևան, բայց հանդերձելոյն համար անշուշտ կործանում և յաւիտենական թշուառութեան առիթներ են:

Ուրեմն Քրիստոսի դացէք, անոր ապաւինեցէք, անոր անուամբն աղաչեցէք որ Աստուած ձեզի վերէն զօրութիւն զրկէ որպէս զի կարող ըլլաք ձեր հոգիներուն թշնամի եղող թելադրութեանց յաղթել:

Առանց երկնաւոր զօրութեան ետեէ ետև պիտի յաղթուիք փորձութիւններէ, մինչև որ կատարեալ գերի ըլլաք մեղաց:

Յովսէփայ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալէն ուրիշ արդիւնք մ'ալ յառաջ եկած էր անոր բնաւորութեանը մէջ. այսինքն՝ Աստուծոյ վրայ բացարձակ յոյս, վստահութիւն և ապաւինութիւն:

Անիկայ գիտէր որ ամէն բան անոր կամքէն և

խնամքէն կախում ունի, ուստի և միշտ և ամէն բանի մէջ անոր սիրտը հանդարտ էր, քանզի վրատահ էր որ առանց Աստուծոյ գլխութեանը, առանց անոր որոշմանը և թոյլատուութեանը բան մը չէր կրնար պատահիլ իրեն:

Այս վստահութենէն յառաջ կու գար նաև կատարեալ հնազանդութիւն Աստուծոյ նախախնամական կարգադրութիւններուն: Յովսէփ կը հաւատար թէ ինչ որ Աստուած կ'ընէր՝ ճշմարիտ, բարի և օգտակար էր. այս պատճառաւ կը տեսնէր որ Յովսէփի համբերող և անսրտունջ հոգի ունէր, երբ վշտի և թշուառութեան մէջ կ'իյնար:

Դուք ալ Աստուծոյ վրայ այսպէս յոյս և ապաւինութիւն, և անոր կամացը հնազանդութիւն ունի՞ք: Ո՛հ, որչափ հակամէտ էք դուք ձեր զօրութեանն ապաւինելու, և ամէն բան ձեր կամացը համեմատ ընելու: Ո՛րչափ անդամ անխող և անհաւան գտնուած էք ձեր ծնողացը խորհուրդներուն, աւելի ձեր խելքին և խմաստութեանը վրատահելով քան թէ անոնց բարեպաշտ դիտողութիւններուն:

Ո՛րչափ անդամ ձեր ծնողացը և կամ բուն ձեր վիճակին դէմ դժգոհութիւն և տրտունջ յայտնած էք, փոխանակ Յովսէփայ պէս ամէն դիպում ձեռքերու թեամբ և հնազանդութեամբ Աստուծոյ ձեռքէն ընդունելու, իբրև ձեր հոգևոր և յաւիտենական վիճակին օգտակար:

Քոյր որ այս ըսածներս ո՛չ ապաքէն շատ անդամ պատահած են ձեզի, և ասոնցմէ ո՛չ ապաքէն յայտնի կը տեսնուի որ դուք շատ կարօտ էք Աստուծոյ առջև խոնարհելով ապաշխարելու, և, ինչպէս ձեր ուրիշ մեղքերուն, նոյնպէս ասոնց համար Տէր Յիսուս Քրիստոսին ապաւինելու, որ

պէս զի կատարեալ թողութիւն ընդունիք Աստուծոյ : Պարտիք չերմեռանդ սրտիւ արթեալ նաև Հոգւոյն Սրբոյ համար, որ անիկայ իր շնորհքովը ձեր սրտերը դալով լուսաւորէ և նորոգէ ձեզ որպէս զի կարող ըլլաք ճանչնալ փորձութեանց դէմ դնելու մասին ձեր տկարութիւնը և Աստուծոյ ապաւինելու մեծ կարօտութիւնը : Անատեն պիտի ըլլաք Յովսէփայ պէս լի հաւատով, յուսով և ապաւինութեամբ առ Աստուած, այսինքն՝ կատարեալ երկիւղած և աստուածասէր Քրիստոնէաներ :

ԳԼՈՒԽ ԼԹ

Յովսէփայ խոնարհութեանը : Բարե՛ մարդոց խոնարհութեանը յառաջ կոչայ Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն : Կորցացողը խոնարհութեան ունի՞ : Առանց ասոր Քրիստոսի հետ հաղորդութեան ունենալ անհնար է :

Խոնարհութիւնն ալ Յովսէփայ բնաւորութեանը երևելի մէկ յատկութիւնն էր : Այս յատկութիւնը թերևս ձեզի շատ կարևոր չթուի, բայց շատ դժվելի և օգտակար առաքինութիւն մըն է :

Յովսէփայ վրայ այս առաքինութիւնը շատ էր, և անոր Աստուծոյ վրայ հաւատք ունենալէն յառաջ կու գար :

Ո՛րչափ զարմանալի է Յովսէփայ բնաւորութեան մէջ այս յատկութիւնը : Եթէ անոր սրտին մէջ հպարտութեան և մեծամտութեան հակամիտութիւն մը ըլլար, ո՛րչափ առիթներ ունէր հպար-

տ նալու և փառաւորուելու : Բայց անիկայ դիտելով որ ինք թշուառ և մեղանչական արարած մըն էր, և ինչ բարի բան որ ունէր՝ Աստուծոյ շնորհքն էր, միշտ ինքզինք խոնարհեցընելով ամէն փառք Աստուծոյ կ'ընծայէր, խոստովանելով ամենուն թէ իր վրայ տեսնուած փառաւոր բաներուն տէրն ու աղբիւրն Աստուած է, ինք ուրիշ բան չէր բայց գործիք մը կամ միջոց անոր ձեռքը :

Բայց Յովսէփ խնաստութեամբ կը խոնարհէր Աստուծոյ առջև, և կը վախնար Աստուծոյ պատիւն ու փառքն իրեն սեպհականել, քանզի եթէ հպարտութեամբ և պարծանօք ինքզինք փառաւորէր կամ մտքէն անգամ ամբարտաւանութեան և պարծենկոտութեան խորհուրդ մը անցընէր, անտարակոյս անհաճոյ պիտի ըլլար Աստուծոյ, և մեծ գործ մը կատարելու անարժան, քանզի Աստուած անկէ իր շնորհքն ու զօրութիւնը պիտի վերցընէր :

Քիտցէք, սիրելի տղաք, որ, ինչպէս Յակոբոս Առաքեալ կ'ըսէ, «Աստուած ամբարտաւաններուն հակառակ կը կենայ, բայց խոնարհներուն շնորհք կու տայ» :

Այսպէս եղաւ նաև Յովսէփայ. որչափ անիկայ կը խոնարհէր և ինքզինք ոչընչի տեղ կը դնէր, այնչափ Աստուած անիկայ շնորհքներով կը լեցընէր և կը բարձրացընէր :

Անոր Պետափրեսի տանը և ապա բանտին մէջ այնչափ սիրելի ըլլալն ու իր տէրերուն վստահութիւնը վաստկիլը կը ցուցնէ թէ անիկայ խոնարհ էր : Եթէ Յովսէփ հպարտ, ամբարտաւան, ինքնահաւան և գոռոզ ըլլար, ի՞նչպէս կրնար այնպէս հաճոյ ըլլալ ամենուն :

Ամբարտաւանները մարդոց առջևն ալ ատելի

և արհամարհելի են : Հայարտ և ինքնահաւան մարդու հետ ոչ ոք կ'ուզէ յարաբերութիւն մը կամ դործ մը ունենալ, և եթէ ունենալու ըլլայ, շուտով կը զզուի, և կանուխ կամ ուշ կը ջանայ ետ կենալ անոր ընկերութենէն : Այսպէս ամբարտաւանութեան վերջը կործանում և թշուառութիւն է :

Յովսէփ, ինչպէս անոր վարքին մէջ տեսանք, իր խոնարհութիւնը երկու առթի մէջ շատ յայտնի և սքանչելի կերպով ցուցուց :

Նախ՝ երբ Փարաւոնին առջևը կանչուեցաւ անոր երազները մեկնելու, ամենեւին չպարծեցաւ թէ այնպիսի զարմանալի կարողութիւն ունէր : Երբ Փարաւոն անոր ըսաւ, Քեզի համար լսեցի որ կ'ըսեն թէ ըսած երազդ կը մեկնես, Յովսէփ պատասխան տուաւ, Այ թէ ես, Աստուած պիտի տայ խաղաղութեան պատասխան Փարաւոնին :

Երկրորդ՝ երբ Յովսէփայ եղբայրներն իրենց հօրը մեռնելէն ետքը Յովսէփայ վրէժխնդրութենէն վախնալով, Ահա մենք քու ծառաներդ ենք, ըսելով, եկան անոր առջևն ինկան, Յովսէփ անոնց պատասխան տուաւ թէ Մի վախնաք, մի թէ ես Աստուծոյ տեղն եմ :

Բոլոր խոնարհ և բարի մարդոց բնաւորութիւնն այսպէս է, թէ և անոնց հարստութիւնը և կրթութեան կերպը՝ տարբեր ըլլան :

Անոնք Յովսէփայ պէս գիտեն թէ տգէտ են, թէ և ուրիշները զանոնք խմաստուն կարծեն. զիտեն նաև իրենց մեղանշահան և յանցաւոր ըլլալը, թէ և ուրիշներէ սիրուին և յարգուին :

Անոնց Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքը կ'առաջնորդէ զանոնք նայիլ այն Եակիմ որ բոլորովին սրբութիւն և մաքրութիւն է, և իրենց անձերը խոնարհեցընել անոր առջևը :

Անոնք երբ իրենց ընկերներուն նայելով կը տեսնեն այնպիսի մէկը որ զԱստուած չի սիրեր և անոր ծառայութիւն չընէր՝ կը սկսին իրենց մտքին մէջ ըսել, Ո՞վ է որ զմեզ անոնցմէ կը տարբերէ :

Գիտեն թէ իրենք բնականաբար ուրիշներէն աղէկ չեն, և եթէ կայ տարբերութիւն մը, ասիկա Աստուծոյ շնորհաց արգիւնքն է :

Նաև երբ իրենց ընկերներուն հետ կը կենցաղավարին, հեղ և հանդարտ հողի մը կը ցուցընեն՝ յուշ ածելով թէ խոնարհութիւնը պատուէ առաջ է, և թէ երանի աղքատներուն, քանզի անոնցն է երկնից արքայութիւնը :

Դուք ալ, սիրելի տղաք, այն հողուով աղքատներուն կարգէն էք. դուք ալ ձեզ Աստուծոյ առջև ճշմարտապէս կը խոնարհեցընէք ձեր անարժանութեանը համար : Կը խոստովանի՞ք որ անոր առջև յաճախ մեղք դործած էք, և զանի ըստ արժանւոյն սիրած և պաշտած չէք, և կ'ամչնաք ու կը զղջաք ասոր համար :

Ձեր ընկերներուն և ծանօթներուն հետ, ընդհանրապէս բոլոր մարդոց հետ, ինչպէս կը վարուիք : Չանոնք կ'արհամարհէք, կը նախատէք կամ անոնց վրայ անհող և անտարբեր էք :

Ձեր մէկ մարմնաւոր կամ մտաւոր յատկութեանը, ձեր ազնուականութեանը, հարստութեանը, հանդերձին և կամ ուրիշ որևիցէ բանի մը համար կը հպարտանաք և կը պարծիք :

Այս հարցումները կ'ընեմ ձեզի, որպէս զի ձեր անցեալ կենացը վրայ նայիք, և այս ըսածներուս վրայ աղէկ խորհելով տեսնէք թէ ճշմարիտ խոնարհութեան հողի ունեցած էք ցարդ : Առանց խոնարհութեան Յիսուս Քրիստոսի հետ հաղորդութիւն չէք կրնար ունենալ, ոչ ալ կրնաք անոր

փրկութեանը մասնակից ըլլալ. քանզի Քրիստոս Տէրն մեր սրտով խոնարհ և հեղ էր, և կ'ուզէ որ բոլոր իրեն հետևողները ստովին իրմէ այս խոնարհութիւնը:

Եթէ Քրիստոս իր անձը չխոնարհեցընէր, չուզէր իր երկնային փառքը թողուլ, և նախատանայ ու խաչին մահուանը համբերելով մեզի պէս մեղաւորներու համար մեռնիլ յանձն չառնէր, մեր վիճակն ի՞նչ պիտի ըլլար:

Մենք մեր մեղքերուն մէջ մեռնելով յաւիտեան պիտի կորսուէինք, և դժոխքը պիտի ըլլար մեր բաժինը:

Ապա որչափ ևս առաւել մենք պարտինք խոնարհիլ. մենք, կ'ըսեմ, որ թշուառ և անարդ մեղաւորներ ենք, և կարօտութիւն ունինք զմեզ միշտ խոնարհութեան մէջ պահելու:

Խորհեցէք, սիրելի տղաք, թէ ինչ էք կամ ինչ ունիք հպարտանայու, ուստի միշտ խոնարհ և հեղ ըլլալու ջանացէք:

ԳԼՈՒԽ Խ

Յովսէփայ Բարեսիրտ-իւնը: Ասիկայ ալ Աստուծոյ վրայ հասարակ ունենալուն արդեանքն է: Կարգացողը շար կերպով աղէկութեան կրնայ ընել, Բայց փափաք ունի՞ ընելու: Որ որ Բարեսիրտ-իւն չկայ՝ հոն շար մեղք և զնա կայ:

Հաւատքը սիրով կը յաջողի, այսինքն՝ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունենալը մարդուն սրտին մէջ փափաք մը յառաջ կը բերէ ուրիշներու:

րուն աղէկութիւն ընելու, և այնպիսոյն խօսքն ու գործն այն փափաքին համեմատ կ'ըլլայ:

Այսպիսի էր Յովսէփայ հաւատքը: Անոր սրբտին մէջ իր ընկերներուն համար բարեսիրական ոգին, և անոնց բարիք ընելու ջերմ փափաք մը կը տիրէր:

Մենք չենք տեսներ որ Յովսէփ իր օգուտը, իր փառքը միայն աւելցընել կը խորհէր, և այս նպատակաւ միայն կ'աշխատէր: Անոր կենացը մէջ մեծութիւն, իշխանութիւն, փառք և հարստութիւն Աստուծոյ նախաինամութեամբ միայն եկան անոր, ոչ թէ անոր յատուկ ջանքովը: Թագաւորն ու բոլոր Ժողովուրդը զանի կը սիրէին և կը պատուէին անոր այս ազնիւ և բարեսէր բնաւորութեանը համար:

Յովսէփայ բարերարութեանցը իբր փոխարէն Փարաւոն և անոր Ժողովուրդն այնչափ մեծ ընդունելութիւն և սէր ցուցուցին Յովսէփայ հօրը և եղբայրներուն. երբ անոնք Եգիպտոս եկան, անոնց Եգիպտոսի ամենէն բարեբեր երկիրը տրուեցաւ. և երբ Յակոբ մեռաւ, բոլոր ազգը մեծամեծներով և պաշտօնեաներով այն մեծ սուգն ու փառաւոր յուզարկաւորութեան հանդէան ըրին:

Ասկէ կրնաք տեսնել, սիրելի տղաք, որ Յովսէփ Եգիպտացոց ամենէն մեծ բարերարն էր, և անիկայ չէր կրնար այսպէս ըլլալ և այնչափ պատիւ և յարգանք վայելել, եթէ բարեսիրտ բնաւորութիւն մը չունենար դէպ առ ամենայն մարդիկ:

Բարեսիրտութիւնը կամ ուրիշներուն բարիք ընելու փափաքն ու ջանքը ձեր ալ պարտաւորութիւնն է. և եթէ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ հաւատք ունիք, պէտք է որ այն փափաքն ու ջանքն ունենաք:

Չկա՞ն ձեր դրացիներուն մէջ աղքատ և կարօտ մարդիկ: Արնաք ձեր ծնողաց կամ բարեկամներուն աղաչել որ անոնց քիչ մը ստակ կամ ուրիշ բան տան, և դուք անձամբ անոնց կրնաք տանիլ. և այս կերպով ձեր մանկութեան հասակէն կը սովորիք չքաւորներուն և թշուառներուն օգնութեան հասնելու:

Եւ եթէ բաւական մեծ էք և քիչ շատ ստակ կը վաստակիք, չէ՞ք կրնար ձեր վաստակէն մաս մը հանել աղքատաց և կարօտելոց:

Այսպիսի փափաք և ջանք ունի՞ք. եթէ ունիք, շատ ուրախ եմ, և աղօթք կ'ընեմ որ բարեսիրական ոգին ձեր սրտին մէջ աճի, և բարիք ընելը ձեր բնաւորութեան գլխաւոր մէկ յատկութիւնն ըլլայ:

Այս ունակութիւնը ձեզ երկնից բնակիչներուն կը նմանցընէ, և ձեզ կը պատրաստէ անոնց հետ յաւիտեան սուրբ և երջանիկ ըլլալու:

Իսկ եթէ ուրիշներուն բարիք ընելու, անոնց մխիթարութեան և երջանկութեան պատճառ ըլլալու փափաք և ջանք չունիք, նշան է թէ դուք Աստուծոյ կատարեալ հաւատք չունիք, և անիկայ չէք սիրեր: Քանզի ինչպէս որ աղէկ ծառ մը աղէկ պտուղ կը բերէ, յստակ աղբիւրէ վազած ջուրն ալ մաքուր է, նոյնպէս հաւատացեալ սրտի մը տուած պտուղը, և զԱստուած սիրողին զգացումներէն բղխածը բարեսիրութիւն և ողորմածութիւն է:

Բայց մանաւանդ, սիրելի տղաք, կը բաղձա՞ք և կ'աշխատի՞ք ձեր բոլոր զօրութեամբը որ ուրիշները հոգւով երջանիկ ընէք՝ զանոնք Քրիստոսով փրկութեան առաջնորդելով:

Եթէ այս բաղձանքը չունիք, ո՞հ, շատ իրաւամբ

կրնամ տարակուսիլ ձեր բարեպաշտութեանը և ձեր յաւիտենական վիճակին նկատմամբ:

Աստուած սէր է և կատարեալ բարերար. բարիք կը սիրէ և միշտ բարերարութեամբ և օրհնութեամբ կը լեցընէ իր արարածները:

Յիսուս Քրիստոս ալ մարդկային ազգին ամենամեծ բարերարն է: Խորհեցէք անոր ըրածներն ու կրածները մարդիկ յաւիտենական կորստենէ ազատելով անվախճան երանութեան հասցընելու համար:

Դուք ալ, սիրելի տղաք, անոր ամենօրհնեալ օրինակին նմանեցէք, եթէ կ'ուզէք անոր ձեզի համար ըրածներուն երախտագէտ ըլլալ:

Երկնից բոլոր սուրբերն ալ երբ այս աշխարհիս վրայ էին, բարեսէր և բարերար եղան առ ամենայն մարդիկ, իրենց Փրկչին և Վարդապետին նմանելով, և հիմա ալ երկինքը նոյն փափաքն ունին. անոնք մարդոց երջանկութիւնը և փրկութիւնը կ'ուզեն:

Ձեր զգացումներն ալ այսպէ՞ս են. ուրիշները բարի և երջանիկ ընել կ'ուզէ՞ք և կը ջանա՞ք:

Եթէ մինակ ձեր օգուտը կը փնտռէք, եթէ կ'ուզէք որ ուրիշները ձեզի ձեռնտու ըլլան, իսկ դուք անոնց համար անհոգ էք, ասիկայ ո՞չ ապաքէն նշան է որ դուք անձնասէր և մեղաւոր էք:

Աստուած ի՞նչպէս կրնայ առանց տհաճութեան նայիլ ձեր վրայ. ի՞նչպէս կրնայ ձեզ երկինքը ընդունել, մինչև որ մեծ փոփոխութիւն մը չըլլայ ձեր զգացումներուն և վարքին մէջ:

Դուք այս փոփոխութեան շատ կարօտ էք. որպէս զի փոխանակ անձնասէր և շահասէր ըլլալու, ըլլաք ճշմարիտ աստուածասէր և ընկերասէր:

Բայց այս փոփոխութիւնը չի կրնար տեղի ու-

նենալ, և դուք երբէք չէք կրնար ձեր այն չար զգացումներէն բժշկուիլ, մինչև որ սա երկու բանը չընէք, այսինքն՝ ձեր անձնասիրութեանը վրայ զղջալ, և Տէր Յիսուս Քրիստոսի դիմել որ ձեզ բոլոր ձեր մեղքերէն ազատէ:

Այս է բարեպաշտութեան սկիզբը: Հիմա պիտի սկսի՞ք ձեր մեղանշականութիւնը խոնարհութեամբ Աստուծոյ խոստովանիլ, փրկութեան համար Քրիստոսի ապաւինիլ և Հոգւոյն Սրբոյ համար աղօթք ընել որ ձեր Հոգւոյն վրայ թափուի, և այնպէս մեծ փոփոխութիւն մը բլրայ ձեր սրտերուն մէջ, այնպէս որ մեղանշականութենէ սրբութեան փոխուին ձեր զգացումները. և անատեն անձնասիրութեան տեղ պիտի դայ սէր առ Աստուած և առ փրկիչն Յիսուս Քրիստոս, զորաւոր փափաք և դորձունեայ ջանք ըստ ձեր կարողութեան աշխատելու ուրիշներուն բարութեանն ու երջանկութեանը համար:

ՎԵՐՁ

- ԳԼՈՒԽ Ա. Այս գիրքին գրուելան նպատակը = 1
- ԳԼ. Բ. Յովեփայ աղագրանութեանը = Յակոբայ Մեղաշեփին ելելը = Տղտ Ինչէս դարդին երեկ ծնողայ հետ վարուել, ևայն = 4
- ԳԼ. Գ. Յակոբայ Մամբրե հասնելը = Յովեփայ վարել = Յակոբայ ունեցած սերը Յովեփայ վրայ = Եղբայրներուն նախանշը = Մեղքը և շարնայ երկ շարով և դաշխարուի, ևայն = 8
- ԳԼ. Դ. Յովեփայ երազը = Յովեփայ եր եղբայրներն հարցնել ու քննուելը, ևայն = 12
- ԳԼ. Ե. Յովեփ էր եղբայրներուն եղած դեղը կոբայ = Անոն շարութեանը որով կոբային երեկ եղբայրը մեղքն է = Երկ մեղքին աղաշխարութեամբ դարձ ևւււայ, լախճանը շար գեշէ, ևայն = 16
- ԳԼ. Զ. Յովեփայ կենաց համար Պոսթեիկ աղաւանդելը = Յովեփայ խորը ներուելը = Յովեփայ Իսմայելացոց ծախուելը և Եղեպոս դարուելը, ևայն = 20
- ԳԼ. Է. Յովեփայ եղբայրներուն երեկ հարցը հասարացնելը ինչ անկա մաս = Անոն մեծ յանցանքը = Մեղքը Խաբէութեան և սորութեան յարազ և բերել, ևայն = 24
- ԳԼ. Ը. Յովեփայ ծախուելը Պերագրեւ ներքինայն = Պերագրեւի ունեցած սերը Յովեփայ վրայ = Մեր առայլ ունեցած դարդասորութեանն Ասորոծոյ երկուղեւը կարարելու են, ևայն = 28
- ԳԼ. Թ. Յովեփայ վերահացոս դրուելը Պերագրեւի դանը վրայ = Անկայ և զրդարդուի և բանդ և դրուի = Բանդին մեղ անոր քարի վարքը = Ասորոսած մեր հետ ունենալան մեծ երջանկութեանը, ևայն = 31
- ԳԼ. Ժ. Ասորոծոյ վախն Ինչէ և Ինչէ անոր օգորդը = Յովեփ մարտասակայեպին երազը և մեղք, ևայն = 35
- ԳԼ. ԺԱ. Հացագործին երազը = Երազներուն կա

որտեղև Յովետայ րոտած ժեղոս-բեանը հասեալս = Ա. 39
պերտորոս-բեան ժեղը, ևայն =

ԳԼ. ԺԲ. Փարսանի երաշերտը = Յովետայ Փ. 41
բառանի թով կանաչելը = Ա. նոր խոնարհոս-բեանը, ևայն =

ԳԼ. ԺԳ. Յովետի Փարսանի երաշերտը ին ժեղի =
Նիկիորոսի շրայ կարաշար ին զրոտի = Ա. նոր նոր անունը
և անուն-բեանը, ևայն = 45

ԳԼ. ԺԴ. Ասորոսայ նախանսոս-բեանը = Ա. նոր
հասանդել ու աղա-բեել ժեղ պարտա-կանո-բեանն է = Յ. շ
անիայ ցարեն ժողովելը = Ա. շին սիւելը, ևայն = 49

ԳԼ. ԺԵ. Նիկիորոսի երան Յովետի ցարեն գնելը =
Քանանս ժեղ սովը = Յակոբայ ին որդեղ ինրա-նոր գնե-
լու համար Նիկիորոս շրիւելը, ևայն = 53

ԳԼ. ԺԶ. Յովետայ եղբայրներն անոր առջին ին-
նարհոս-բեան կ'ընեն = Ա. նոնց բանս րոտելը = Ա. նոնց
ձեղան բանսը պահոս-ելը որդես շէ Բեկիասի բերոսի,
ևայն = 57

ԳԼ. ԺԷ. Յովետայ եղբայրներուն իրենց յանցանին
իրարու ըսելն անոր սրբին ին ներգործել = Շ. ման կ'ընորոտի
բանսին ժեղ ծաւլու = Յովետայ եղբայրներուն ցարեն առ-
նելով Քանան երկու = Ա. շին ու գեղ ճարդուն ժեղ
որդի որբերոս-բեանը, ևայն = 61

ԳԼ. ԺԸ. Յովետայ եղբայրներին ձեղան սրբին անոր
տարնին ժեղն կ'ելնէ = Ա. ձեղ ին ձեղան = Չ. որ ինը
ժը = Յակոբայ րոտոս-բեանն ին որդոս-ոցը ըսածներուն շրայ,
ևայն = 65

ԳԼ. ԺԹ. Բեկիասի րանելու համար Յակոբայ հա-
ճոս-բեան րաւը = Յակոբայ որդոս-ոց ճաճայ ելելը = Ա.
նոնց Յովետայ ներկայանալը = Ա. նոնց ձեղը = Յանցանի
ձեղ յառաջ ին բերել, ևայն = 69

ԳԼ. Ի. Շ. ման բանսին ին հանոսի = Յովետայ եղ-
բայրներն իրենց րարած ընծաներն անոր կու րան = Ե. ն

բայրներն անոր հետ հայ կ'որդեն = Չ. ու ձեղա-բեան շրայ
տանի ժը իռտ, ևայն = 73

ԳԼ. ԻԲ. Յովետայ եղբայրներուն Նիկիորոսի ճաճ-
բայ ելելը = Յովետայ ճարտարարին անոնց երեւան հաս-
նելով, և, Կառաշարին բաժանը գողցած է, ըսելով,
զաննտ աճբարանելը = Բաժանին Բեկիասին տարնին ժեղ
գործանելը = Ա. նոնց եր րառանալով Յովետայ առջև ել-
լելը, ևայն = 76

ԳԼ. ԻԲ. Յովետայ րահանն ին եղբայրները երկա-
յոս-բեան ժեղ պահելը = Ա. նոր Յորայի րոտած պարտա-
խանը = Յորայի աղաղակը, ևայն = 80

ԳԼ. ԻԳ. Յովետի ընդնտ ին եղբայրներուն ին յայր-
նէ = Ա. նոր ին եղբայրներուն ըսածները = Ա. նոնց յանցանի-
ններուն ներելը, ևայն = 83

ԳԼ. ԻԴ. Փարսան Յովետայ ին պարտա-բե ին հայրը
և բուր անոր ընորանիւր Նիկիորոս հրա-նրել = Յովետի
ին եղբայրներուն ճաճոս պարտաորոտ-բեանը ին հոգայ =
Յովետայ ին եղբայրներուն րոտած իրարս անոնցիւր զա-
րոտելու ժամանակը = Ա. նոնց ժեղորդ եղած իրաղա-բեանը,
ևայն = 88

ԳԼ. ԻԵ. Յակոբայ որդեղ Քանան հանելով անոր
ին պարտն Յովետայ ողջ ըլլալը = Յակոբայ արտախո-
ս-բեանը = Ա. նոնց բուրբին ճաճայ ելելը և Նիկիորոս հաս-
նելը, ևայն = 90

ԳԼ. ԻԶ. Յովետի ին հայրը Քեւեթի ժեղ կ'ողջունի =
Ին եղբայրներուն հինգը ին հանի Փարսանի առջև, որ
անոնց Քեւեթի ժեղ բնակելու հրաման կու րայ = Յովետի
ին հայրը Փարսանի առջև ին հանի = Յակոբայ իռտը =
Կեկայ կարճոս-բեանը = Մ. հոտան ընդ ըլլալը, ևայն = 94

ԳԼ. ԻԷ. Յակոբայ և անոր ընորանիւրն Քեւեթի ժեղ
բնակելը = Ա. սորոսայ անոնց ըրած ճարտարա-բեանները,
ևայն = 99

ԳԼ. ԻԸ. Եփեսոսացիներուն էրենց անասունները կէ-
 բարիւրէ համար Յովսէփայ Կալը = Անոնց նորին կէբ-
 կուր ուղևը = Օրերնէ և էրենց էրկերնէն ալ Կալը,
 Լայլը = Գրեորդոսիւան արժանի խորհրդածոսիւան Տը
 Յովսէփայ վարժի Վրայ = 103

ԳԼ. ԻԹ. Յակոբայ էր վարժանին Տօրենալը = Յովսէ-
 փայ էր հօրը Կեսոսիւան էրկալը = Յակոբայ զՅովսէփ
 փայն անոր էրբորոճ ընել Կալը - համար, որ էրք ինտ
 Տարին, Տարին էր հայրերուն տո՛վ լեաղէ = Յովսէփայ այս
 Բանը էրբորոճ էր հօրը խոսորանալը = Երբժան ինչ ըլլալ = 106

ԳԼ. Լ. Յովսէփ նորին հօրը տո՛վ կ'էրկայ անոր Տահ-
 ուան արկնէ ներկայ Գործուելը - համար էր որքին ալ
 հետ անելելով = Յակոբ Յովսէփայ որքին էր որբոցը
 կարքէ դնելով շանոտ կ'օրնի = Այս օրհնութեան Տօրնո-
 լիւանը = 108

ԳԼ. ԼԱ. Յակոբ էր օրհնութիւնը կը կարարէ Յովսէփայ
 որբոցը վրայ = Յովսէփայ Բաժինը = Յակոբայ Տարքա-
 ղեոսիւանը և էր որքին օրհնելը = Անոր Տահը, Լայլը = 113

ԳԼ. ԼԲ. Յովսէփայ արբոսութիւնը էր հօրը Տահաւանը
 վրայ = Յակոբայ համար Էղած սորէր = Անոր յոգարկա-
 ւորութիւնը և Մաճբրէի այրին Տի՛վ լեաղուելը = Յով-
 սէփայ Էղբայրներուն կապանն ու վախը = Չարերուն
 էղծի իայլը = 117

ԳԼ. ԼԳ. Յովսէփայ Էղբայրներն անի ներոճ կը ին-
 քրեն = Յովսէփ անոնց վախը կը փարարէ, Լայլը = 120

ԳԼ. ԼԴ. Յովսէփայ Տահաւան Տօրենալը = Անկայ
 Տարքարեանալով ին Իսրայէլացիէ Եփեսոսի Ելիւլով Քա-
 նան պիտի էրկան, կ'էրբոցընէ շանոտ որ էր Տարին ալ
 էրենց հետ Քանան Կանին, Լայլը = 125

ԳԼ. ԼԵ. Յովսէփայ վարժը = Ասորոճոյ վրայ անել-
 ցած շրտար հասարտը = Անոր վարժին քերականութեան
 Բանն հիմն սա է = 129

ԳԼ. ԼԶ. Յովսէփայ էր հօրը ցորդած սերն ու հնա-
 զանդութիւնը = Յովսէփայ էր Էղբայրներուն վրայ անել-
 ցած սերն և անոնց հետ Կարդութեա Բ վարոսելը, Լայլը = 134

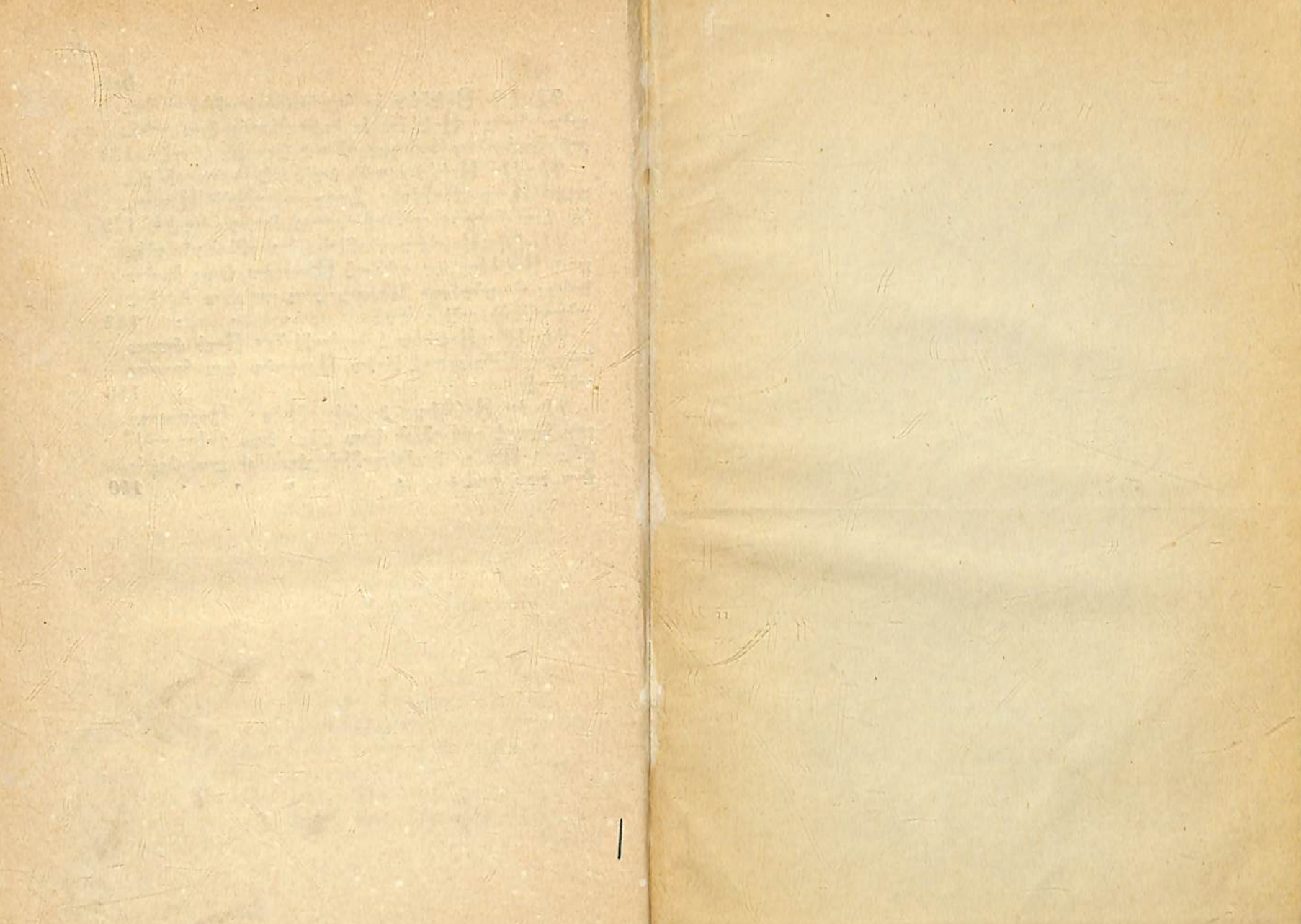
ԳԼ. ԼԷ. Յովսէփայ ասին փորձի Տի՛վ հասարարիճ ըլլ-
 ալը = Ասոր օրհնութիւնը = Շատարարժանիան Ասորո-
 ճոյ վրայ հասարտ անելուին յառաջ կոճայ, Լայլը = 139

ԳԼ. ԼԸ. Յովսէփայ արոսիւանը փորձութեան Դեճ դնել-
 լը = Յովսէփայ յոյս անելուին Ասորոճոյ վրայ, և անոր
 կամայը հնազանդելը = Սարքացոյն ալ այս յոյսը և հնա-
 զանդութիւնն անի՞, Լայլը = 142

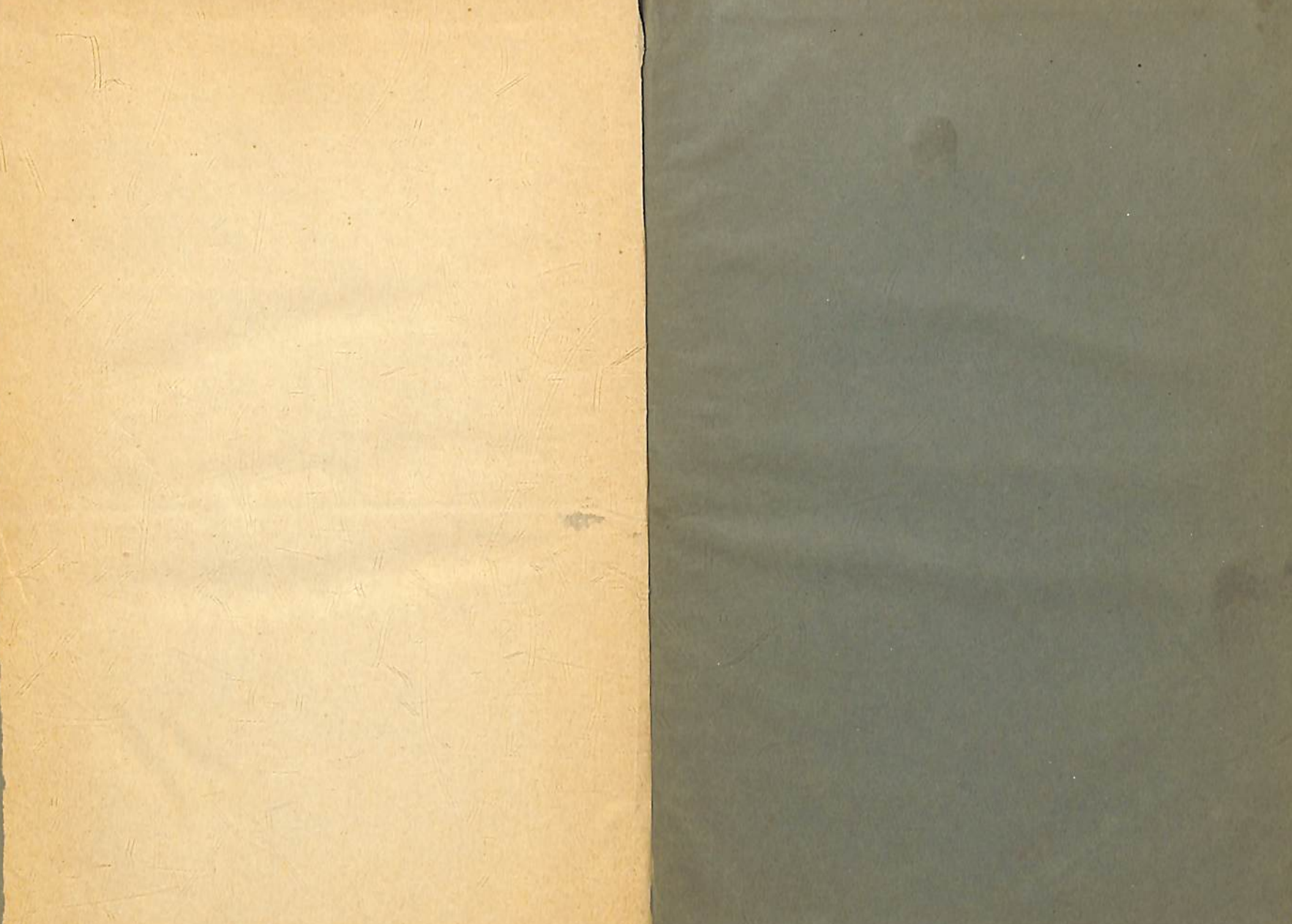
ԳԼ. ԼԹ. Յովսէփայ խոնարհութիւնը = Բարի Տարբոց
 խոնարհութիւնը յառաջ կոճայ Ասորոճոյ վրայ հասարտ
 անելուին = 146

ԳԼ. ԼԺ. Յովսէփայ Բարեխրութիւնը = Սարքացոյը
 շար կ'երպով աղէկութիւն կընայ ընել, Բայց փափատ անի՞
 ընելը = Ո՛ր որ Բարեխրութիւնն չկայ՝ հոն շար Տեղէ և
 Չնա կայ, Լայլը = 150

50

2583

<< Ազգային գրադարան

NL0029596

